

مسجد طراز اسلامی
از منظر امام خمینی قدس سره
و مقام معظم رهبری دام ظلته

عنوان کتاب: مسجد طراز اسلامی از منظر امام خمینی رحمته و مقام معظم رهبری رحمته

تهیه: دفتر مطالعات و پژوهش های مرکز رسیدگی به امور مساجد

گردآوری و تنظیم: محمدحسن جعفرزاده

ویراستار: مهدیه اکبریان مهر

طراح جلد: محمدجواد زهادت

صفحه آرایی: زهرا حسنجانی

نوبت چاپ: اول، مرداد ماه ۹۳

ناشر: دفتر مطالعات و پژوهش های مرکز رسیدگی به امور مساجد

نشانی: قم، ۴۵ متری آیت الله صدوقی رحمته، ۲۰ متری حضرت ابوالفضل علیه السلام، پلاک ۱۰۳

کد پستی: ۳۷۱۳۱۶۳۴۳۱

تلفن: ۳۶ - ۳۲۹۲۳۸۳۵ - ۲۵

دورنگار: ۳۲۹۲۳۸۳۷ - ۲۵

شمارگان: ۳۰۰۰ نسخه

چاپ: سطر

نشانی اینترنتی: www.masjed.ir

مراکز پخش:

۱. قم، ۴۵ متری آیت الله صدوقی رحمته، ۲۰ متری حضرت ابوالفضل علیه السلام، پلاک ۱۰۳

۲. تهران، خیابان جمهوری اسلامی، خیابان سعدی شمالی، کوچه صفامنش

مجمع محراب مرکز رسیدگی به امور مساجد / تلفن: ۴-۴۱-۶۶۳۴۶۹۴۱-۲۱

فهرست

مقدمه ۹

فصل اول: اهمیت و جایگاه مسجد

۱. منزلت مسجد در صدر اسلام ۱۳

۲. تأثیر متقابل مسجد و انقلاب اسلامی ۱۵

۱-۲. وضعیت مساجد در قبل از انقلاب ۱۵

۲-۲. نقش مساجد در پیروزی انقلاب ۱۷

۳-۲. جایگاه مسجد در تداوم انقلاب ۲۰

۴-۲. نقش انقلاب در ارتقا جایگاه مسجد ۲۳

۳. جایگاه مسجد در بیداری اسلامی ۲۷

۴. ترس و کینه دشمنان از مسجد طراز اسلامی ۳۴

فصل دوم: چیستی مسجد طراز اسلامی

۱. ماهیت ۳۷
۲. شاخص‌ها ۴۱
- ۲-۱. آباد و پررونق ۴۱
- ۲-۲. مرکز و کانون شهر و روستا ۴۴
- ۲-۳. دارای آرایه‌های ظاهری و معنوی ۴۵
- ۲-۴. مایه برکت و به دور از زحمت ۴۸
- ۲-۵. دارای روابط مستحکم با مردم ۴۹
- ۲-۶. مکانی جذاب برای جوانان ۵۱
۳. آثار و برکات ۵۲
- ۳-۱. کارکرد عبادی ۵۲
- ۳-۲. کارکرد سیاسی اجتماعی ۵۴
- ۳-۳. کارکرد تبلیغی ۵۹
- ۳-۴. کارکرد آموزشی تربیتی ۶۰
- ۳-۵. کارکرد مبارزاتی و نظامی ۶۳

فصل سوم: چگونگی مسجد طراز اسلامی

۱. آسیب‌شناسی ۶۵
- ۱-۱. آفات ۶۵

- ۲-۱. موانع ۷۴
۲. تکلیف شناسی ۷۷
- ۱-۲. مردم و جوانان ۷۷
- ۲-۲. مسئولین و نهادهای نظام ۸۲
- ۳-۲. متولیان و امام مسجد ۸۵
- ۴-۲. نیروی مقاومت بسیج ۸۹
- ۵-۲. حوزه‌های علمیه و روحانیون ۹۰
- ۶-۲. دانشگاه و دانشگاهیان ۹۲

فصل چهارم: امام جماعت طراز اسلامی

۱. منزلت و جایگاه ۹۵
۲. آسیب‌ها و چالش‌ها ۹۹
- ۱-۲. آفات ۹۹
- ۲-۲. توطئه‌ها ۱۰۶
۳. شاخص‌ها و ویژگی‌ها ۱۰۷
- ۱-۳. الگو و سرمشق ۱۰۷
- ۲-۳. مربی دلسوز ۱۰۹
- ۳-۳. پرتلاش و پیرکار ۱۱۱
- ۴-۳. مردمی و جوان‌گرا ۱۱۲

- ۱۱۷..... ۵-۳. بصیر و انقلابی
- ۱۲۵ ۶-۳. معرفت بخش و بصیرت دهنده
- ۱۳۰..... ۷-۳. وحدت آفرین
- ۱۳۵..... فهرست تفصیلی

مقدمه

مسجد از مهم‌ترین نهادهای جامعه اسلامی با کارکردی جامع و چندمنظوره به شمار می‌آید و همواره در طول تاریخ اسلام نقش بنیادین و محوری در شکل‌گیری تمدن اسلامی و پیشرفت جامعه ایفا نموده است. در صدر اسلام اولین اقدام پیامبر ﷺ برای پایه‌گذاری بنای حکومت اسلامی در مدینه، احداث مسجد بود و در ادامه راه تا دوران معصومین علیهم‌السلام مکانی برای عبادت، تجمعات سیاسی، فرهنگی و بهترین جایگاه علم‌آموزی و فراگیری قرآن و معارف و احکام اسلام و گره‌گشایی از

مشکلات مردم بوده است. لذا مسجد علاوه بر آثار عبادی و پرورش معنوی اهل ایمان، با گستره نقش‌ها، فعالیت‌ها و برنامه‌ها، در امور اجتماعی و امور تربیتی نیز نقش مهمی را عهده‌دار است.

جایگاه مسجد در گذر زمان فراز و فرودهایی داشته است که بالاترین میزان اثربخشی مسجد در جامعه را می‌توان در نهضت‌های دینی و سیاسی تاریخ اسلام مشاهده نمود. در دوران معاصر نیز این روند ادامه یافت و با پیروزی انقلاب اسلامی جایگاه و گستره تأثیر مسجد به اوج خود رسید و به عنوان پایگاه اصلی انقلاب نقش آفرینی کرد. مسجد نقطه شروع قیام و خروش مردم و مرکز راهبری و اتاق فکر مبارزان بود و با سخنرانی و روشنگری و ابلاغ پیام‌ها و سازماندهی مردمی در مساجد، سرنوشتی رژیم طاغوت تحقق یافت.

در مقابل به برکت انقلاب اسلامی، مساجد نیز جایگاه اصلی خود را باز یافتند و فعالیت و نقش آنها در مسیر صحیح توسعه یافت. که البته این مهم با هدایت رهبران و نظریه پردازان انقلاب اسلامی و تبیین ویژگی‌های مسجد طراز اسلامی بر

مبنای آیات مبارک قرآن کریم و روایات ائمه معصومین علیهم السلام در طول سالیان پر برکت انقلاب اسلامی صورت گرفت. پر واضح است که دستیابی به تمدن نوین اسلامی و اعتلاء معنوی و مادی جامعه بر اساس آموزه های اسلام ناب، به جز از مسیر مسجد و با تکیه بر کار کردها و ظرفیت های عظیم آن میسور نخواهد بود.

بنابراین لازم است با مرور مبانی فکری و عقیدتی و تبیین افق و کار کردها و ترمیم نگاه متولیان و فعالان حوزه دین و فرهنگ به سمت تحقق مسجد طراز اسلامی حرکت کنیم و حداکثر توان و ظرفیت را برای تعمیق و گسترش فرهنگ مسجد محوری در سبک زندگی اسلامی به کار گیریم.

لذا بر آن شدیم تا با گردآوری و إحصاء دقیق مواضع و فرمایشات معمار کبیر انقلاب، امام خمینی رحمته الله علیه و رهبر حکیم فرزانه، حضرت آیت الله العظمی خامنه ای علیه السلام، خاستگاه، ابعاد، لوازم و افق مسجد طراز اسلامی را به تصویر بکشیم. امید است این فرمایشات چراغ راهی باشد برای بنیان و

خادمان خانه های خدا و منشوری برای عمران و آبادی مادی و معنوی آنها.

لازم است از تلاش های خالصانه پژوهشگر ارجمند، جناب آقای محمدحسن جعفرزاده و همکاران گرانقدر در دفتر مطالعات و پژوهش های مرکز رسیدگی به امور مساجد قدردانی نماییم.

جعلنا الله من عامری مساجدالله
مرکز رسیدگی به امور مساجد
معاونت فرهنگی - اجتماعی

فصل اول: اهمیت و جایگاه مسجد

۱. منزلت مسجد در صدر اسلام

پدید آوردن هویتی به نام مسجد، در شمار زیباترین و پرمغزترین ابتکارهای اسلام در آغاز تشکیل جامعه اسلامی است؛

پدید آوردن هویتی به نام مسجد، نخست در قبا و سپس در مدینه، در شمار زیباترین و پرمغزترین ابتکارهای اسلام در آغاز تشکیل جامعه اسلامی است.^۱

ارتش اسلام هر جا رفته است، اول مسجد درست کردند و برای آباد کردن مساجد کوشش می‌کردند؛

ارتش اسلام هر جا رفته است و سردارهای اسلام هر جا پا

۱. بیانات در دیدار اعضا دفتر نمایندگی رهبری در دانشگاه‌ها ۱۳۸۹/۰۴/۲۰.

گذاشتند، همان جایی که پا گذاشتند اول مسجد درست کردند. وقتی به قاهره رسیدند اول خط کشیدند برای مسجد و همه جا این طور بود؛ مسجد مطرح بود، معبد مطرح بود و ارتش اسلام برای آباد کردن مساجد و محراب‌ها کوشش می‌کردند.^۱

پیغمبر همه کارهای بزرگ دنیا را در مساجد انجام می‌دادند؛

پیغمبر اسلام با آن وضعی که آن وقت داشت و بنده‌هایی که همه خاضع او شده بودند، توی مجلس وقتی می‌نشست نمی‌فهمید کسی که کدام یک از آنها پیامبر است. عرب می‌گفت کدام پیغمبر است؟ آن با اسم پیغمبر می‌گفت این. وضعش این طور بود که مجلسش مسجد بود. در مسجد بود و همه کارهای بزرگ دنیا را هم مساجد انجام می‌دادند.^۲

مسجد در صدر اسلام، مرکز همه تصمیم‌گیری‌های مهم و کارهای بزرگ بود؛

در صدر اسلام... در زمان نبی مکرم اسلام ﷺ و همچنین در زمان حکومت با برکت امیرالمؤمنین (علیه السلام) مسجد مرکز همه تصمیم‌گیری‌های مهم و کارهای بزرگ بود. نمی‌خواهیم از لحاظ

۱. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۵۰۷.

۲. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۲۳۳.

وضع زمان، مسجد امروز را به مسجد کوفهٔ زمان امیرالمؤمنین تشبیه کنیم؛ زیرا اقتضاهاى هر زمان متفاوت است. به طور کلی مسجد به عنوان یک پایگاه دین، عبودیت و معرفت، می تواند برای جوامع اسلامی منشأ و سرآغاز حرکات بزرگ و برکات ماندگار باشد.^۱

مسجد در صدر اسلام ابزاری در دست کسانی بود که می خواستند کشور را اداره کنند؛

در صدر اسلام، مسجد و نماز جمعه یک ابزاری بود در دست کسانی که می خواستند فعالیت در امور کشوری بکنند. از مسجد همه این مسائل بیرون می رفت، شکل می گرفت.^۲

۲. تأثیر متقابل مسجد و انقلاب اسلامی

۱-۲. وضعیت مساجد در قبل از انقلاب

عمال استعمار با تظاهر به مسلمانی، کمر به نابودی اسلام بسته اند و می خواهند مساجد را قبضه کنند؛

مبارزه با علم و فرهنگ با شدت هر چه بیشتر ادامه دارد و

۱. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه
۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۲. صحیفهٔ امام، ج ۱۷، ص: ۳۷.

می خواهند ملت بدبخت را به دستور استعمارگران عقب مانده نگه دارند. با ادعای اسلام و تظاهر به مسلمانی کمر به نابودی اسلام بسته و احکام مقدسه قرآن را یکی پس از دیگری محو و نابود می کنند. علمای اعلام و محصلین علوم اسلامی در تحت فشار عمال استعمار دست و پامی زنند. مدارس علوم دینی، مساجد و محافل اسلامی را می خواهند قبضه کنند و این برنامه را مقداری عملی کرده اند.^۱

رژیم پهلوی دست به کار شده که مساجد را تحت نظارت سازمان ضد اسلامی اوقاف قرار دهد و یا سنگرهای اسلام را به انزوا و تسلیم وادارد؛ در راه اجرای این نقشه های استعماری خطرناک دست به کار شده اند که مساجد، تکایا، مدارس و دیگر مراکز اسلامی و شئون روحانیت را تحت نظارت سازمان ضد اسلامی اوقاف قرار داده علماء، وعاظ و ائمه جماعت را مجری اغراض نامشروع دستگاه جبار و عمال کثیف استعمار سازند و یا به کناره گیری، انزوا و تسلیم سنگرهای اسلام به مخالفین و عمال اجانب وادارند.^۲

غایت آمال رضاخان این بود که مسجدی ها دست از کار خود بردارند و متدینین میدان را برای جولان آنها خالی کنند؛

آن روز که رضا خان تعرض به عمّامه ها می کرد من به یکی

۱. صحیفه امام، ج ۲، ص: ۳۲۴.

۲. صحیفه امام، ج ۲، ص: ۴۸۳.

از ائمهٔ جماعت گفتم اگر شما را نظمیّه بردند و عمّامه را برداشتند و موقع مسجد بود با همان لباس مبدل بروید مسجد. آنها غایت آمالشان این است که مسجدی‌ها دست از کار خود بردارند و متدیّنین میدان را برای جولان آنها خالی کنند.^۱

قبل از انقلاب، روحانی جرأت نداشت در گوشه مسجد علیه امریکا يك کلمه حرف بزند؛

يك روحانی جرأت نداشت در گوشهٔ فلان مسجد علیه امریکا يك کلمه حرف بزند؛ اگر حرف می‌زد، او را به زندان می‌بردند؛ البته روحانیون جرأت می‌کردند، می‌گفتند و دنبالش را هم می‌کشیدند؛ اما اختناق تا این حد بود آن روز، همین روحانیّت، همین دین، همین ملت مسلمان، همین جوانان مؤمن، توانستند آن بالای تاریخی را بر سر شما امریکایی‌ها در آورند و این کشور با این عظمت را از چنگ شما بیرون بکشند.^۲

۲-۲. نقش مساجد در پیروزی انقلاب

مساجد نهضت را درست کرده است؛

قدرت اسلام است که از حلقوم روحانیّت بیرون می‌آید. اینها را نشکنید. خدایا، تو می‌دانی که من برای اینکه معّم هستم از

۱. صحیفهٔ امام، ج ۱، ص: ۳۰.

۲. خطبه‌های نماز جمعهٔ تهران ۱۳۷۸/۰۹/۲۶.

روحانیت طرفداری نمی‌کنم. برای اینکه می‌دانم این قشرند، این قشرند که می‌توانند ملت را نجات بدهند؛ این قشرند که مردم آنها را می‌خواهند. این مساجد است که این بساط را درست کرد. این مساجد است که نهضت را درست کرد.^۱
انقلاب از خانهٔ مذهب یعنی مسجد شروع شد؛

انقلاب از خانهٔ مذهب - یعنی مسجد و مدرسهٔ دینی - آغاز شد؛^۲ انقلاب از اینجا شروع شد: از مسجد و دین و تقوا.^۳ انقلاب از مساجد شروع شد.^۴

مساجد از جمله عواملی است که در پیروزی انقلاب نقش تعیین‌کننده داشت؛ شعائر اسلامی و مساجد و نمازهای جمعه و عزاداری‌ها، از جمله عواملی است که در پیروزی انقلاب و تداوم آن، نقش تعیین‌کننده‌ای داشته است.^۵

اقبال مردم به مساجد و تبدیل آن به مرکزی برای آگاهی، نهضت

۱. صحیفهٔ امام، ج ۸، ص: ۶۰.

۲. خطبه‌های نماز جمعهٔ تهران ۱۳۶۸/۱۱/۲۰.

۳. بیانات در دیدار روحانیان و مبلغان اعزامی به مناسبت فرارسیدن ماه مبارک رمضان ۱۳۷۲/۱۱/۱۷.

۴. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمهٔ جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانهٔ ماه مبارک رمضان ۱۳۷۰/۱۲/۱۴.

۵. پیام به ملت شریف ایران، در پایان چهلمین روز از تحال حضرت امام خمینی علیه السلام ۱۳۶۸/۰۴/۲۳.

و افشای اسرار زمامداران طاغوت، یکی از علل پیروزی انقلاب است؛ یکی از علل پیروزی این انقلاب مبارک در ایران اسلامی - و یا لا اقل سهولت این پیروزی - این بود که مردم به مساجد اقبال پیدا کردند؛ جوانان مساجد را پر کردند و علمای اعلام، مساجد را به عنوان مرکزی برای تعلیم، تربیت، روشنگری افکار و اذهان، مورد استفاده قرار دادند و مسجد، مرکزی برای حرکت، آگاهی، نهضت و افشای اسرار زمامداران فاسد و خودفروخته رژیم طاغوت شد. در دوره مشروطیت هم همین طور بوده است؛ در دوره ملی شدن صنعت نفت هم تا حدودی همین طور بود؛ در زمان انقلاب هم که این مسئله، به حدّ اعلی رسید.^۱

بسیج عمومی در نهضت که منجر به پیروزی شد، از سنگرهای الهی مساجد انجام می‌شد؛

ملت مبارز رمز پیروزی را یافته است، و با هوشیاری دریافته که بسیج عمومی از سنگرهای الهی مساجد و منابر و محافل دینی گردید.^۲

ما برای خدا انقلاب کردیم؛ انقلاب کردیم تا مسجد درست کنیم؛

ما انقلاب کردیم مسجد درست کنیم. ما برای خدا انقلاب

۱. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه

۱۳۷۵/۱۰/۱۹

۲. صحیفه امام، ج ۹، ص: ۲۶.

کردیم. شما، ملت ما انقلاب کرده است و از زبان ملت است که «جمهوری اسلامی». جمهوری اسلامی باید همه چیزش اسلامی باشد.^۱

۲-۳. جایگاه مسجد در تداوم انقلاب

مساجد از جمله عواملی است که در تداوم انقلاب نقش تعیین کننده داشته است؛ شعائر اسلامی و مساجد و نمازهای جمعه و عزاداری‌ها، از جمله عواملی است که در پیروزی انقلاب و تداوم آن، نقش تعیین کننده‌ای داشته است.^۲

هیچ یک از ما نباید خود را از برکات عظیمی که مسجد طراز اسلامی به کشور و نظام و مردم هدیه می‌کند، محروم سازیم؛

هیچ یک از ما نباید... خود را از برکات عظیمی که مسجد طراز اسلامی به کشور و نظام و مردم هدیه می‌کند، محروم سازیم.^۳ در همه مراحل تاریخ پُر افتخار انقلاب اسلامی، مساجد همیشه پایگاه دین‌داری و حرکت مردم در جهت دین بوده است؛

مسئله مهمی که به نظر می‌رسد عرض بکنم، مسئله پایگاه‌های اسلامی یعنی مساجد و مجالس تبلیغ است. در همه مراحل این تاریخ

۱. صحیفه امام، ج ۱۵، ص: ۱۴.

۲. پیام به ملت شریف ایران، در پایان چهلمین روز ارتحال حضرت امام خمینی علیه السلام ۱۳۶۸/۰۴/۲۳.

۳. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

پُرافتخار [انقلاب اسلامی]، مساجد همیشه پایگاه دین‌داری و حرکت مردم در جهت دین بوده است.^۱

مساجد را آباد کنید؛ زیرا به حرکت انقلابی و بزرگ شما برکت خواهد داد؛ علاوه بر نماز جمعه، مردم نمازهای دیگر را هم در مساجد اجتماع کنند و بخوانند. مساجد را آباد کنید. اینها به حرکت انقلابی و بزرگ شما برکت خواهد داد.^۲

اگر مسجد قوی باشد، ترس از فانتوم‌ها نداشته باشید؛ آن روز باید ترس داشته باشید که به مساجد پشت کنید؛

اگر این مسجد و مرکز ستاد اسلام قوی باشد ترس از فانتوم‌ها نداشته باشید. ترس از امریکا و شوروی و اینها نداشته باشید. آن روز باید ترس داشته باشید که شما پشت بکنید به اسلام. پشت کنید به مساجد.^۳ اگر مسجد، کیفیت شایسته بیابد، هزینه‌های مادی و معنوی بسیاری از دوش مردم و مسئولان برداشته خواهد شد؛

اگر مسجد، کیفیت شایسته خود را بیابد، هزینه‌های مادی و معنوی بسیاری از دوش جامعه و مردم و مسئولان برداشته خواهد شد.^۴

۱. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه مبارک رمضان ۱۳۷۰/۱۲/۱۴.

۲. خطبه‌های نماز جمعه‌ی تهران ۱۳۶۹/۱۱/۱۹.

۳. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۲۱.

۴. پیام به بیستمین اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۰/۰۷/۱۹.

امروز جوان‌های فراوانی در مساجد کشور تلاش دینی می‌کنند و از معنویت آن الهام می‌گیرند؛

وقتی روزهای اعتکاف ماه رجب فرارسید، مسجد دانشگاه تهران جزو شلوغ‌ترین مراکز اعتکاف [شد]... من خبر دارم که در رشت هم مساجد و مجامعی وجود دارد که قبله امید جوانان است؛ به آن‌جا می‌روند و استفاده معنوی می‌برند.^۱

امروز جوان‌های فراوانی در این کشور هستند که بدون اینکه من و شما بدانیم و از آن‌ها خواسته باشیم، بدون اینکه یک ریال کمک مالی به آن‌ها بکنیم و یا یک آفرین به آن‌ها بگوییم، در گوشه و کنار، در مساجد، در پایگاه‌های مقاومت، در مجموعه دانشگاه‌های کشور، در دانشگاه‌های تهران، در بخش‌های مختلف کارگری و غیره تلاش دینی می‌کنند و از همان معنویتی که وجود دارد، الهام می‌گیرند.^۲

به خاطر لطف خداوند به این ملت، در ماه رمضان دست‌های جوانان مادر مساجد به سوی آسمان بلند می‌شود؛

اگر می‌بینید در ماه رمضان دست‌های جوانان مادر مساجد به سوی آسمان بلند می‌شود و صدای «العفو» آنها فضای جامعه را

۱. بیانات در دیدار جوانان و فرهنگیان در مصالای رشت ۱۳/۰۲/۱۳۸۰.

۲. بیانات در دیدار اعضای مجلس خبرگان رهبری ۲۷/۱۱/۱۳۷۹.

پُر می‌کند، بدانید که نظر لطف خدا روی این ملت است؛ جذب الهی است؛ کششی است که خدای متعال ایجاد کرده است؛ چون می‌خواهد رحمت خود را بفرستد.^۱

۲-۴. نقش انقلاب در ارتقا جایگاه مسجد

هر چه قدرت اسلام و احکام الهی بیشتر باشد، مساجد آن آبادتر است؛

هر چه قدرت اسلام پیش مردم زیادتر باشد، مسجدها بهتر می‌شود و منبرها بهتر. یعنی اجتماع مسجد برای خداست و هر چه قدرت الهی،... قدرت احکام الهی در یک منطقه‌ای بیشتر باشد، مساجد آبادتر است.^۲

امروز دل‌های ما برای مسجد می‌تپد و مساجد ما با حضور نسل جوان پاک نهاد و روحانیون، مظهر آمیختگی دنیا و آخرتند؛

دل‌های ما برای مسجد می‌تپد و از شوق و احساس مسئولیت، لبریزی می‌گردد. امروز در میان مساجد ما کم نیستند آنهایی که می‌توانند نمایی از این تصویر زیبا و شوق انگیز [یعنی مظهر آمیختگی دنیا و آخرت] را به نمایش در آورند. حضور نسل جوان پاک‌نهاد ما و حضور روحانیون و معلمان آگاه و دلسوز، مسجدهایی

۱. بیانات در دیدار کارگزاران نظام ۰۸/۰۸/۱۳۸۴.

۲. صحیفه امام، ج ۹، ص: ۴۷۸.

را به درستی، کانون ذکر و عبادت و اندیشه و معرفت ساخته و
یادهای عزیز و گرانبها را در دل‌های ما برانگیخته است.^۱
از اوّل انقلاب تا امروز، مساجد بهتر و مسجدسازی بیشتر شده است؛

از اوّل انقلاب تا امروز، مردم در جهات دینی خیلی پیشرفت
کرده‌اند. هر پدیده‌ای را نگاه کنید، می‌بینید که این طور است.
مساجد بهتر شده است؛ ماه رمضان‌ها و مجالس روضه‌خوانی
بهتر شده است؛ شوق مردم به عتبات مقدّسه و صدقات جاریه
بیشتر شده است؛ وجوهات بریّه و کمک به کارهای نیک،
مسجدسازی، مدرسه‌سازی و ظواهر دینی بهتر شده است.^۲

به برکت انقلاب در این سال‌های اخیر، حضور در مساجد زیاد شده و کیفیت
پیدا کرده است؛

گرد آمدن بیش از پیش مردم و به ویژه جوانان در بسیاری از
مساجد، ... نشانه‌ها و شاخص‌هایی هست که هر گاه و هر جا دیده
می‌شوند می‌توان گفت: حق نماز، گزارده شده است.^۳ بحمدالله
به برکت انقلاب در این سال‌های اخیر، این معنا زیاد شده و

۱. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

۲. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه
۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۳. پیام به مناسبت گردهمایی سالیانه نماز در شیراز ۱۳۷۳/۰۶/۱۰.

کیفیت پیدا کرده است. همه شنیدید که امسال در ایام اعتکاف در ماه مبارک رجب، در بسیاری از مساجد سراسر کشور، جوانان ما، زنان و مردان از قشرها و سنین مختلف، رفتند و در مسجد ماندند؛ سه روز روزه گرفتند و با خدا مأنوس شدند. بعد از آن هم با گریه و اشک و آه، مسجد را وداع گفتند و بیرون آمدند، تا برای سال آینده آماده شوند.^۱

به یاد نداریم که در سال های قبل از انقلاب مردم در مساجد کشور اعتکاف کنند؛ اما امروز مساجد سرتاسر کشور مملو از معتکفین است؛

هیچ وقت در این کشور در طول سال های گذشته، از دوران جوانی و نوجوانی ما، به یاد نداریم که در ماه رمضان، در مساجد کشور یا در مسجد گوهر شاد مشهد، مردم بیایند اعتکاف بکنند. در ایام البیض سه روز متعارف ماه رجب یا ماه شعبان، ما تعداد معدودی در قم دیده بودیم که اعتکاف می کردند؛ آن هم غالباً طلبه ها. در غیر آن معمول نبود. امروز در ایام اعتکاف، دانشگاه ها و مساجد و سرتاسر کشور و مساجد جامع، مملو از معتکفین است؛ علاوه بر آن، در دهه آخر ماه رمضان، جمعیت عظیمی مشغول اعتکاف بودند. چه کسانی؟ پیرمردها؟ پیرزن ها؟ نه، همین

۱. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه

جوان‌ها، جوان‌ترین‌ها.^۱
چند سالی است که در ایام اعتکاف در خیلی از شهرها مساجد عمده پُر از معتکف می‌شود؛

سنت اعتکاف در میان مردم ما نبود؛ اما چند سال است که در ایام اعتکاف، در خیلی از شهرها مساجد عمده پُر از معتکفانی می‌شود که اغلب جوانند.^۲ در روزهای آخر ماه مبارک رمضان، در برخی از مساجد کشور، هزاران نفر اعتکاف کردند؛ شب و روز را به ذکر و عبادت گذراندند و هزاران ختم قرآن انجام گرفت.^۳
جوانان مادر شب‌های قدر از همه انواع سلايق گوناگون مردم به مساجد می‌روند؛

در مساجد تهران و شهرستان‌ها و در همه عبادتگاه‌های کشور، جوانان مادر شب‌های قدر از همه انواع سلايق گوناگون مردم، با هر هیئت و قیافه و ریختی، با هر احساس و گرایشی، این شب‌ها دل خودشان را برداشتند و به مساجد آمدند و با خدای خود راز و نیاز کردند. این صفای جوانی، این نورانیت دل‌های جوان، این میل به قرب الهی و توجه و تکلم با خدای متعال در میان جوانان ما، یک

۱. بیانات رهبر معظم انقلاب اسلامی در دیدار مردم گرمسار ۱۳۸۵/۰۸/۲۱.

۲- بیانات در دیدار اقشار مختلف مردم ۱۳۷۸/۱۲/۱۱.

۳. خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۵/۰۸/۰۲.

نعمت بسیار بزرگ است و بحمد الله این نعمت هست و روز به روز هم بیشتر شده است.^۱

در ساعت تحویل عید، بیشتر مردم در مراکز دینی و در مساجد مشغول توجه و دعا و ذکرند؛

شما در ساعت تحویل اگر ملاحظه کنید، می بینید بیشتر مردم در مراکز دینی، در بارگاه‌ها، در زیارتگاه‌ها و مشاهد مشرفه و در مساجد مشغول توجه و دعا و ذکرند. معنای این حرکت عظیم این است که ملت ایران از این آئین و از این سنت هم برای دین بهره‌برداری می‌کند.^۲

۳. جایگاه مسجد در بیداری اسلامی

مسجد، در نقاط مختلف عالم، منشأ آثار بزرگ و نهضت‌ها و حرکت‌های اسلامی بزرگی شده است؛

مسجد، نه فقط در زمان ما و نه فقط در کشور عزیز اسلامی ما، بلکه در نقاط مختلف عالم و در طول تاریخ، منشأ آثار بزرگ و نهضت‌ها و حرکت‌های اسلامی بزرگی شده است.^۳

۱. خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۵/۰۸/۰۲.

۲. بیانات در حرم مطهر رضوی ۱۳۹۰/۰۱/۰۱.

۳. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

امروز به برکت انقلاب اسلامی، مساجد کشورهای اسلامی، جایگاه جوانان و کانون جنبش‌ها است؛

در جاهایی که امروز میلیون‌ها مسلمان توانسته‌اند سهم و حَقّی در حکومت‌ها به دست بیاورند، تا قبل از انقلاب اسلامی، کسی جرأت نمی‌کرد دم از اسلام بزند. در این کشورهای اسلامی که امروز ائمه جمعه و جماعاتشان، تشکیلات به وجود می‌آورند و مسجدها رونق پیدا می‌کنند و کانون تحرک می‌شوند، تا دیروز مسجدها متعلق به یک مشت پیرمرد از کار افتاده بود. امروز آن مسجدها، جای جوانان و کانون جنبش‌هاست. این را شما کردید. این را حرکت شما و قائد عظیم الشانتان - آن مرد الهی - بود که انجام داد.^۱

نهضت فلسطین و بسی نهضت‌های دیگر، امروزه از مساجد نیرو و توان می‌گیرد؛

ملت‌های مسلمان اکنون در همه جای عالم، با بهره‌گیری از تجربه ملت ایران، به مساجد و شعائر دینی اهتمام خاصی نشان می‌دهند. نهضت فلسطین و بسی نهضت‌های دیگر، امروزه از مساجد و نمازهای جمعه و جماعت، نیرو و توان می‌گیرد.^۲

۱. در دیدار با خانواده‌های شهدای هفتم تیر و مکه مکرمه، اقشار مختلف مردم همدان، گناباد، رامیان و شرق تهران، مسئولان و کارکنان قوه قضاییه و سازمان تبلیغات اسلامی ۱۳۶۹/۰۴/۰۶.

۲. پیام به ملت شریف ایران، در پایان چهلمین روز از تحال حضرت امام خمینی (قدس سره) ۱۳۶۸/۰۴/۲۳.

در داخل سرزمین‌های غصب‌شده فلسطین مبارزات مردم، با شعارهای اسلامی و با مرکزیت مساجد، عرصه را بر صهیونیست‌ها تنگ کرده است.^۱

قیام مردم کشورهای مسلمان شمال آفریقا مثل الجزایر، از مساجد شروع شد؛

قیام مردم کشورهای شمال آفریقا که مسلمان هستند - مثل الجزایر و دیگر کشورهایی که سال‌ها در زیر سلطه نظامی استعمار فرانسوی‌ها بودند - از مساجد شروع شد، که به پیروزی هم رسید و کشورها استقلال پیدا کردند.^۲

انقلاب الجزایر، انقلاب مساجد و علمای دین بود؛

انقلاب الجزایر، انقلاب اسلامی، انقلاب مساجد و انقلاب علمای دین بود؛ انقلاب، از مساجد، از مدارس دینی و از حوزه‌های علمیه شروع شد.^۳

انقلاب در کشورهای مسلمان شمال آفریقا آن روزی رو به شکست رفت که

۱. پیام به حجاج بیت‌الله الحرام ۲۸/۰۲/۱۳۷۲.

۲. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار شرکت کنندگان در همایش آسیب‌شناسی انقلاب ۱۳۷۷/۱۲/۱۵.

رابطه خود را با مساجد قطع کردند؛

انقلاب در این کشورها [ی مسلمان شمال آفریقا]...، آن روزی رو به شکست رفت و دوباره ملت‌ها استقلال خودشان را از دست دادند که رابطه خود را با مساجد و با دین و ایمان مساجد قطع کردند.^۱ با محوریت مساجد و همکاری و همفکری روحانیون و نخبگان، فضا و محیط امن و آرام در کشورهای بحرانی ایجاد خواهد شد؛

لازم است با دخالت افراد دلسوز و متدین و همکاری و همفکری علماء و روحانیون و سایر نخبگان و با محوریت مساجد جلوی هرگونه هرج و مرج و قتل و تجاوز و غارت اموال عمومی و خصوصی گرفته شود و فضای امن و محیط آرام برای کلیه شهروندان به وجود آید تا ملت عراق بتواند در سایه وحدت و یکپارچگی، توانائی و آگاهی خود را به نمایش بگذارد و تمدن اصیل اسلامی و فرهنگ ملی و جایگاه والای آن ملت قدرتمند و شجاع را باز یابد و موجبات رضای خداوند سبحان فراهم گردد.^۲ بر ائمه جماعت مساجد در همه ممالک اسلامی فرض است که مردم را بیدار کنند؛

همه ما و همه شما و همه نسل‌های آتیه، آنها باید چشم و

۱. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه

۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۲. پیام به مردم رنج کشیده‌ی عراق ۱۳۸۲/۰۱/۲۴.

گوششان را باز کنند که دوباره هی شیطان‌ها نیابند تزیق کنند که آقا، علما را چه به سیاست، علما را چه به دخالت در امور مملکتی، این یک نقشه شیطانی است که الان هم مشغول پیاده کردن آن هستند و مشغول تبلیغاتش هستند و بناءً علیه، بر شما ائمه جمعه و جماعت و بر همه ائمه جمعه‌ها و جماعت‌ها در همه قُطرهای اسلامی، در همه ممالک اسلامی این مطلب لازم است بلکه فرض است که مردم را بیدار کنید و به مردم بفهمانید این معنار را که این نغمه‌ای که در همه ممالک اسلامی بلند است که علما نباید دخالت در سیاست بکنند، این یک نقشه‌ای است مالِ ابر قدرت‌ها. مجری‌اش اینها هستند که در داخل کشورها هستند. به حرف اینها گوش ندهید. و بخوانید به گوش ملت که ملت بفهمد این معنار را که این نغمه، نغمه‌ای است که می‌خواهند علما را از سیاست کنار بزنند، و آن بکنند که در زمان‌های سابق بر ما گذشته است. بیدار باشیم و همه توجه به این معنا داشته باشیم، و نسل‌های آینده هم توجه به این معنا داشته باشند که راهشان را یک وقت، این راهی که الان مسلمین خودشان این راه را پیدا کرده‌اند، این راه را گم نکنند آنها.^۲

۱. نواحی، سرزمین‌ها.

۲. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۴۳۴.

حجاج با حضور در نمازهای جماعت مسجد الحرام، مسجد النبی و مساجد دیگر وحدت را نشان دهند؛

این طور نباشد که در اعمال حج، بر اثر یک اختلاف فتوای کوچک و کم‌اهمیت، برادران از هم جدا شوند و هر کس به گونه‌ای عمل کند. اینجا باید همه چیز حاکی از وحدت و اتحاد باشد. امام رضوان الله علیه توصیه کردند، امر کردند، که در نمازهای جماعت شرکت کنید. بنده هم عرض می‌کنم: در نمازهای جماعت در مسجد الحرام، در مسجد النبی و نیز در مساجد دیگری که مقتضی است و متعلق به برادران اهل آن مناطق است، شرکت کنید. وحدت را نشان دهید.^۱

مسلمان‌ها روز قدس در محافل و مساجد فریاد بزنند؛

امیدوارم که مسلمان‌ها روز قدس را بزرگ بشمارند و در همهٔ ممالک اسلامی، در روز قدس، در روز جمعه آخر ماه مبارک، تظاهر کنند، مجالس داشته باشند، محافل داشته باشند، مسجد داشته باشند، در مساجد فریاد بزنند. وقتی یک میلیارد جمعیت فریاد کرد، اسرائیل نمی‌تواند، از همان فریادش می‌ترسد.^۲

۱. پیام به مناسبت پیروزی ملت مبارز و مسلمان افغانستان ۱۳/۰۲/۱۳۷۱.

۲. صحیفهٔ امام، ج ۱۳، ص: ۸۰.

مسلمان‌ها مساجد را پر کنند و در آنجا مسائل روز را بگویند و فریاد کنند؛
 الآن ماه مبارک رمضان جلو است، ماه بسیار شریف شعبان
 هم درش واقع هستیم، این مساجد را باید مسلمان‌ها پر کنند از
 جمعیت، این سنگرهای اسلامی را پر کنند از جمعیت‌ها و در آنجا
 مسائل روز را بگویند و فریاد کنند. الآن ما احتیاج به «الله اکبر»
 داریم.^۱

امروز حفظ مساجد از سوی مسلمانان، جزء اموری است که حفظ اسلام به
 آن وابسته است؛

من امروز باید بگویم که تکلیف است برای مسلمان‌ها. حفظ
 مساجد امروز جزء اموری است که اسلام به او بسته است.^۲
 در سال‌های اخیر میزان گرایش به مسجد و شعائر اسلام در
 ملت‌ها از مصر و اردن تا ترکیه و مالزی و ... افزایش یافته است؛
 نظر سنجی‌های مکرر آمریکائی‌ها در مصر و اکثر کشورهای
 اسلامی، واقعیت را به آنها گفته است. از ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۸ میزان
 گرایش به مسجد و شعائر اسلامی ... در ملت‌ها از مصر و اردن
 تا ترکیه و مالزی و ... افزایش یافته ... است.^۳

۱. صحیفه امام، ج ۸، ص: ۵۰۸.

۲. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۹.

۳. خطبه نماز جمعه درباره بیداری اسلامی ملت‌های منطقه، ۱۴/۱۱/۱۳۹۰.

۴. ترس و کینه دشمنان از مسجد طراز اسلامی

دشمنان اسلام در نقاط مختلف جهان، به مساجد با بغض و کینه ای عمیق می نگرند؛

در نقاط مختلف جهان، دشمنان اسلام به مساجد... با بغض و کینه ای عمیق می نگرند و تا آن جا که بتوانند، با وجود و حضور و فعالیت آنها ستیزه می کنند. هم اکنون مسجد الاقصی، قبله دوم مسلمین - که بحمدالله پایگاه بیداری و مبارزه نیز شده است - مورد جسارت صهیونیست های پلید قرار گرفته، و در فرانسه و هند نیز مسجد در معرض اهانت و تخریب واقع شده است.^۱

دشمنان اسلام يك عده را علیه مساجد تحريك می کنند تا زندگی را بر مسلمانان تلخ نمایند؛

ماجرای مسجد ببری، یکی از آن مسایلی است که اگرچه موضوع آن، یک مسجد است و شاید به نظر بعضی کوچک بیاید؛ اما کوچک نیست. این، نشان دهنده آن است که دشمنان اسلام، تا این جا ایستاده اند که یک عده را علیه مقدّسات اسلام تحریک کنند و زندگی را بر مسلمانان تلخ نمایند ... بی شک، حرکت هندوهای متعصب، ناشی از تحریکات دشمنان است.

۱. پیام به گردهمایی سراسری فرماندهان بسیج، به مناسبت سالروز انتشار پیام رهبر فقید انقلاب برای تشکیل بسیج مستضعفان و گرامیداشت هفته بسیج ۱۳۶۸/۰۹/۰۲.

همه دیده‌اند که این مسجد، سال‌های متمادی در آنجا بود و بتخانه‌ای هم در کنارش وجود داشت. آنها مشغول کار خودشان بودند؛ اینها هم مشغول کار خودشان. دشمنان اسلام هستند که این تحریکات را درست می‌کنند و ماجرای مثل ماجرای مسجد بامری را مسئله‌روز مسلمانان می‌کنند. البته مسلمین هند در این مسئله محق هستند و همه باید بدانند که مسلمین دنیا در این مسئله، پشت سر مسلمانان هند هستند، حق را به آنها می‌دهند و از آنها دفاع و حمایت می‌کنند.^۱

زمانی که کمونیست‌ها بر آذربایجان شوروی مسلط شدند، هیچ نشانه‌ای از مساجد و دیگر آثار اسلامی باقی نگذاشتند؛

آن زمان که کمونیست‌ها بر منطقه آذربایجان شوروی سابق مسلط شدند، همه آثار اسلامی را از آنجا محو کردند. مثلاً مساجد را به انبار تبدیل کردند، سالن‌های دینی و حسینیه‌ها را به چیزهای دیگری تبدیل کردند و هیچ نشانه‌ای از اسلام و دین و تشیع باقی نگذاشتند.^۲

مخالفان و ایادی دشمنان از مسجد می‌ترسند؛

اینها از مساجد می‌ترسند. اینها بیخ گوش شما می‌گویند که این

۱. سخنرانی در دیدار با شرکت‌کنندگان در اولین کنفرانس اسلامی فلسطین ۱۳/۰۹/۱۳۶۹.

۲. بیانات در اجتماع بزرگ مردم در صحن امام خمینی علیه السلام مشهد مقدس رضوی ۱/۰۱/۱۳۷۶.

آخوند، که از او کاری نمی‌آید، مسجد می‌روید چه کنید؟ خودمان می‌رویم فلان جا نماز می‌خوانیم. نماز نمی‌خواهند بخوانند، می‌خواهند نماز را بشکنند. نماز می‌خوانند؛ با این نمازهایی که در مسجدها می‌روند و نمی‌گذارند که مسلمان‌ها نماز درست خودشان را بخوانند؟ با این نمازها می‌خواهند نماز را بشکنند.^۱ دشمن از مساجد پر از معتکفان می‌لرزد، زیرا یکی از ابعاد عظمت انقلاب اسلامی است؛

قشرهای مختلف مردم، چگونه مظاهر مذهب را، دین را و تعبد را بزرگ می‌شمارند! اینها را دشمن هم دید. دشمن هم اعتکاف دانشجویان در مسجد دانشگاه را دید؛ مساجد پر از معتکفان را که اکثر آنها جوانان بودند، دید. دشمن از اینها می‌لرزد. همه اینها ابعاد مختلف عظمت این انقلاب، عظمت آن پیام و عظمت آن امام است.^۲

۱. صحیفه امام، ج ۱۱، ص: ۵۰۲.

۲. بیانات در دیدار کارگران و معلمان در آستانه روز کارگر و روز معلم ۱۳۷۷/۰۲/۰۹.

فصل دوم: چیستی مسجد طراز اسلامی

۱. ماهیت

مسجد، فرد و جامعه را به طراز اسلام نزدیک می‌کند؛

در مسجد اسلامی، شور و بهجت عبادت خالص با نشاط زندگی پاک و خردمندانه و سالم، در هم می‌آمیزد و فرد و جامعه را به طراز اسلامی آن نزدیک می‌کند.^۱

مسجد، مظهر آمیختگی دنیا و آخرت و پیوستگی فرد و جامعه است؛

مسجد، مظهر آمیختگی دنیا و آخرت و پیوستگی فرد و جامعه در دیدگاه و اندیشه مکتب اسلام است.^۲

مسجد، ارتباط زمین و آسمان و جایی است که انسان خود را به منبع لایزال فیض و قدرت الهی وصل می‌کند؛

مسجد... ارتباط زمین و آسمان است. جایی است که انسان خود را به منبع لایزال فیض و قدرت وصل می‌کند. انسان در مسجد، خود را

۱. بیانات در دیدار اعضا دفتر نمایندگی رهبری در دانشگاه‌ها ۱۳۸۹/۰۴/۲۰.

۲. بیانات در دیدار اعضا دفتر نمایندگی رهبری در دانشگاه‌ها ۱۳۸۹/۰۴/۲۰.

به خدا متصل می‌کند.^۱
 مسجد، مظهري از درهم آمیختگی ذکر و نماز و نیایش با سامان زندگی
 اجتماعی است؛

ذکر و نماز و نیایش آنگاه که با سامان زندگی اجتماعی درهم
 می‌آمیزد معجزه اسلام را در آرایش منظومه احکام عبادی آن
 آشکار می‌سازد. مسجد، مظهري از این درهم آمیختگی است.^۲
 خلوت انس با خدا و جلوت حشر با مردم و جایگاه عبادت و پایگاه سیاست،
 دوگانه‌های بهم پیوسته مسجد اسلامی است؛

خانه خدا و خانه مردم؛ خلوت انس با خدا و جلوت حشر با مردم،
 کانون ذکر و معراج معنوی و عرصه علم و جهاد و تدبیر دنیوی؛
 جایگاه عبادت و پایگاه سیاست، دوگانه‌های به هم پیوسته‌ای
 است که تصویر مسجد اسلامی و فاصله آن با عبادتگاه‌های رایج
 ادیان دیگر را نمایان می‌سازد.^۳

روح مسجد، کالبد زندگی را پر نشاط و پرانگیزه می‌سازد؛
 مسجد را با این نگاه باید نگرینست. روح مسجد، کالبد زندگی
 را پر نشاط و پرانگیزه می‌سازد.^۴

۱. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه
 ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۲. پیام به بیستین اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۰/۰۷/۱۹.

۳. بیانات در دیدار اعضا دفتر نمایندگی رهبری در دانشگاه‌ها ۱۳۸۹/۰۴/۲۰.

۴. پیام به بیستین اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۰/۰۷/۱۹.

مساجد مراکزی هستند که به مردم معنویت می‌بخشند؛

مساجد ... مراکزی هستند که به مردم معنویت می‌بخشد.^۱

مساجد پایگاه‌های معنویت، تزکیه و هدایت است؛

مساجد... پایگاه‌های معنویت و تزکیه و هدایت... است.^۲

مساجد اصلی‌ترین پایگاه دین، معنویت و اخلاق است؛

مساجد ... اصلی‌ترین پایگاه دین و معنویت و اخلاق است.^۳

مسجد مهبط رحمت و هدایت الهی است؛

مسجد ... مهبط رحمت و هدایت الهی ... است.^۴

مساجد، مراکز بسط حقیقت و فقه اسلام است؛

مراکزی که مراکز بسط حقیقت اسلام است، بسط فقه اسلام
است و آن مساجد است.^۵

مسجد مرکز ستاد اسلام است؛

مسجد... مرکز ستاد اسلام است.^۶

۱. بیانات در دیدار مسئولین اجرایی استان کرمانشاه، ۱۳۹۰/۰۷/۲۸.

۲. پیام به مناسبت اولین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی ره، ۱۳۶۹/۰۳/۱۰.

۳. حکم انتصاب آیت الله مهدوی کنی به سمت مسئول مرکز رسیدگی به امور مساجد ۱۳۶۸/۰۷/.

۴. پیام به اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۱/۰۶/۱۶.

۵. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۵.

۶. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۹.

مساجد، پایگاه‌های انقلاب و اسلام هستند؛
 مساجد... پایگاه‌های انقلاب و اسلام [هستند].^۱
 مسجد، کانون ذکر و عبادت و اندیشه و معرفت است؛
 مسجد ... کانون ذکر و عبادت و اندیشه و معرفت ... است.^۲
 مساجد پایگاه معرفت و روشن بینی و روشنگری و استقامت ملی است؛
 مساجد ... پایگاه معرفت و روشن بینی و روشنگری و استقامت
 ملی به حساب [می آید].^۳
 مساجد پایگاه حریت، جایگاه رابطه با خدا و مرکز آگاهی از شیطنت‌های
 شیاطین زر و زور است؛
 مساجد ... پایگاه حریت انسان و جایگاه رابطه او با خدا و مرکزی
 برای کسب آگاهی از شیطنت‌های شیاطین زر و زور است.^۴
 مساجد سنگرهای اسلام در مقابل شیاطین است؛
 مساجد و محافل دینیه ... سنگرهای اسلام در مقابل شیاطین است.^۵

۱. حکم انتصاب آیت‌الله مهدوی کنی به سمت مسئول مرکز رسیدگی به امور مساجد ۱۷/۰۷/۱۳۴۸.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۲۰/۰۷/۱۳۸۹.

۳. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۴. پیام به گردهمایی سراسری فرماندهان بسیج، به مناسبت سالروز انتشار پیام رهبر فقید انقلاب برای تشکیل بسیج مستضعفان و گرامیداشت هفته بسیج ۰۲/۰۹/۱۳۴۸.

۵. صحیفه امام، ج ۲، ص: ۴۵۱.

مساجد، دژهای محکم اسلام است؛

مساجد... دژهای محکم اسلام است.^۱

مساجد سنگرهای اسلام و محراب و محل حرب است؛

این مساجد سنگرهای اسلام است. محراب محل حرب است.

اینها سنگرند برای اسلام.^۲

«محراب» به آن می‌گویند؛ یعنی، آنجایی که حرب از آن شروع می‌شود؛

محل حرب.^۳

۲. شاخص‌ها

۲-۱. آباد و پررونق

آباد کردن مسجد ملاک است چون تأثیر بسزایی دارد؛

طبق بینش ما، یادگارهای اسلامی عزیزند. می‌شد اسلام به مردم

بگوید بروید در زمین صافی بایستید و نماز بخوانید و عبادت کنید؛ در

صورتی که به عمارت مسجد دستور داده است؛ «انما یعمر مساجد

الله»^۴. آباد کردن مسجد ملاک است و تجسّم و تجسّد خارجی این

کار مورد نظر اسلام می‌باشد؛ چون تأثیر بسزایی دارد.^۵

۱. صحیفه امام، ج ۹، ص: ۲۳۸.

۲. صحیفه امام، ج ۱۵، ص: ۱۴.

۳. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۳۹۳.

۴. سوره توبه، آیه ۱۸.

۵. سخنرانی در مراسم بیعت گروه کثیری از جانبازان و نیروهای جهادی احداث ساختمان مرقد

مساجد باید آباد باشد و همه نشانه‌های توجه به اقامه نماز در شهر اسلامی دیده شود؛

ما بارها، مکرر به آقایان ائمه جمعه، ائمه جماعت و روحانیون محترم در شهرستان‌ها، در تهران توصیه کردیم که مساجد باید آباد باشد؛ صدای اذان باید از مساجد بلند شود. باید همه نشانه‌های توجه به نماز و اقامه نماز را در شهر اسلامی - به خصوص در شهرهایی مثل تهران و شهرهای بزرگ کشور - ببینند، باید احساس کنند؛ هم مردم خودمان، هم کسانی که وارد این شهرها می‌شوند.^۱

آبادی مساجد و افزایش نمازهای جماعت ... به معنای بروز برکات نماز در سطح همکاری و همدلی اجتماعی است.^۲

بنای مسجد و حضور روحانی شایسته در آن امر مهمی است؛

نخستین مطلب مهم، بنای مسجد و حضور روحانی شایسته در آن است. هم‌اکنون با وجود ده‌ها هزار مسجد در کشور، جای هزاران مسجد دیگر در روستاها، شهرها، شهرک‌ها و مجتمع‌های

مطهر رهبر کبیر انقلاب اسلامی، به همراه وزیر راه و ترابری، مسئولان بنیاد مستضعفان و جانبازان انقلاب اسلامی، و مسئول حرم مطهر حضرت امام خمینی (ره) (۱۳۶۸/۰۴/۲).

۱. بیانات در دیدار شرکت‌کنندگان در هفدهمین اجلاس سراسری نماز، ۱۳۸۷/۰۸/۲۹.

۲. پیام به مناسبت گردهمایی سالیانه نماز در شیراز، ۱۳۷۳/۰۶/۱۰.

مسکونی خالی است.^۱

مساجد روز به روز گرمتر و پررونق تر شود؛

مساجد به عنوان پایگاه‌های معنویت و تزکیه و هدایت، روز به روز گرم‌تر و پررونق‌تر شود.^۲

مساجد در وقت نماز، سرشار از انسان‌های ذاکر و ساجد و راکع باشد؛

مسجدها در وقت نماز، سرشار و مالا مال از انسان‌های ذاکر و ساجد و راکع باشد.^۳

اگر اینجا قبة الإسلام است، وقت اذان حتی در سحرها باید در پشت بام مساجد یا مساجد بزرگ از طریق بلندگو اذان گفته شود؛

چرا باید در این شهر با این عظمت، با این همه هیاهوهای گوناگون از اطراف و اکناف، نغمه اذان در همه جای شهر شنیده نشود؟! اذان، علامت مسلمانی است. چه کسی گفته باید در پشت بام مساجد یا در مساجد بزرگ و عمده، حتی در سحرها ظهر و شب که جای خود را دارد از طریق بلندگو اذان نگویند؟ وقت اذان که می‌شود، باید تهران یکسره صدای اذان باشد. مگر اینجا قبة

۱. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

۲. پیام به مناسبت اولین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی رضی الله عنه ۱۳۶۹/۰۳/۱۰.

۳. سخنرانی در دیدار با خانواده‌های معظم شهدا و جانبازان شهرهای خوی، بندرگناوه و استان‌های مازندران و آذربایجان غربی، گروه‌هایی از دانشجویان، جمعی از مهاجران جنگ تحمیلی، کشاورزان و مسئولان هیأت‌های هفت نفره واگذاری زمین ۱۳۶۹/۰۳/۰۲.

الإسلام نیست؟ مگر ما این حرف را نمی‌گوییم؟^۱
 نماز صبح در مساجد اقامه شود؛

نماز صبح در مساجد اقامه شود.^۲

۲-۲. مرکز و کانون شهر و روستا

هر جا سامان زندگی است، باید مسجد مرکز و کانون اصلی باشد؛

در هر جا سامان زندگی است، مسجد، مرکز و کانون اصلی

است.^۳

در شهرها و شهرک‌های در حال ساخت، مسجد جامع به عنوان نخستین
 بنا و مرکز حقیقی شهر ساخته شود؛

در شهرها و شهرک‌هایی که تازه ساخته می‌شود، مسجد

جامع، نخستین بنا و مرکز حقیقی شهر قرار گرفته و ساخته شود.^۴

در بنای شهر و روستا باید مسجد را همچون قطب و محور بنا نهاد؛

در بنای شهر و روستا، در مدرسه و دانشگاه، در مراکز جمعیتی از

بازارهای کسب و کار تا فرودگاه‌ها و جاده‌ها و پایانه‌های سفری و

تا آسایشگاه‌ها و بیمارستان‌ها و بوستان‌ها و گردشگاه‌ها، در همه

۱. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه مبارک رمضان ۱۳۷۰/۱۲/۱۴.

۲. پیام به مناسبت گردهمایی سالانه‌ی نماز در شهر زنجان ۱۳۷۵/۰۶/۳۱.

۳. پیام به بیستمین اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۰/۰۷/۱۹.

۴. پیام به مناسبت گردهمایی سالانه‌ی نماز در شهر زنجان ۱۳۷۵/۰۶/۳۱.

و همه باید مسجد را همچون قطب و محور بنا نهاد.^۱

۲-۳. دارای آرایه‌های ظاهری و معنوی

عمران مساجد و پرداختن به آرایه‌های معنوی و ظاهری آن، وظیفه‌ی همگان است؛

عمران مساجد و پرداختن به آرایه‌های معنوی و ظاهری آن، وظیفه‌ی همگان است و هر کسی به اندازه‌ی توان و همت باید در آن سهم‌گردد. مردم، شهرداری‌ها و دستگاه‌های دولتی هر یک در آن باید سهمی ایفاء کنند و روحانی دانا و مسئولیت‌پذیر و پرهیزگار می‌تواند و می‌باید محور این منظومه‌ی تلاش مقدس باشد.^۲

مسجد باید پاکیزه، زیبا و آرام‌بخش باشد؛

مسجد در همه جا باید پاکیزه، زیبا و آرام‌بخش باشد.^۳

تنظیف و تطهیر و پاک‌سازی و غبارروبی و عطرافشان مساجد، جزو کارهای خوب است؛

سنت احیای مساجد، عطر افشانی و تنظیف مساجد،^۴ مسئله‌ی تنظیف و تطهیر و پاک‌سازی و غبارروبی و عطرافشان مساجد - کارهایی که این روزها انجام می‌گیرد - همه جزو کارهای

۱. پیام به بیستمین اجلاس سراسری نماز، ۱۹/۰۷/۱۳۹۰.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز، ۲۰/۰۷/۱۳۸۹.

۳. پیام به بیستمین اجلاس سراسری نماز، ۱۹/۰۷/۱۳۹۰.

۴. بیانات در دیدار روحانیون و مبلغان در آستانه‌ی ماه مبارک رمضان ۲۳/۰۹/۱۳۷۷.

خوبی است که بحمد الله انجام هم می‌گیرد و خوب است که انجام دهید.^۱

مسجد را همچون دل‌های جوان، پاکیزه و پیراسته، و لبریز از شور و انگیزه و نشاط کنید؛

سفارش اینجانب آن است که مسجد را نیز همچون دل‌های جوان، پاکیزه و پیراسته، و لبریز از شور و انگیزه و نشاط کنید.^۲ مساجد پاکیزه و مرتب و رغبت‌انگیز باشد؛

مساجد و نمازخانه‌ها، پاکیزه و مرتب و رغبت‌انگیز باشد. نماز در وقت فضیلت و به جماعت گزارده شود.^۳

ساختمان مساجد باید به اقتضای نیاز و تناسب با محیط و استفاده عملی و کاربرد، شکل‌های مهندسی مناسب پیدا کند؛

ساختمان‌های قدیمی ما در هر نقطه‌یی به تناسب نیاز آن نقطه ساخته شده، با توجه به جهات اسلامی ساخته شده. ساختمانی که در شمال کشور یا در جنوب می‌بینید، با ساختمانی که در منطقه‌ی شرق کشور - مثلاً خراسان - می‌بینید، باهم متفاوت است؛ هر کدام یک شکل و حالتی دارد. حتی مساجد و

۱. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۲. پیام رهبر انقلاب به هجدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳/۸/۱۳۸۸.

۳. پیام به اولین اجلاس سالیانه‌ی اقامه‌ی نماز در مشهد مقدس ۱۵/۰۷/۱۳۷۰.

ساختمانهای قدیمی بزرگشان هم همین تفاوت‌ها را باهم دارند. به اقتضای نیاز و تناسب با محیط و استفاده عملی و کاربرد، شکل‌های مهندسی تغییر پیدا می‌کرده. خوب فکر می‌کردند، خوب عمل می‌کردند.^۱

مسجد باید کانونی باشد که مشکات نماز در آن بدرخشد و نور معرفت و محبت و انس و صفا از آن ساطع شود؛

مسجد نیز باید کانونی باشد که مشکات نماز در آن بدرخشد و نور معرفت و محبت و انس و صفا از آن ساطع شود. امامان جماعت، هیئت‌های امناء، خادمان موظف و متبرع، هر یک باید بخشی از این کار بزرگ و اثرگذار را بر دوش خود حس کنند.^۲ به برکت نماز، فضای مسجد نورانی و عطرآگین می‌گردد و آموزش دین و اخلاق و سیاست بیش از هر جای دیگر بر دل می‌نشیند؛

به برکت نماز، فضای مسجد نورانی و عطرآگین می‌گردد و سخن حق و آموزش دین و اخلاق و سیاست در آن بیش از هر جای دیگر بر دل و جان می‌نشیند و به زندگی فرد و جامعه، سمت و سوی خدایی می‌دهد.^۳

۱. بیانات در دیدار جمعی از مهندسان و محققان فنی و صنعتی کشور ۱۳۸۳/۱۲/۰۵.

۲. پیام رهبر انقلاب به هجدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۸/۰۸/۱۲.

۳. پیام به بیستمین اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۰/۰۷/۱۹.

۲-۴. مایه برکت و به دور از زحمت

مسجد در هر محل، مأمّن و مایه خیر و برکت باشد و وسیله زحمت و آزار مجاوران نگردد؛

مسجد باید در هر منطقه و محل؛ مأمّن و مایه خیر و برکت باشد و به طریق اولی، وسیله زحمت و آزار مجاوران نگردد.^۱
در سحرها، برای اذان صبح، از بلندگو استفاده نشود؛ البته با حنجره اشکالی ندارد؛

اذان، چیز خیلی خوبی است؛ «حی علی الصلوة»، «حی علی الفلاح»، «الله اکبر». چرا در جامعه اذان نیست؟ اذان با توجه، به دل‌ها امید می‌دهد. بانگ اذان، دل‌های افسرده را روشن می‌کند. البته در سحرها، برای اذان صبح، از بلندگو استفاده نکنند؛ با حنجره اشکالی ندارد. هر چند وقت بیداری است، اما بلندگو ممکن است اسباب زحمت بشود.^۲
در هنگام سحر، همه مساجد با بلندگو اذان نگویند؛

چندی پیش، من راجع به اذان سفارش کردم و البته گفتم که

۱. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

۲. سخنرانی در دیدار با خانواده‌های معظم شهدا و جانبازان شهرهای خوی، بندر گناوه و استانهای مازندران و آذربایجان غربی، گروه‌هایی از دانشجویان، جمعی از مهاجران جنگ تحمیلی، کشاورزان و مسئولان هیئت‌های هفت نفره و آگذاری زمین ۱۳۶۹/۰۳/۰۲.

صبح‌ها با بلندگو در همه جا اذان نگویند، تا مردم از خواب بیدار نشوند. مثل این که بعضی از مؤمنین، این قسمت دومش را بیشتر از قسمت اول گوش کردند! آنچه که مقصود ما بود، این بود که در سحرها، هر جایی یک بلندگو صدا نکند؛ ولی معنایش این نبود که به هنگام سحر، صدای اذان در شهری مثل تهران به گوش نرسد! نه، در جایی مثل تهران، اقبالاً در چند مسجد از مساجد مهم، خوب است که با بلندگو اذان پخش بشود؛ حتی اذان صبح در شهرهای کوچک هم به فراخور وسعت آن شهر، می‌بایست اذان صبح در چندجا پخش بشود. اما در ظهر و شب اذان بگویند؛ هم اذان بلندگو، هم جلوی مساجد، هم داخل مساجد و هم در خیابان‌ها، تا مردم به اذان گفتن عادت کنند.^۱

تنها بانگ اذان، با صوت خوش و دلنواز طنین افکن شود؛

تنها صدایی که باید از مسجد در فضا طنین بیافکند بانگ اذان
با صوت خوش و دلنواز است.^۲

۲-۵. دارای روابط مستحکم با مردم

مسجد رابطه خود را با کسانی که به موفقیت‌های علمی، اجتماعی، هنری

۱. خطبه‌های نماز جمعه ی تهران ۱۳۶۹/۱۱/۱۹.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

و ورزشی دست می یابند و با غمدیدگان برقرار و مستحکم کند؛
 مسجد باید رابطه خود را... با کسانی که به موفقیت های علمی
 و اجتماعی و هنری و ورزشی دست می یابند، با صاحب همتانی
 که کمک به دیگران را وجهه همت می سازند، با غمیدگانی که
 غمگساری می جویند، برقرار و مستحکم کند.^۱
 دانش آموزان برجسته و ممتاز در هر محل، در مسجد و در برابر چشم مردم
 تشویق شوند؛

چه نیکوست که دانش آموزان برجسته و ممتاز در هر محل، در
 مسجد و در برابر چشم مردم و از سوی امام جماعت، تشویق شوند.^۲
 مسجد رابطه خود را با جوانانی که ازدواج می کنند و حتی نوزادانی که متولد
 می شوند، برقرار و مستحکم کند؛

مسجد باید رابطه خود را با جوانانی که ازدواج می کنند... و
 حتی با نوزادانی که متولد می شوند، برقرار و مستحکم کند.^۳
 مساجد در ماه رمضان، افطاری بدهند تا ارتباطات معنوی با مردم زنده
 شود؛

الآن در بعضی از کشورهای اسلامی سنت خوبی وجود دارد
 که در تمام ماه رمضان، اغلب مساجد افطاری می دهند؛ یعنی

۱. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

۳. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

هر کس برود و وارد مسجد بشود، پذیرایی می‌شود... در زمان رژیم گذشته، این ارتباطات معنوی، کم و یا منجمد شده بود؛ که البته متأسفانه بقایایش همچنان باقی است. ما بایستی در دوران اسلامی، این ارتباطات را زنده کنیم.^۱

افطاری دادن‌های ساده و بی‌پیرایه در مساجد، سنتی بسیار خوب برای نزدیکی با فقرا و مستمندان است؛

یک سنت خوب هم امسال بیش از سال‌های دیگر دیده شد، که خوب است مورد توجه قرار بگیرد و آن، افطاری دادن‌های ساده و بی‌پیرایه در مساجد و در خیابان‌ها بود در بیشتر شهرهای کشور که بسیار کار شایسته‌ای است. در مقابل افطاری‌های مسرفانه‌ای که شنیده شد، دانسته شد که بعضی‌ها به بهانه افطار، حرکات و عمل مسرفانه انجام می‌دهند و به جای اینکه در ماه رمضان وسیله‌ای بشوند برای نزدیکی روحی به فقرا و مستمندان، با این عمل، با این حرکت، خود را در لذات جسمانی غرق می‌کنند.^۲

۲-۶. مکانی جذاب برای جوانان

نباید فقط پیرمردها و از کار افتاده‌ها به مساجد بروند؛ مساجد باید از

۱. بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی و مسئولان کمیته‌ی امداد امام خمینی رحمته، به مناسبت سالگرد تأسیس این نهاد ۱۳۷۰/۱۲/۱۲.

۲. خطبه‌های نماز عید فطر دانشگاه تهران، ۱۳۸۲/۸/۱۵.

جوان‌ها مجتمع شود؛

آقایان هم باید تبلیغ کنند که این مجالس بهتر بشود و مجالس جماعت است که مردم در هر روز مجتمع بشوند در مساجد، نه همان مجتمع بشوند، بگذارند این پیرمردها و از کار افتاده‌ها بروند. نه، مساجد باید مجتمع بشود از جوان‌ها.^۱
 زمزمه محبت متولیان، مدیران و امنای مساجد، دل‌های پاک جوانان را مجذوب و مشتاق کند؛

زمزمه محبت متولیان و مدیران و امنای مساجد، باید دل‌های پاک جوانان را مجذوب و مشتاق کند.^۲
 برای مسجد، جاذبه درست کنید تا بچه‌ها، جوانان و زن و مرد، مجذوب مسجد شوند؛

برای مسجد، جاذبه درست کنید تا بچه‌ها، جوانان و زن و مرد محله، مجذوب مسجد... شوند.^۳

۳. آثار و برکات

۳-۱. کارکرد عبادی

برای کیفیت یافتن نماز، آن را در مسجد و به جماعت برگزار کنید؛
 کیفیت یافتن نماز بدین معنی است که نماز، با حال و حضور

۱. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۳۲۵.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۲۰/۰۷/۱۳۸۹.

۳. بیانات در دیدار فرماندهان «بسیج» سراسر کشور ۲۷/۰۸/۱۳۷۱.

ادا شود؛ نماز گزار به نماز با چشم «میعاد ملاقات با خدا» بنگرد و در آن، با خدای خود سخن بگوید و خود را در حضور او ببیند؛ نماز را تا می تواند در مسجد و تا می تواند به جماعت بگزارد.^۱

نماز در مسجد و با جماعت مؤمنان، بارش رحمت الهی را انبوه تر و دل نشین تر می سازد؛

نماز در مسجد و با جماعت مؤمنان، همگانی نشستن بر گرد سفره میهمانی خداوند است، و این خود، بارش رحمت الهی را انبوه تر و دل نشین تر می سازد.^۲

مسجد فقط برای نماز نیست؛ در مسجد انواع عبادات از جمله تفکر و جود دارد؛

مسجد فقط برای نماز نیست؛ در مسجد انواع عبادات هست. از جمله آن عبادات، تفکر است که «تفکر ساعة خیر من عبادة سنة». یا در بعضی از روایات است که «من عبادة اربعین سنة»، یا «سبعین سنة» _ البته فکر کردن درست _ افراد مسجد برو، این فکر را به وسیله شنیدن سخنان عالم دین و فقیه به دست می آورند.^۳

در مساجد، تلاوت و انس با قرآن و انس با ادعیه وارده از اهل بیت علیهم السلام را

۱. پیام به بیست و دومین اجلاس سراسری نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۲.

۲. پیام به بیستین اجلاس سراسری نماز، ۱۹/۰۷/۱۳۹۰.

۳. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

مغتنم بشمرید؛

در مساجد، تلاوت قرآن، انس با قرآن، انس با ادعیه و اراده از اهل بیت علیهم السلام که گنجینه معارف اسلامی است را مغتنم بشمرید.^۱

۲-۳. کارکرد سیاسی اجتماعی

اینکه اهل یک بلد در مساجد مجتمع شوند و مشکلات خود را حل کنند، يك امر اجتماعی-سیاسی است؛

این جماعات در تمام کشورهای مسلمین، و در هر شهر و ده و روستا، اینها یک امور اجتماعی _ سیاسی است که اهل یک بلد در مساجد مجتمع بشوند و مشکلات خودشان را نسبت به آن بلد حل بکنند.^۲

در مسجد پیغمبر، مسائل سیاسی اجتماعی بیشتر از مسائل عبادی نماز و روزه بود؛

مسجد النبی، مرکز سیاست اسلامی بوده است و ثقل قدرت اسلامی.^۳ مسجد الحرام و مساجد در زمان رسول اکرم مرکز جنگها و مرکز سیاستها و مرکز امور اجتماعی و سیاسی بوده. این طور نبوده است که در مسجد پیغمبر صلی الله علیه و آله همان مسائل

۱. خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۸/۰۶/۲۹.

۲. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۲۷۵.

۳. صحیفه امام، ج ۱۶، ص: ۳۸۸.

عبادی نماز و روزه باشد؛ مسائل سیاسی اش بیشتر بوده. هر وقت می خواستند به جنگ بفرستند اشخاص را و بسیج کنند مردم را برای جنگ‌ها، از مسجد شروع می کردند این امور را.^۱

مسجد مرکز اجتماع سیاسی و تبلیغ احکام سیاسی اسلام است؛

مسجد مرکز تبلیغ است. در صدر اسلام از همین مسجدها جیش‌ها، ارتش‌ها، راه می افتاده، مرکز تبلیغ احکام سیاسی اسلام بوده مسجد. هر وقت یک گرفتاری پیدا می شد، صدامی کردند که «الصَّلَاةُ بِالْجَمَاعَةِ»، اجتماع می کردند؛ آن گرفتاری را طرح می کردند، این صحبت‌ها را می کردند. مسجد، مرکز اجتماع سیاسی است.^۲ مسجد در صدر اسلام مرکز سیاست بود و از آنجا مسائل سیاسی طرح ریزی می شد؛

مسجد مسلمین در زمان رسول خدا ﷺ و در زمان خلفایی که بودند - هر جور بودند - مسجد مرکز سیاست اسلام بوده است.^۳ چیزهایی که مسلمین، اجتماع مسلمین بر آن احتیاج دارند، خبری نیست. نماز جمعه‌ها را همان طوری که در صدر اسلام،

۱. صحیفه امام، ج ۱۸، ص: ۵۲.

۲. صحیفه امام، ج ۱۰، ص: ۱۷.

۳. صحیفه امام، ج ۲، ص: ۳۳.

مساجد، محافل و نمازها جنبه سیاسی داشته است، از مسجد راه می انداختند لشکر را به جنگی که باید بکنند و به آنجایی که باید بفرستند. از مسجد مسائل سیاسی طرح ریزی می شد - از مسجد - مسجد محل این بود که مسائل سیاسی در آن طرح بشود.^۱

امیدواریم این محتوا دوباره برگردد که مسجد ابزار طرح کارهای مهم و اجرای مسائل سیاسی بود؛

همان طوری که در صدر اسلام، امام جمعه و مسجد، این دو ابزار در دست مسلمان ها بوده است و هر وقت می خواستند جنگ برونند از مسجد تجهیز می کردند، هر وقت می خواستند یک کار مهمی بکنند در مسجد طرح می کردند و اعلام می کردند که نماز جمعه است، نماز جماعت است، بیایید، برای کاری می رفتند آنجا، نمازشان را هم می خواندند و مسائل سیاسی شان را [هم] می گفتند و اجرا می کردند، ارتش می فرستادند و همه این کارها را آنجا می کردند و ما امیدواریم که این محتوا برگردد، و این فکر ناشی از اشتباه یا خطا یا احیاناً عمد، این فکر خطا برگردد که «آخوند را به سیاست چه! آخوند را به امور مسلمین چه!»^۲.

۱. صحیفه امام، ج ۱۸، ص: ۴۲۵.

۲. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۴۰.

در مسجد، مردم مجتمع می‌شوند و همه اموری که اسلام را به پیش می‌برد مطرح می‌شود؛

سید مظلومان یک وسیله‌ای فراهم کرد برای ملت که بدون اینکه زحمت باشد برای ملت، مردم مجتمعند. اسلام مساجد را سنگر قرار داد و وسیله شد از باب اینکه از همین مساجد، از همین جمعیت‌ها، از همین جمعات، از همین جمعه‌ها و جماعات، همه اموری که اسلام را به پیش می‌برد.^۱
تدبیر شود تا مساجد مرکز سیاست باشد؛

مساجد، باید مرکز [سیاست باشد] همان طوری [که] صدر اسلام مرکز سیاست بوده مساجد. مساجد مثل اینها نبوده است که فقط مرکز چه باشد. خطبه نماز جمعه خطبه سیاسی بوده همیشه. مساجد مرکز بسیج قشون بوده؛ مرکز تبلیغات اسلام بوده است. اینها ان شاء الله تدبیر می‌شود.^۲
مساجد، توجه مردم و هماهنگی بین آنها را ایجاد می‌کند؛

همین مساجد و همین روضه‌ها و همین روضه‌های هفتگی، همین‌ها توجه مردم را و همان هماهنگی را ایجاد می‌کند. اگر دولت‌های دیگر بخواهند هماهنگی بین تمام قشرها پیدا کنند

۱. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۵۵.

۲. صحیفه امام، ج ۸، ص: ۲۰۰.

میسور نیست برایشان. با صدها میلیارد تومان هم برایشان میسور نیست.^۱

مسلمین روزی چند مرتبه در مساجد اجتماع می‌کنند تا به برپایی نماز جماعت پردازند و از احوال خود و مستضعفین مطلع شوند؛

اسلام دین سیاست است، دینی است که در احکام او، در موافق او، سیاست به وضوح دیده می‌شود. در هر روز اجتماعات در تمام مساجد کشورهای اسلامی، از شهرستان‌ها گرفته است تا دهات و قُرا و قصبات، روزی چند مرتبه اجتماع برای جماعت، و برای اینکه مسلمین در هر بلدی، در هر قصبه‌ای، از احوال خودشان مطلع بشوند؛ از حال مستضعفین اطلاع پیدا بکنند.^۲

این از برکات مساجد است که هرگاه حرکت و بسیج سیاسی مردم مطرح می‌شود، مساجد کانونند؛

امروز ... در هنگامی که حرکت و بسیج مردم مطرح می‌شود چه سیاسی و چه نظامی باز مساجد کانونند؛ این برکت مساجد است.^۳

امیدواریم حالا هم مساجد ما برگردد به آن وقتی که مسجد، محل حل و

۱. صحیفه امام، ج ۱۱، ص: ۱۰۰.

۲. صحیفه امام، ج ۹، ص: ۳۳۳.

۳. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه مبارک رمضان ۱۳۷۰/۱۲/۱۴.

عقد امور بود؛

امیدواریم حالا هم مساجد ما برگردد به آن وقتی که مسجد، محلّ حل و عقد امور باشد، و مسجد محل نقشه‌های جنگ باشد، همه چیز باشد. و مسجدی‌ها باشند که بتوانند کارها را بخوبی انجام بدهند.^۱

مسجد پایگاهی برای رتق و فتق امور مسلمین است؛

مسجد ... به عنوان پایگاهی برای رتق و فتق امور مسلمین ... در صدر اسلام بوده است.^۲

مساجد بهترین سنگرها و مناسب‌ترین میدان تشکل و بیان مصالح مسلمین می‌باشند؛

مساجد بهترین سنگرها و جمعه و جماعات مناسب‌ترین میدان تشکل و بیان مصالح مسلمین می‌باشند.^۳

۳-۳. کارکرد تبلیغی

پایگاه عظیم تبلیغ مسجد را مغتنم بشمارید؛

شما این رسانه تبلیغی خودتان را مغتنم بشمارید ... این منبر تبلیغ و این پایگاه عظیم تبلیغ مسجد و حسینیه و زیر خیمه امام

۱. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۲۳۳.

۲. پیام به حجاج بیت الله الحرام ۱۴/۰۴/۱۳۶۸.

۳. صحیفه امام، ج ۲۰، ص: ۳۳۸.

حسین علیه السلام را قدر بدانید. این چیز بسیار نافذ و مؤثر و مبارکی است.^۱
مساجد را محلی برای تبلیغ اسلام و حرکت اسلامی قرار دهید؛

شما که از اهالی مسجد و از علمای مساجد هستید، باید پیروی
از پیغمبر اسلام و اصحاب آن سرور کنید و مساجد را برای تبلیغ
اسلام و حرکت اسلامی و برای قطع ایادی شرک و کفر و تأیید
مستضعفین در مقابل مستکبرین قرار بدهید.^۲

تبلیغ سنتی مادر مسجد بدیل ندارد؛

تبلیغ سنتی ما - که مسجد و منبر و سخنرانی روبه روست -
بدیل ندارد؛ این را باید حفظ کنیم. این که شما بنشینید با یک
نفر رو به رو صحبت کنید؛ نگاه شما به او بیفتد، نگاه او به شما
بیفتد و نفس گرم شما به او برسد، این چیز خیلی خوبی است؛
این را باید حفظ کنیم.^۳

۳-۴. کارکرد آموزشی تربیتی

مساجد باید مرکز تربیت‌های صحیح اسلامی باشد؛

این مساجد باید مرکز تربیت صحیح باشد، و مساجد بحمد

۱. بیانات در دیدار علما و روحانیون و مبلغان در آستانه ماه محرم الحرام ۱۳۷۸/۰۱/۲۳.

۲. صحیفه امام، ج ۷، ص: ۶۵ نقش اسلام در پیروزی مسلمان‌ها - رهنمودهایی به هیئت نمایندگی
عربستان.

۳. بیانات در دیدار علما و روحانیون کرمان ۱۳۸۴/۰۲/۱۱.

الله اکثراً این طوری است. اشخاصی که در مسجد می‌روند باید تربیت بشوند به تربیت‌های اسلامی. مساجد را خالی نگذارید.^۱ مسجد، مدرسه و دانشگاه است؛ مرکز تفکر و تأمل و تصفیه روح است؛ مسجد، هم مدرسه است، هم دانشگاه، هم مرکز تفکر و تأمل، هم مرکز تصفیه روح، هم مرکز خلوص و مرکز اتصال بنده به خداست.^۲

مساجد، مدرّس تفسیر و حدیث و منبرِ معارف اجتماعی و سیاسی و کانون موعظه و پرورش اخلاق باشد؛

مساجد باید مدرّس تفسیر و حدیث و منبرِ معارف اجتماعی و سیاسی و کانون موعظه و پرورش اخلاق باشد.^۳ در ماه مبارک، تربیت و تعلیم به تمام معنا و در همه بُعدهایش در مساجد باشد؛

باید در ماه مبارک تربیت و تعلیم به تمام معنا در همه بُعدهایش در مساجد باشد؛ در محافل دیگر باشد. مساجد را خالی نگذارید.^۴ تشکیل کلاس سوادآموزی در مساجد و بدون چشم‌داشت، علم و سواد را

۱. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۵۰۰.

۲. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۳. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

۴. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۵۰۱.

به مردم یاد دادن، يك جهاد است؛

برادران و خواهران نهضت سوادآموزی بدانند که در حال جهادند. به شهرها و روستاهای دورافتاده رفتن و در خانه‌ها را زدن و در مساجد کلاس تشکیل دادن و بدون چشم‌داشت احسنّت و تشکری، علم و سواد را که ارزنده‌ترین هدیه‌هاست به مردم دادن، یک جهاد است.^۱

در مساجد و منابر، باید مردم را انذار کنیم؛ باید آگاهی بخشی به مردم داد و روح معنویت را در میان آنها بیدار کرد؛

ما در مساجد و منابر، در مجالس قرآن و در همه اجتماعات دینی که مردم دارند، باید مردم را انذار کنیم. بحمدالله حرکت آگاهی بخشی سیاسی و اجتماعی و دید وسیع سیاسی به مردم دادن، از پیش از انقلاب شروع شد؛ امروز هم هست و ادامه دارد و ادامه خواهد داشت. در کنار این آگاهی بخشی، باید روح معنویت را در مردم بیدار کرد. برای این کار، ماه رمضان بهترین فرصت است.^۲

۱. سخنرانی در دیدار با مسئولان دفاتر نهضت سوادآموزی، رئیس و جمعی از مسئولان ادارات شهربانی، جمعی از ناظران و اعضای هیئت نظارت شورای نگهبان و هیئت اجرایی در انتخابات مجلس خبرگان و مسئولان وزارت کشور، به همراه گروهی از مردم استان لرستان و شهرهای آبادان، لاهیجان و شوشتر ۱۳۶۹/۰۷/۰۴.

۲. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور، در آستانه ماه

در سخنرانی‌های مساجد بارها معارف نماز همچون مسائل آن بازگو شود؛ در سخنرانی‌های دینی در مساجد و غیره بارها و بارها معارف نماز نیز همچون مسائل آن بازگو شود. نشانه‌ی دیگر آن است که در همه‌ی جای‌ها و ساختمان‌های عمومی و دولتی، نمازخانه‌ای در خور دیده شود و نماز گزاردن در همه جا برای همه، کاری در دسترس به شمار آید.^۱

۳-۵. کارکرد مبارزاتی و نظامی

مسجدها در صدر اسلام محلی بود که در آن روحیه مبارزه ایجاد می‌شد و ارتش برای جنگ با کفار و قلدرها راه می‌افتاد؛

از مسجد می‌رفتند به میدان، به میدان جنگ‌ها. در جمعه‌ها که خطابه می‌خواندند، یا غیر جمعه که می‌رفت آن سردارشان منبر و صحبت می‌کرد، از آنجا راهشان می‌انداخت برای اینکه بروند مبارزه کنند. و یک همچنین روحیه، که از مسجد تحقق پیدا می‌کند.^۲

مسجدها محلی بوده است که از همان مسجد ارتش راه می‌افتاد برای جنگ با کفار و با قلدرها؛ از همان توی مسجد.

مبارک رمضان ۱۳۶۹/۱۲/۲۲.

۱. پیام به مناسبت گردهمایی سالیانه‌ی نماز در شیراز ۱۳۷۳/۰۶/۱۰.

۲. صحیفه‌ی امام، ج ۹، ص: ۸۹.

آنجا خطبه خوانده می‌شد، دعوت می‌شدند مردم به اینکه فلان - مثلاً - آدم متعددی در فلان جا قیام کرده بر ضد مسلمین یا مال مردم را چپاول می‌کند، قلدری می‌کند، انحرافات دارد، و از همان مسجد راه می‌افتادند و می‌رفتند طرف دشمن^۱.
مسجد در صدر اسلام همیشه مرکز جنبش و حرکت‌های اسلامی بوده است؛

از مسجد نهضت می‌شد.^۲ مسجد در اسلام و در صدر اسلام همیشه مرکز جنبش و حرکت‌های اسلامی بوده؛ از مسجد تبلیغات اسلامی شروع می‌شده است و از مسجد حرکت قوای اسلامی برای سرکوبی کفار و وارد کردن آنها در [زیر] بیرق اسلام بوده است. همیشه در صدر اسلام مسجد مرکز حرکات و مرکز جنبش‌ها بوده است.^۳

هرگاه حرکت و بسیج نظامی مردم مطرح می‌شود، مساجد کانونند؛

امروز ... در هنگامی که حرکت و بسیج مردم مطرح می‌شود چه سیاسی و چه نظامی باز مساجد کانونند؛ این برکت مساجد است.^۴

۱. صحیفه امام، ج ۴، ص: ۴۴۷.

۲. صحیفه امام، ج ۷، ص: ۶۵ نقش اسلام در پیروزی مسلمانها - رهنمودهایی به هیئت نمایندگی عربستان. همان.

۳. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه مبارک رمضان ۱۴/۱۲/۱۳۷۰.

فصل سوم: چگونگی مسجد طراز اسلامی

۱. آسیب شناسی

۱-۱. آفات

این طور نباشد که عده‌ای خیال کنند حالا که پیروز شدیم، دیگر مسجد می‌خواهیم چه کنیم؛ قیام ما برای اداره مسجد بود؛

اینهایی که هی صحبت این را می‌کنند که حالا ما انقلاب کردیم برویم سراغ کارهای دیگر، خیر؛ انقلاب از مساجد پیدا می‌شود. از مساجد این طور امور تحقق پیدا می‌کند.^۱

این مساجد بود که این پیروزی را برای ملت ما درست کرد. این مراکز حسّاسی است که ملت باید به آن توجه داشته باشند. این طور نباشد که خیال کنند که حالا دیگر ما پیروز شدیم دیگر مسجد می‌خواهیم چه کنیم. پیروزی ما برای اداره مسجد است.

ما اگر نماز نباشد و آداب اسلامی نباشد، چه داعی داریم که بیاییم خودمان را به مهلکه بیندازیم و وارد این امور بشویم؟ ما برای اسلام این کارها را می‌کنیم و شما، شما ملت برای اسلام قیام کردید، و برای اسلام این همه زحمت کشیدید و دارید می‌کشید.^۱ قدر مساجد را بدانیم و مورد بی‌اعتنایی قرار ندهیم؛

قدر مساجد را بدانیم؛ قدر جلسات مذهبی را بدانیم. و مسجد مورد بی‌اعتنایی قرار نگیرد.^۲ اداره مساجد با افت کیفی و کمی نسبت به قبل از انقلاب مقتضای حق و مصلحت نیست؛

در دوره‌های پیش از انقلاب، عالمی به مسجد می‌رفت، نمازی می‌خواند و مسئله‌ای می‌گفت؛ در ایام مخصوص هم یک منبری دعوت می‌شد و سخنرانی می‌کرد. اگر امروز که روز حاکمیت اسلام و ارزش‌های اسلامی است. مساجد به همان شکل، بلکه

۱. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۵.

۲. دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵.

در مواردی با افت کیفی و کمی اداره بشود، آیا این مقتضای حق و مصلحت است؟ آیا این پیشرفت است؟ پس «من استوی یوماه فهُومَغْبُونٌ»^۱ یعنی چه؟^۲

کعبود مسجد در شهر و روستا، نپرداختن به پاکیزگی مساجد و نپرداختن امام جماعت به رابطه با مأمومین، نقاط ضعف است. کعبود مسجد در شهر و شهرک و روستا؛ نبود جایگاه نماز در مراکز اجتماعات همچون ورزشگاه و بوستان و ایستگاه و مانند آن؛ مراعات نشدن وقت نماز در وسایل مسافرت‌های دور دست؛ نپرداختن شایسته به نماز در کتاب‌های درسی؛ نپرداختن به پاکیزگی و بهداشت در مساجد؛ نپرداختن امام جماعت به تماس و رابطه با مأمومین؛ و هر کعبود دیگری از این قبیل‌ها، نقاط

۱. بخار، ج ۷۲، ص ۱۷۳.

۲. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه

مبارک رمضان ۱۴/۱۲/۱۳۷۰.

ضعفی است که باید همت‌های بلند بر زدودن آن برانگیخته شود و نشانهٔ ایمان صاحبان تمکن یعنی اقامهٔ نماز، در جامعهٔ اسلامی ما روز بروز نمایان‌تر گردد.^۱

هیچ‌یک از ما نباید از خطری که از کمبود مسجد یا ضعف و نارسایی مساجد، جامعه را تهدید می‌کند، غافل بمانیم.

هیچ‌یک از ما نباید و نمی‌توانیم خطری را که از کمبود مسجد یا ضعف و نارسایی مساجد، جامعه و جوانان و خانواده‌ها و نسل‌های آینده را تهدید می‌کند، غافل بمانیم.^۲
چرا وقت ظهر بازار را رها نمی‌کنید و به مسجد نمی‌روید؟

مسجدها را آباد کنید. من در مکه که مشرف بودم یک روز می‌خواستم یک کتابی بخرم که برای آن کتاب‌فروش هم فایده داشت، ایستاده بودم، اذان گفتند، یک‌دفعه رها کرد و گفت که: «سنهٔ حنیفه» دیگر با من حرف نزن، رفت سراغ نماز. در مدینه بازار را که من دیدم بسته بود. یعنی باز بود لکن هیچ کس نبود. می‌رفتند سراغ نماز. چرا شما نمی‌روید سراغ نماز؟ چرا ظهر که می‌شود بازار را رها نمی‌کنید و بروید سراغ نماز؟ اگر بروید سراغ نماز، احیاء کنید این سنت سیاسی اسلام را، همان طوری که

۱. پیام به بیست و دومین اجلاس سراسری نماز، ۱۳/۶/۱۳۹۲.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز، ۲۰/۷/۱۳۸۹.

در روز جمعه حالا بحمد الله می‌روید، روز غیر جمعه هم بروید
مساجد را پر کنید.^۱
چرا برای نماز صبح، چندان مسجدی باز نیست و نماز جماعتی
برقرار نمی‌شود؟!

چرا بنده باید بشنوم که در تهران با این عظمت، برای نماز
صبح در اول اذان، چندان مسجدی باز نیست و چندان نماز جماعتی
برقرار نمی‌شود؟!... چرا باید در این شهر با این عظمت، با این همه
هیاهوهای گوناگون از اطراف و اکناف، نغمه‌ی اذان در همه جای
شهر شنیده نشود؟! اذان، علامت مسلمانی است.^۲

پیامبر اسلام ﷺ نیازی به مساجد اشرافی و مناره‌های تزئیناتی ندارد؛

پیامبر اسلام ﷺ نیازی به مساجد اشرافی و مناره‌های تزئیناتی
ندارد. پیامبر اسلام ﷺ دنبال مجد و عظمت پیروان خود بوده
است که متأسفانه با سیاست‌های غلط حاکمان دست نشانده به
خاک مذلت نشسته‌اند.^۳

شدیداً آرزوی برق ساختمان‌های مساجد اسلام امریکایی جلوگیری شود؛
سادگی مصلاباً باید یادآور سادگی محل عبادت مسلمانان

۱. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۹.

۲. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه
مبارک رمضان ۱۳۷۰/۱۲/۱۴.

۳. صحیفه امام، ج ۲۱، ص: ۸۰.

صدر اسلام باشد و شدیداً از زرق و برق ساختمان‌های مساجد اسلام امریکایی جلوگیری شود. خداوند تمامی دست‌اندرکاران برپا کننده مساجد الله را تأیید فرماید.^۱

پول گرفتن مسجد از مردم عیب ندارد، منتها مراقبت شود که به یک دستگاه پول‌سازی تبدیل نشود؛

من شنیده‌ام؛ بعضی از این مساجد کأنه از این شوق و ذوق مردم [برای اعتکاف] استفاده می‌کنند، یک پول‌های زیادی از این کسانی که می‌روند می‌گیرند؛ این جور هم نباید باشد. پول گرفتن از آنها عیب ندارد، بهتر همین است - کاری که مردم کمک مالی بکنند و اشتراک مالی پیدا کنند، اصلاً برکت پیدا می‌کند. از خصوصیات پول مردم و کمک مردم، برکت داشتن است - منتها مراقبت کنند که این به یک دستگاه پول‌سازی و مانند اینها تبدیل نشود.^۲

پخش صداهای آزاردهنده به ویژه در شب، کاری ناروا است؛

پخش صداهای آزاردهنده به ویژه در شب و هنگام آسایش مردم [از مناره‌های مسجد]، کاری ناروا و در مواردی خلاف شرع است.^۳

۱. صحیفه امام، ج ۲۱، ص: ۱۸۹.

۲. ۱۳۹۳/۰۲/۱۵ بیانات در دیدار اعضای ستاد مرکزی اعتکاف و اعضای سوّمین جشنواره سراسری علمی فرهنگی اعتکاف.

۳. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

حفظ قداست مساجد و تقویت هماهنگ جنبه‌های معنوی، انقلابی، تعلیمی و تبلیغی آن، نیازمند دور ماندن از منازعات و مناقشات داخلی است.

شک نیست که حفظ قداست مساجد و تقویت هماهنگ جنبه‌های معنوی و انقلابی و تعلیمی و تبلیغی آن، نیازمند سلامت و امنیت محیط آن و دور ماندن از منازعات و مناقشات داخلی در آن است.^۱

خطاست کسی خیال کند در مسجد فقط چند رکعت نماز می‌خوانند و بیرون می‌آیند؛

اگر کسی خیال کند که در مسجد، فقط چند رکعت نماز می‌خوانند و بیرون می‌آیند و این چه تأثیری دارد، خطاست. این‌طور نیست.^۲

این‌طور نباشد که اگر امام جماعتی بخواهد در مورد اجتماع مسلمین صحبت کند مورد طعن واقع شود؛

ان‌شاءالله، امیدوارم که موفق به این امر بشوید و مساجدمان بر گردد به حال مساجد صدر اول، که این‌طور نباشد که توی

۱. حکم انتصاب آیت‌الله مهدوی کنی به سمت مسئول مرکز رسیدگی به امور مساجد
۱۳۶۸/۰۷/۱۷.

۲. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه
۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

مسجد اگر یک امام جماعتی، جمعه‌ای بخواهد یک کلمه‌ای بگوید که مربوط به اجتماع مسلمین است، مورد طعن واقع بشود: «این چرا این طور کرده است؟» بیایند و او را طعنش بدهند. این جور نباشد دیگر. طعن به آن [کسی] وارد بشود که در امور مسلمین دخالت نمی‌کند، کناره‌گیری می‌کند، عزلت می‌کند. شما ببینید قضیه عزلت در اسلام اصلاً نبوده، اساس نداشته این عزلت _ و نمی‌دانم _ امور کناره‌گیری و رفتن کنار، و اصلاً کار به هیچ کار نداشتن، این در یک طوایفی بوده است غیر مسلمین، اما آمده است در مسلمین؛ یک وقت رسیده به آن جایی که «آقا خیلی آدم خوبی است، اصلاً توجه ندارد به اینکه فلان چیز چه جور می‌شود!» توجه نداشتن خودش جزء مدیحه بود!^۱

اگر مسجدی مسجد ضرار شد و نتوانستیم آن را اصلاح کنیم، خرابش می‌کنیم؛

اگر مسجدی شد که این مسجد دعوتش دعوت فاسد شد، پیغمبر اکرم ﷺ خراب کرد «مسجد ضرار» را، مسجدی که درست کرده بودند در مقابل پیغمبر ﷺ، و تبلیغات می‌کردند بر ضد اخلاق و بر ضد امثال ذلک؛ پیغمبر داد خرابش کردند. اگر مسجدی باشد که مسجد ضرار باشد، مسجدی باشد که نتوانیم آن مسجد

را اصلاحش کنیم، مسجدش [را] هم خراب می‌کنیم.^۱ حاکم می‌تواند مساجد را در موقع لزوم تعطیل کند؛ و مسجدی که ضراب باشد، در صورتی که رفع بدون تخریب نشود، خراب کند.^۲ این خسارت است که برخی در مساجد فلسفه تدریس می‌کنند؛ مرکز فلسفه باید حوزه علمیّه باشد؛

مرکز فلسفه هم باید حوزه علمیّه باشد. یکی از بزرگترین خسارت‌هایی که ما کردیم، این بوده که مرکز فلسفه اسلامی از حوزه علمیه به مناطق مختلف منتقل شده است. بعضی از آقایان اساتید فلسفه، ماه رمضان پیش من بودند؛ می‌گفتند برخی از آقایانی که اصلاً اهلیت ندارند، در مساجد فلسفه تدریس می‌کنند و ناقص و سطحی و به عمق نرسیده و جویده جویده مطالبی را دست افراد می‌دهند. این‌ها خسارت است؛ ما نباید بگذاریم این کار ادامه پیدا کند.^۳ تعرّض شیعیان به مساجد اهل سنت کمک به مقاصد دشمنان اسلام و ملت‌های مسلمان است؛

از هر گونه عملی که به تعارض و دشمنی برادران مسلمان می‌انجامد جداً پرهیز کنند. یقیناً دست‌هایی در کار است که

۱. صحیفه امام، ج ۴، ص: ۳۴.

۲. صحیفه امام، ج ۲۰، ص: ۴۵۲.

۳. بیانات در دیدار گروهی از فضالای حوزه علمیّه قم ۱۳۸۲/۱۰/۲۹.

شیعیان را به تعرض به مساجد و مکان‌های مورد احترام اهل سنت و ادار کند. هرگونه اقدامی در این جهت کمک به مقاصد دشمنان اسلام و دشمنان ملت‌های مسلمان و شرعاً حرام است.^۱ در مشروطیت، همان گرایش ضد کلیسایی در غرب به عنوان ضد مسجد و ضد روحانیت و دین بروز پیدا کرد؛

شما وقتی که وارد مقوله آزادی در مشروطیت می‌شوید - که یک مقوله خیلی پر جنجال و شلوغی هم هست - می‌بینید همان گرایش ضد کلیسایی در غرب که شاخصه مهم آزادی بود، در اینجا هم به عنوان ضد مسجد و ضد روحانیت و ضد دین بروز پیدا می‌کند.^۲

۱-۲. موانع

این يك توطئه است که می‌خواهند مسجدها را کم‌کم خالی کنند؛

این یک توطئه است که می‌خواهند مسجدها را کم‌کم خالی کنند.^۳ دشمنان تلاش می‌کنند مسجدها را خالی کنند و بعد از خالی کردن این سنگرها، حمله کنند؛

اینها از مسجد می‌ترسند ... امروز از همه روزها برای ما _

۱. پیام رهبر معظم انقلاب اسلامی به مناسبت هتک حرمت حرم مطهر حضرات عسکریین (ع).
۱۳۸۴/۱۲/۰۳.

۲. در چهارمین نشست اندیشه‌های راهبردی با موضوع آزادی ۱۳۹۱/۰۸/۲۴.

۳. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۵.

یعنی، «امروز» مقصود این وقت است، این عصر است_ از همه وقت برای ما حساس تر است؛ برای اینکه همه چیز درست شده است و شیطان‌ها از اطراف می‌خواهند حالا که همه چیز درست شده و مایوس شدند، نگذارند اجرا بشود کارها؛ باز تهیه ببینند، ولو ده سال دیگر، و لو برای ده سال دیگر تهیه ببینند؛ برای اینکه، مسجدها را هی کم کم هی خالی کنند... خالی کنند این سنگرها را و بعد از خالی کردن این سنگرها، حمله کنند.^۱

دشمنان می‌خواهند روحانی مسجد را کنار بزنند تا مساجد خالی شود؛

شیطان‌ها از اطراف می‌خواهند... آخوند [ها] مسجد را کنار بگذارند و یک کسی [را] که وضو ندارد و به هیچ چیز هم معلوم نیست اعتقاد داشته باشد، بیاورند آنجا پهلوی آخوند و نگذارند این نمازش را بخواند و خالی کنند این سنگرها را.^۲

آنهايي که می‌خواهند نقشه بکشند و شما را دور کنند از مساجد، دشمن‌های شما هستند؛

آنهايي که می‌خواهند نقشه بکشند و شما را دور کنند از مساجد، دور کنند از مراکز تعلیم و تربیت، آنها دشمن‌های شما هستند.^۳

۱. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۳۹۳.

۲. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۳۹۳.

۳. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۵۰۰.

می خواهند مساجد، این سنگرهای اسلامی و محل تهییج قیام بر ضد ظلم را از دست شما بگیرند؛

مسجد یک سنگر اسلامی است و محراب محل جنگ است، حرب است. این را می خواهند از دست شما بگیرند... مسجد یک محلی بود که مردم را به نهضت و به قیام بر ضد ظلم تهییج می کرد. اینها می خواهند این سنگر را بگیرند.^۱

در صدر اسلام دشمنان از طریق مسجد سازی قصد ضربه به حکومت اسلامی را داشتند؛

در زمان آن بزرگواران، ایادی دشمنان خارجی در داخل بودند و حتی به صورت مسجد سازی (مسجد ضرار)، قصد ضربه به حکومت اسلامی را داشتند: «وارصادالمن حارب الله ورسوله». ^۲ آنها منتظر بودند که دشمن خارجی بیاید و به او کمک برسانند و حکومت پیامبر را از بین ببرند.^۳

دشمنان به منظور ضربه زدن به وحدت اسلامی، برای ساختن مسجد ضرار پول خرج می کنند؛

امروز در دنیا، برای ساختن مسجد ضرار، پول خرج می شود.

۱. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۳۶۲.

۲. سوره توبه، آیه ۱۰۷.

۳. بیانات مقام معظم رهبری در دیدار فرماندهان نواحی، پایگاهها و گردانهای بسیج سراسر کشور به مناسبت هفته بسیج ۰۸/۰۹/۱۳۷۴.

برای ساختن دستگاه‌ها و ایجاد پایگاه‌هایی به مقصود و منظور ضربه زدن به وحدت اسلامی و ایجاد درگیری و اختلاف بین فرق اسلامی، پول خرج می‌شود. اشخاصی مثل شیطان هستند که همان‌گونه که او به پروردگار عالم عرض کرد: «لاغوبینهم اجمعین»^۱ و وجود خود را وقف اغوا و اضلال بندگان خدا کرد، این‌ها هم وجود خود را برای ایجاد اختلاف، وقف کرده‌اند. متأسفانه در همه و یا اغلب کشورهای اسلامی، کسانی با تکیه به سیاست‌های امریکا، همین کار را می‌کنند.^۲

۲. تکلیف‌شناسی

۱-۲. مردم و جوانان

ملت، مساجد را حفظ نمایند؛

ملت مبارز ... مساجد ... این سنگرهای اسلامی را حفظ نمایند.^۳

مردم، مساجد را با حضور در نمازهای جماعت رونق بخشند؛

مردم، مساجد را با حضور در نمازهای جماعت که بهترین شیوه

۱. سوره ص، آیه ۸۲.

۲. سخنرانی در دیدار با میهمانان خارجی مراسم اولین سالگرد ارتحال امام خمینی قدس

۱۳۶۹/۰۳/۱۶.

۳. صحیفه امام، ج ۹، ص: ۲۶.

نماز گزاردن است، رونق بخشند.^۱ سزاوار است که ملت عزیز ایران، نقش این شعائر را همواره به یاد داشته باشد.^۲ قدر مساجد را بدانید و آنها را هر چه بیشتر گرم و مجهز نگه دارید؛ باید قدر مساجد را دانست. باید در مساجد حضور پیدا کرد.^۳ مساجد و محافل دینیه را... هر چه بیشتر گرم و مجهز نگه دارید.^۴ ملت شریف اجتماعات خود را در مساجد هر چه بیشتر و باشکوه تر برپا کنند؛

مساجد را پر بکنند از جمعیت‌ها.^۵ در این موقع حساس سرنوشت‌ساز، که با ماه مبارک رمضان نیز مصادف است، باید اجتماعات در مساجد و محافل مذهبی هر چه بیشتر و باشکوه تر برپا شود، و اهل منبر و خطبای محترم به روشنگری و سازندگی هر چه بیشتر قیام و اقدام نمایند، و توطئه خیانتکاران و وابستگان به اجانب را خنثی نمایند، و نهضت اسلامی عظیم را حفظ نموده و به پیش ببرند؛ و ملت شریف با اجتماعات خود قطع طمع اجانب و مفتخوار را بنمایند.^۶

۱. پیام به اجلاس نماز ۱۶/۰۶/۱۳۷۱.

۲. پیام به ملت شریف ایران، در پایان چهلمین روز ارتحال حضرت امام خمینی علیه السلام ۲۳/۰۴/۱۳۶۸.

۳. بیانات در دیدار علما، طلاب و اقشار مختلف مردم شهر مقدس قم به مناسبت سالروز ۱۹ دی ماه ۱۳۷۵/۱۰/۱۹.

۴. صحیفه امام، ج ۲، ص: ۴۵۱.

۵. صحیفه امام، ج ۸، ص: ۳۶۱.

۶. صحیفه امام، ج ۹، ص: ۲۶.

این جانب همهٔ مردم، به خصوص جوانان را به پر کردن مساجد توصیه می‌کنم؛

این جانب همهٔ مردم - به خصوص جوانان - را به پر کردن مساجد و حضور در نمازهای جمعه و جماعت و گرم‌نگه داشتن مراسم عزاداری سالار شهیدان حسین بن علی علیه السلام توصیه می‌کنم.^۱ حضور در مساجد و نماز جماعت را به جوانان توصیه می‌کنم؛

من به جوانان توصیه می‌کنم نماز جماعت را، حضور در مساجد، اقامهٔ مجالس دعا و تضرع و فهمیدن مفاهیم این دعاها را - که بفهمید با خدا چه می‌گویید و چه صحبت می‌کنید - جدی بگیرید.^۲

جوانان حضور در مساجد و نماز اول وقت را مغتنم بشمارند؛

جوان‌ها این دل‌های نرم را، این دل‌های نورانی را مغتنم بشمرند. در سنین بالا کمتر پیش می‌آید، برای جوان‌ها بیشتر پیش می‌آید. این دل‌ها را حفظ کنید. نماز اول وقت، حضور در مساجد، تلاوت قرآن، انس با قرآن، انس با ادعیهٔ وارده از اهل بیت علیهم السلام - که گنجینهٔ معارف اسلامی است - را مغتنم بشمرد.^۳

۱. پیام به ملت شریف ایران، در پایان چهلمین روز ارتحال حضرت امام خمینی قدس سره ۱۳۶۸/۰۴/۲۳.

۲. بیانات در اولین روز ورود به ساری ۱۳۷۴/۰۷/۲۲.

۳. خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۸/۰۶/۲۹.

جوان‌هایی که شب‌های قدر در مساجد گرد هم آمدند و دل‌هایشان را با محبت الهی نورانی کردند، این رابطه را حفظ کنند؛

آن جوان‌هایی که شب‌های قدر در مساجد، حسینیه‌ها و حرم‌های مطهر گرد هم آمدند، گریه کردند، دعا خواندند، قرآن سر گرفتند، احیاء گرفتند و دل‌هایشان را بانور محبت الهی نورانی کردند، این رابطه را حفظ کنند، که از آن بهره‌مند خواهند شد. این شاءالله در طول زمان، در سال‌های دیگر، روز به روز این رابطه بیشتر خواهد شد؛ انسان از این راه هست که به کمال مطلوب و غایت خلقت خود دست خواهد یافت. موفقیت در همهٔ میدان‌های زندگی هم به همین وابسته است.^۱

ائمهٔ جماعت در مساجد را محترم و مهم بشمارید؛

امامت جماعت در مساجد را محترم بشمارید، مهم بشمارید. کسانی که شایستگی دارند، امامت مساجد خیلی مهم است.^۲
خدمت به مسجد، کاری مردمی و همگانی شمرده شود؛
 مساجد، به شکل شایسته غبار رومی شود و خدمت به مسجد،

۱. خطبه‌های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۵/۰۸/۰۲

۲. در دیدار علما و روحانیون خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۰۷/۱۹.

کاری مردمی و همگانی شمرده شود.^۱
 انسان چقدر لذت می برد که می بیند به ابتکار مردم، افطارهای بی نام و
 نشان در مساجد داده می شود؛

این افطاری هایی که در شهرهای مختلف انسان می شنود
 که افراد خیر در مساجد، در معابر عمومی جمع می شوند، افطاری
 فراهم می کنند، مردم افطار می کنند، کارهای بسیار خوبی است؛
 مایه صفا و صمیمیت و نزدیکی و در واقع حق ماه رمضان را
 ادا کردن است، که یکی از حقوق ماه رمضان، همین نیکی به
 برادران، همراهی با نزدیکان، با برادران مسلمان و کمک به
 یکدیگر است.^۲

انسان چقدر لذت می برد که می بیند در شب ولادت امام
 مجتبی علیه السلام در نیمه ماه رمضان، بالای سر یک نانوائی تابلو
 زده اند که امشب به عشق امام حسن علیه السلام نان از این نانوائی
 صلواتی است؛ هر که می خواهد بیاید نان ببرد. این اتفاق هایی
 که در افطارها _ افطارهای بی نام و نشان، افطارهای در مساجد
 _ به وسیله همین گونه کارهای ابتکاری مردم ما دادند، این یک

۱. پیام به مناسبت گردهمایی سالانه ی نماز در شهر زنجان ۱۳۷۵/۰۶/۳۱.

۲. خطبه های نماز جمعه تهران در روز هجدهم رمضان ۱۴۲۹، ۱۳۸۷/۰۶/۳۰.

درس ... است، یک تمرین ... است. بر خود سخت بگیریم، به دیگران انفاق کنیم.^۱

۲-۲. مسئولین و نهادهای نظام

از چیزهایی که حتماً باید مورد توجه قرار گیرد و مسئولین به آن توجه کنند، پرداختن به مساجد است؛

یکی از چیزهایی که حتماً بایستی مورد توجه قرار بگیرد و مسئولین محترم به آن توجه کنند، پرداختن به مساجد است ... مساجد ... مراکزی هستند که به مردم معنویت می بخشد.^۲ باید به مساجد خیلی اهتمام شود؛

به مساجد باید خیلی اهتمام بشود.^۳

مراکز رسیدگی به امور مساجد در همه جا باید امامان جماعت رایاری دهند؛ امامان جماعت باید آماده سازی خویش برای طبابت معنوی را وظیفه حتمی خود بدانند و مراکز رسیدگی به امور مساجد و حوزه های علمیه در همه جا ... [امامان جماعت] رایاری دهند.^۴

۱. خطبه های نماز عید سعید فطر ۱۳۸۶/۰۷/۲۱.

۲. بیانات در دیدار مسئولین اجرائی استان کرمانشاه، ۱۳۹۰/۰۷/۲۸.

۳. بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاه های کشور و مسئولان دفاتر نمایندگی ۱۳۶۹/۰۷/۰۸.

۴. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

سهام مسجدسازی و مسجدپردازی، در ردیف اول اعتبارات فعالیت‌های فوق برنامه مدیران آموزش و پرورش و علوم قرار گیرد؛

به مدیران آموزش و پرورش و علوم یادآوری می‌کنم که سهام مسجدسازی و مسجدپردازی باید در اعتبارات فعالیت‌های فوق برنامه، در ردیف اول و بیش از سهم دیگر بخش‌های این سرفصل باشد.^۱

دسترسی آسان به مسجد، نیاز ضروری مؤمنان و جوانان و نوجوانان ما است؛

دسترسی آسان به مسجد، نیاز ضروری مؤمنان و جوانان و نوجوانان ما است.^۲

در همه بناهای عمومی و جای‌هایی که مردم در آن گردمی آیند مسجد بنا شود؛

در همه بناهای عمومی و جای‌هایی که همواره به طبع حال، مردمی در آن گردمی آیند مانند فرودگاه‌ها و ایستگاه‌های قطار و بندرها و عزیمت‌گاه‌های خودروهای همگانی و ادارات دولتی و بوستان‌های شهری و مانند اینها نمازخانه‌ها یا مساجدی بنا کنند.^۳

۱. پیام به اجلاس سراسری نماز ۱۵/۰۶/۱۳۸۰.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۲۰/۰۷/۱۳۸۹.

۳. پیام به اجلاس نماز ۱۶/۰۶/۱۳۷۱.

در جاده‌های بیابانی مسجد به قدر کافی ساخته شود؛
در میان جاده‌های بیابانی، مسجد به قدر کافی ساخته شود.^۱
در شهرهای سر راه، در بیست و چهار ساعت، مسجد باز و آماده وجود
داشته باشد؛

در شهرهای سر راه در همه بیست و چهار ساعت، مسجد باز و
آماده وجود داشته باشد.^۲

ساخت‌های هنری، هزاران صف جماعت پر شور و حال و گروه‌های انبوهی
که از کار روزانه دست کشیده و به مسجد می‌روند را نشان دهند؛

نمایش نماز جماعت مهجوری با جمع معدودی آن هم از
فرسودگان بی‌نشاط، ترویج نماز جماعت نیست، همچنان که
پخش صدای اذان از رسانه‌های صوت و تصویر، کافی نیست.
جوان‌های ماهزاران صف جماعت پر شور و حال در سراسر کشور
تشکیل می‌دهند، مردم زیادی از آنان که فیلم‌های سینمایی در
گزارش واقعیت‌های زندگی آنان ساخته می‌شود، اهل نماز و
نیاز و تهجدند، حنجره‌های بسیاری از روی ایمان و تعبد در هنگام
اذان، صدا به این سرود معنوی بلند می‌کنند، گروه‌های انبوهی
در هنگام نماز از کار روزانه دست کشیده به مسجد رو می‌آورند،

۱. پیام به مناسبت گردهمایی سالانه نماز در شهر زنجان ۱۳۷۵/۰۶/۳۱.

۲. پیام به مناسبت گردهمایی سالانه نماز در شهر زنجان ۱۳۷۵/۰۶/۳۱.

اینها می‌تواند در ساخت‌های هنری، چهره‌زیبا و ترغیب‌کننده این فریضة نجات‌بخش را به همه نشان دهد.^۱

مساجد را در دهه فجر فعال کنید؛

رابعاً، مساجد را در این دهه [فجر] فعال کنید. آقایانی از روحانیت مبارز هم در اینجا هستند، که می‌توانید از آن‌ها کمک بگیرید. البته هر سال مراسمی هست؛ اما تأمین‌کننده آن مقصودی که در ذهن خود آقایان بوده و ما هم به همان مقصود نظر داریم، نبوده و یا کمتر بوده است. بعضی از مساجد، خوب بوده و بعضی هم خوب نبوده است. مساجد عمده شهرها تهران و بقیه شهرستان‌ها باید فعال بشوند. سخنرانی و دعوت از مسئولان را کنار بگذارید. سخنرانی کوتاه باشد. یک نفر که بیاید، ده دقیقه یا بیست دقیقه صحبت بکند، بس است.^۲

۳-۳. متولیان و امام مسجد

این سؤالی است که باید از خودمان بکنیم که برای تحوّل بخشیدن و پیشرفت دادن به مساجد و مجالس تبلیغ چه می‌خواهیم بکنیم؟

۱. پیام به اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۰/۰۶/۱۵.

۲. بیانات در دیدار با اعضای شورای هماهنگی تبلیغات اسلامی و مسئولان ستاد برگزاری دهه

فجر ۱۳۶۹/۱۰/۱۱

ما با مساجد و مجالس تبلیغ چه کرده ایم و چه می خواهیم بکنیم؟ این سؤال است که ما باید از خودمان بکنیم... مساجد که فقط در و دیوار نیست. این سؤال واجبی است که ما باید از خودمان بکنیم، و اگر نکنیم، دیگران از ما سؤال می کنند که شما برای تحوّل بخشیدن و پیشرفت دادن به مساجد چه کارهایی می خواهید بکنید و چه برنامه هایی در پیش دارید.^۱

باید از سوی علما و مسئولان روحانی، نظمی برای مساجد به وجود آید؛ تا خوب اداره شوند؛

مساجد و حسینیه ها و مجالس عزاداری را بایستی خوب اداره کرد. باید از سوی خود علما و مسئولان روحانی، نظمی برای این مراکز به وجود آید.^۲

روحانیون و ائمه جماعات برای مساجد برنامه ریزی کنند؛

ما باید برای مساجد برنامه ریزی کنیم. غیر از خود علما و روحانیون و ائمه جماعات، چه کسی باید برنامه ریزی کند؟^۳

۱. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه مبارک رمضان ۱۳۷۰/۱۲/۱۴.

۲. سخنرانی در دیدار با اعضای جامعه روحانیت مبارز و مجمع روحانیون مبارز تهران، علما و ائمه جماعت و جامعه وعاظ تهران و اعضای شورای هماهنگی سازمان تبلیغات اسلامی، در آستانه ماه محرم ۱۳۶۸/۰۵/۱۱.

۳. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه

می‌توان شیوه گذشته را با محتوای بهتر ادامه داد؛ البته اگر امام جماعت مصلحت دانست می‌تواند از وسایل تبلیغاتی جدید هم استفاده کند؛ من نمی‌گویم حتماً بیایم در مساجد از وسایل و دستگاه‌های تبلیغاتی جدید مثل فیلم و این‌طور چیزها استفاده کنیم حالا اگر در موردی امام جماعتی مصلحت دانست، بحث دیگری است اما من عرض می‌کنم که همان شیوه گذشته را هم می‌توان با محتوای بهتر ادامه داد؛ این کار را باید بکنیم.^۱

مسئولین مساجد مراقب باشند برنامه‌های جنبی جوری نباشد که با خلوت معتکفین منافات پیدا کند؛

اگرچه که اجتماع هزاران نفر در جاهای مختلف یک فرصت خوبی است و شنیده‌ایم بعضی از مسئولین مساجد، در این فرصت‌ها برنامه‌های جمعی می‌گذارند که مثلاً افراد، بیشتر استفاده نکنند؛ لکن من می‌خواهم عرض بکنم این برنامه‌های جنبی مراکز اعتکاف، جوری نباشد که با خلوت هر کدام از معتکفین منافات پیدا کند.^۲

علماء و ائمهٔ جماعات با آن سنگرهایی که دارند، مردم را در سنگر حفظ کنند؛
علماء و ائمهٔ جمعه و جماعات با آن سنگرهایی که دارند، مردم

مبارک رمضان ۱۴/۱۲/۱۳۷۰.

۱. همان.

۲. دیدار اقسام مختلف مردم به مناسبت میلاد حضرت علی (ع) ۲۶/۰۴/۱۳۸۷.

را در سنگر حفظ کنند ... خداوند، همه شما را حفظ کند و در این سنگرها محکم پابرجا نگه دارد و مجالس را، مجالس عزا را، دستجات را به طور کامل و شایسته ان شاء الله، حفظ کنیم.^۱

ائمه جماعات، مساجد را محکم نگه دارند و فعال تر کنند؛

ائمه جماعت باید این مساجد را محکم نگه دارند.^۲ ائمه محترم

جماعات، مساجد را از همیشه فعال تر کنند.^۳

در هر محل، میان مسجد و مراکز آموزشی همکاری و پیوند تعریف شده و شایسته ای برقرار گردد؛

میان مسجد و مراکز آموزشی در هر محل، همکاری و پیوند

تعریف شده و شایسته ای برقرار گردد.^۴

روحانی مسجد با همکاری بسیج، کانون های فرهنگی-هنری مساجد را مؤثر کنند؛

من سفارش می کنم که کانون های فرهنگی-هنری مساجد

را فراموش نکنید؛ البته با همکاری بسیج ... روحانی مسجد ... با

همکاری بسیج، این کانون های فرهنگی-هنری مساجد را مؤثر

کنید، برایش کار کنید. بنشینید فکر کنید، مطالعه کنید و سخنی

۱. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۶۱.

۲. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۲.

۳. پیام به اجلاس نماز ۰۷/۰۷/۱۳۷۶.

۴. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۰۷/۲۰/۱۳۸۹.

که متناسب با نیاز آن جوانی است که آنجا حضور پیدا می‌کند، فراهم کنید. مطالعه کنید. کتاب‌هایی وجود دارد که می‌شود از این کتاب‌ها استفاده کرد. کتاب‌هایی هست؛ بروید بپرسید، تحقیق کنید از کسانی که اهلش هستند. خودتان را مجهز کنید، مسلح به سلاح معرفت و استدلال کنید، بعد به این کانون‌های فرهنگی - هنری بروید و پذیرای جوان‌ها باشید.^۱

۲-۴. نیروی مقاومت بسیج

مساجد را رها نکنید و مساجد را مسجد نگه دارید؛

مساجد را رها نکنید. نیروی مقاومت بسیج، بهترین جایی که دارد، همین مساجد است. منتها مساجد را مسجد نگه دارید.^۲
 نماز را به جماعت در مسجد بخوانید و در مراسم دینی مسجد و تبلیغات آن شرکت کنید؛

اول وقت، نماز را به جماعت، پشت سر پیش نماز هر مسجدی که در آن هستید، بخوانید. در مراسم دینی مسجد و تبلیغات آن شرکت کنید. در مراسم دعا و قرآن و مراسم مذهبی شرکت کنید.^۳
 با امام جماعت و عبادت‌کنندگان مسجد، صمیمی باشید و این صمیمیت

۱. در دیدار علما و روحانیون خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۰۷/۱۹.

۲. بیانات در دیدار فرماندهان «بسیج» سراسر کشور ۱۳۷۱/۰۸/۲۷.

۳. بیانات در دیدار فرماندهان «بسیج» سراسر کشور ۱۳۷۱/۰۸/۲۷.

را بیشتر کنید؛

با امام جماعت مسجد، با عبادت کنندگان مسجد و با مؤمنینی که در مسجدند، برادرانه صمیمی باشید - که بحمدالله هستید - و آن را حفظ کنید و بیشتر کنید.^۱

شما و امام جماعت مشترکاً مسجد را حفظ کنید؛

شما و امام جماعت آن مسجد - هر کس که هست - مشترکاً مسجد را حفظ کنید.^۲

حضور روحیه‌های بسیجی باید محیط مسجد را زنده، پر نشاط، آینده‌پو و لبریز از امید سازد؛

حضور جوانان و روحیه‌های بسیجی باید محیط مسجد را زنده و پر نشاط و آینده‌پو و لبریز از امید سازد.^۳

۲-۵. حوزه‌های علمیه و روحانیون

حوزه‌های علمیه، روحانیان را برای مدیریت خردمندان و مسئولان و عاشقانه در مسجد آماده نمایند؛

مدیریت محتوایی و معنوی مسجد که بر دوش روحانی مسجد است باید خردمندان و مسئولان، و حتی عاشقانه باشد. حوزه‌های

۱. بیانات در دیدار فرماندهان «بسیج» سراسر کشور ۱۳۷۱/۰۸/۲۷.

۲. بیانات در دیدار فرماندهان «بسیج» سراسر کشور ۱۳۷۱/۰۸/۲۷.

۳. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۹/۰۷/۲۰.

علمیه برای آماده‌سازی روحانیانی در این طراز، و وظیفه‌ای ذاتی و طبیعی دارند.^۱

حوزه‌های علمیه در همه جا باید امامان جماعت رایاری دهند؛

امامان جماعت باید آماده‌سازی خویش برای طبابت معنوی را وظیفه حتمی خود بدانند و مراکز رسیدگی به امور مساجد و حوزه‌های علمیه در همه جا ... [امامان جماعت] رایاری دهند.^۲ علمای دینی و فضلا، امامت مسجد را وظیفه‌ای بزرگ بشمرند؛

علمای دینی و فضلا ... امامت در مسجد را نیز وظیفه‌ای بزرگ بشمرند.^۳

شایسته است علمای دینی و فضلا به عمران معنوی مساجدی که در آنها نماز جماعت اقامه نمی‌شود، بپردازند؛

علمای دینی و فضایی که در بخش‌های گوناگون دولتی به خدماتی اشتغال دارند، شایسته است که به عمران معنوی مساجدی که در آنها نماز جماعت اقامه نمی‌شود، بپردازند.^۴ فضایی که در بخش‌های گوناگون دولتی مشغولند، امامت در مسجد را

۱. پیام به بیستمین اجلاس سراسری نماز، ۱۹/۰۷/۱۳۹۰.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز، ۲۰/۰۷/۱۳۸۹.

۳. پیام به اجلاس نماز، ۱۸/۰۶/۱۳۷۷.

۴. پیام به اجلاس نماز، ۱۸/۰۶/۱۳۷۷.

وظیفه‌ای بزرگ بشمرند؛

علمای دینی و فضایی که در بخش‌های گوناگون دولتی به خدماتی اشتغال دارند،... امامت در مسجد را نیز وظیفه‌ای بزرگ بشمرند.^۱
فضایی که برای فراگیری علم به قم رفته‌اند به شهرهای خود بروند و مساجد را آباد کنند؛

[فضایی که برای فراگیری علم به قم رفته‌اند] بیایند هجرت کنند، یا اگر هم به کلی نمی‌آیند، در ایام خاص بیایند. سالی دو ماه، سه ماه، چهار ماه اینجا بیایند. بین مردم بروند، به روستاها بروند، به شهرها بروند، مساجد را آباد کنند. بنابراین مسئله علم، مسئله مهمی است.^۲

۲-۶. دانشگاه و دانشگاهیان

در دانشگاه پرچم اسلام را بالا ببرید و مسجد بسازید؛

آقایان سعی کنید در دانشگاه پرچم اسلام را بالا ببرید؛ تبلیغات مذهبی بکنید؛ مسجد بسازید؛ اجتماعاً نماز بخوانید؛ تظاهر به نماز خواندن بکنید. وحدت مذهبی لازم است.^۳
من تکلیفم را باید ادا کنم و به شما دانشگاهی‌ها بگویم بروید مساجد را پر

۱. پیام به اجلاس نماز ۱۸/۰۶/۱۳۷۷.

۲. بیانات در جمع روحانیون شیعه و اهل سنت کرمانشاه، ۲۰/۰۷/۱۳۹۰.

۳. صحیفه امام، ج ۱، ص: ۲۶۷.

کنید؛

من تکلیفم را باید ادا کنم، به شما بگویم. شما دانشگاهی‌ها، شما دانشجویها، همه‌تان مساجد را بروید پر کنید. سنگر است اینجا. سنگرها را باید پر کرد.^۱

منافات ندارد که دانشگاهی باشید و مسجد هم بروید؛

هم دانشگاه‌ها را حفظ کنید، هم مساجد را حفظ کنید، منافات با هم ندارد. دانشگاهی باشید، مسجد هم بروید. مساجد را هم تعمیر کنید.^۲

مسجد دانشگاه‌ها و مدارس، جایگاه امن و صفا باشد؛

در دانشگاه‌ها و دیگر مراکز انسانی انبوه، مسجد می‌تواند جایگاه امن و صفا باشد، و امام جماعت، غمگساری و راهنمایی و همدلی را در کنار اقامه نماز، در آن مهبط رحمت و هدایت الهی به نمازگزاران هدیه کند.

مجامع دانشجویی و دانش‌آموزی در آن صورت، جذاب‌ترین مرکز تجمع خود را مسجد دانشگاه و مدرسه خواهند یافت و پایگاه تقوا، پایگاه فعالیت جوانان خواهد شد.^۳

۱. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۳۹۳.

۲. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۵۰۱.

۳. پیام به اجلاس سراسری نماز ۱۶/۰۶/۱۳۸۱.

فصل چهارم: امام جماعت طراز اسلامی

۱. منزلت و جایگاه

به سنت پیش نمازی، خیلی معتقدم؛ کار خوب، مؤثر، پرفعالیت و پرتلاشی است؛

من به این سنت پیش نمازی، خیلی معتقدم. شاید بعضی‌ها هم واقعاً قبول نداشته باشند؛ اما خود من چون مدت‌ها پیش نماز بوده‌ام و پیش نمازی کرده‌ام، می‌دانم که پیش نمازی، چقدر کار خوب و مؤثر و پرفعالیت و پرتلاشی است. غالباً کسانی که پیش نمازی نکرده‌اند، نمی‌دانند پیش نمازی یعنی چه! بعضی‌ها هم که در مسجد نمازی خواندند و فوری بیرون دویدند و دنبال کار دیگری رفتند، آنها هم طعم پیش نمازی را نمی‌فهمند.^۱

۱. بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاه‌های کشور و مسئولان دفتر نمایندگی، ۱۳۶۹/۰۷/۰۸.

کراراً سفارش علمای اعلام و ائمهٔ جماعت را نموده‌ام؛ اگر خللی در موقعیت آنها وارد شود، اجانب چپاولگر به آمال خود خواهند رسید؛ کراراً سفارش علمای اعلام و ائمهٔ جماعت محترم و خطبای ارجمند و سایر خدمتگزاران به شریعت مطهره را نموده‌ام. لازم است ملت معظم بدانند که اگر خدای نخواستہ خللی در موقعیت این جماعت - که پاسداران اسلام و قرآن هستند - وارد شود، اجانب چپاولگر به آمال خود خواهند رسید و رشتهٔ امور از دست خواهد رفت. روشنگری این قشر محترم بود که ملت را با روحیهٔ اسلامی به هیجان آورد. خدمت این طبقه را نباید فراموش کرد و اکنون نیز با کمک این طبقه است که در تمام کشور، اوضاع رو به آرامش است.^۱

روحانی پرهیزگار، خردمند، کارشناس و دلسوز در مسجد، روح و مایهٔ حیات مسجد است؛

روحانی پرهیزگار، خردمند، کارشناس و دلسوز در مسجد، همچون پزشک و پرستار در بیمارستان، روح و مایهٔ حیات مسجد است.^۲

چشم و گوش و همه هوش مردم به امام جماعت توجه دارد؛
من در جوانی در یکی از شهرهای اینجا وقتی که رفتم دیدم

۱. صحیفهٔ امام، ج ۶، ص: ۲۶۴.

۲. پیام به نوزدهمین اجلاس سراسری نماز ۲۰/۰۷/۱۳۸۹.

که - محلات، محلات معروف رفتیم دیدم که - مردم اینجا صالحند. فرق دارند با جاهای دیگر. خوبند مردمشان. کم در آنها پیدا می شود که منحرف باشد. بعد که توجه پیدا کردم دیدم که عالم آنجا - آن وقتی که من بودم - عالم آنجا عالم خوب، علمای آنجا علمایی بودند که خیلی خوب بودند. مردم چشمشان و گوششان و همه هوششان توجه دارد به اینکه این آقا! این امام جماعت، این چه جور است.^۱

امروز اسلام به شما ائمه جماعات که شاخص و اولی هستید، سپرده شده است؛

روحانیون در هر جا که هستند، چه ائمه جمعه و چه ائمه جماعات و چه کسان دیگری که مشغول شغل روحانی هستند، اسلام امروز به ملت ما و به شما که شاخص هستید و اولی هستید سپرده شده است. ما امروز همه پاسدار اسلام هستیم.^۲

امروز اسلام در دست ائمه جماعت و دیگر روحانیون امانت است؛

روحانیون در سرتاسر کشور، چه جوان ها که در میدان ها می روند و فداکاری می کنند و چه آن هایی که در مدارس مشغول تحصیل علوم هستند و چه آنهایی که مشغول به تدریس هستند

۱. صحیفه امام، ج ۱۱، ص: ۲۵۰.

۲. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۴۳۵.

و چه آنهایی که ائمه جمعه و جماعات هستند و چه آنهایی که در دادگاه‌ها و مقامات قضایی هستند و چه آنهایی که در کمیسیون‌ها و جاهای دیگر هستند، توجه کنند که اسلام در دست شما طایفه بالخصوص امانت است.^۱

ائمه جمعه و جماعت پدر ملت هستند؛

ائمه جمعه، ائمه جماعت، روحانیون محترم، اینها باید توجه به این معنا داشته باشند که اینها پدر هستند از برای ملت.^۲

آنچه مردم را مجتمع می‌کند همین ائمه جماعت و جمعه هاست؛

آنچه مردم را مجتمع می‌کند همین ائمه جماعت و جمعه هاست. شما در کرمان و دیگران در سایر شهرها سعی کنید مسائل خودتان را مطرح کنید و با یکدیگر تفاهم داشته باشید، مردم هم که در صحنه حاضر و ناظرند، دیگر هیچ ترسی نیست.^۳ مدیریت محتوایی و معنوی مسجد بردوش روحانی مسجد است؛

مدیریت محتوایی و معنوی مسجد... بر دوش روحانی مسجد

است.^۴

۱. صحیفه امام، ج ۱۴، ص: ۱۸۸.

۲. صحیفه امام، ج ۱۹، ص: ۲۵۰.

۳. صحیفه امام، ج ۱۶، ص: ۲۶۰.

۴. پیام به بیستین اجلاس سراسری نماز، ۱۳۹۰/۰۷/۱۹.

۲. آسیب‌ها و چالش‌ها

۲-۱. آفات

از ائمهٔ جماعات قابل پذیرش نیست که بگویند، انقلاب اسلامی به اینجا رسیده و دیگر ما بی طرف باشیم و کنار برویم؛

امروز آن چیزی که وظیفهٔ همهٔ ملت ما هست و این وظیفه بر دوش روحانیون بیشتر است و بر دوش خطبای اسلام - گویندگان - هم بیشتر است، این است که کوشش کنند که باقی بماند این جنبش و جلو برود. توده‌های مردم آن طور که ملاحظه می‌کنید، حاضرند برای پذیرایی حرف‌هایی که گفته می‌شود از روحانیون یا از خطبا. و لهذا، حجت بر روحانیون و بر خطبا و بر گویندگان، بر ائمهٔ جماعت و همه قشرهای روحانی از طرف خدا، تمام است. شما در زمان محمدرضا و رضا عذر داشتید که ما چه بکنیم؟ ما که بادست خالی نمی‌توانیم به جنگ مسلحانه اینها برویم. مردم هم که به ما گوش نمی‌دهند که ما حرف بزیم. حرف‌ها را هم نمی‌گذارند گفته بشود. اینها عذرهایی بود که در آن وقت بود، لکن امروز این عذر هست؟ پیش خدا پذیرفته است؟ امروز گویندگان، نویسندگان، علما، در هر جا که هستند، پذیرفته است از آنها که این انقلاب اسلامی به اینجا که رسیده،

دیگر ما بی طرف باشیم، کنار برویم؟^۱
 اگر ائمه جماعت وظایفی که محول به آنهاست را فراموش کنند، و راه
 دیگری بروند، این خلاف نظم است؛

چنانچه بین روحانیون، تمام طبقاتی که روحانیت شامل آنهاست،
 از علما و فقها، از محصلین، از خطباء، ائمه جماعت، همه اینها، اگر آن
 وظایفی که محول به خودشان است، آن وظایف را فراموش کنند، و
 یک راه دیگری که محول به آنها نیست بروند، این هم یک خلاف
 نظمی است، و این خلاف نظم موجب این می شود که اولاً شمارادر
 بین ملت یک جور دیگری، غیر از آنکه واقعیت هست معرفی کنند و
 ملت را از شماها کم کم جدا کنند. همین مسئله ای که در اوایلی که
 رضا خان آمد و کودتا کرد و بعد مستقر شد، همان برنامه ها دارد حالا
 شروع می شود.^۲

اگر ائمه جماعات در عمل شخصی خود کوتاهی کنند، ایمان
 مردم به روحانیت و اسلام سست خواهد شد؛

آقایانی که در شهرها به تدریس، یا امامت جمعه، یا امامت
 جماعات، یا منبر مشغولند ... [بدانند] اگر خدای نکرده ما در
 تکلیف [شخصی در عمل] ... سستی کنیم و کوتاهی بخرج بدهیم،

۱. صحیفه امام، ج ۱۵، ص: ۳۲۷.

۲. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۹.

ایمان مردم به معنویت روحانیت سست خواهد شد.^۱ اگر خدای نخواسته در منبر شما چیزی بگویند که خودتان عاملش نیستید و مسجد چیزی بگویند که خودتان بر خلاف او عمل می‌کنید، مردم دل‌هاشان از شما منصرف می‌شود و این کم کم موجب شکست اسلام می‌شود و این به عهده همه ماست.^۲ متأسفانه حضور روحانی در مسجد و انجام وظیفه پیش‌نمازی مسجد ضعیف شده است؛

ما باید صبح‌ها و ظهرها و شب‌ها برویم و با مردم نماز بخوانیم؛ این اولی‌ترین و ضروری‌ترین کار ما در مساجد است... اینکه ظهر بشود، از ظهر یک ساعت هم بگذرد، کسی در خیابان راه برود، اما احساس نکند که ظهر شده است، آیا این قضیه با آن ادعا می‌سازد؟! اگر ما مساجد را گرم نگه نداریم، در مساجد حضور نداشته باشیم و در حدّ توان و امکان یک روحانی و پیش‌نماز به مسجد نرسیم، چطور می‌توانیم توقع کنیم که به هنگام اذان ظهر مردم دکان‌هاشان را ببندند و بیایند پشت سر ما نماز بخوانند؟! ما باید آنجا باشیم تا زمینه برای آمدن مردم فراهم بشود. البته آمدن مردم هم تبلیغات و گفتن می‌خواهد؛ اما

۱. سخنرانی در جمع علما و روحانیون استان لرستان ۱۳۷۰/۰۵/۳۰.

۲. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۴۹۴.

زمینه و مقتضی آن، عبارت از حضور ما در آنجاست، که متأسفانه
ضعیف شده است؛ ما باید این‌ها را علاج کنیم.^۱
اگر ائمه جماعت، قدم و کلامی بر خلاف مصالح اسلام بردارد، معاقب
است؛

اگر ائمه جمعه و ائمه جماعت و کسانی که در این جمهوری
اسلامی از روحانیین مشغول یک کاری هست، اگر - خدای
نخواسته - یک قدمی، یک کلامی بر خلاف مصالح اسلام
بردارد، معاقب است... متصدیان همه امور که مشغول به خدمت
هستند، اگر - خدای نخواسته - یک خلافی در کار باشد و لو
اشتباهاً باشد، باید با کمال دقت ملاحظه کنند و مذاقه کنند که
مبادا یک مطلبی واقع بشود بر خلاف آنچه که باید واقع بشود.^۲
ائمه جماعت توجه کنند که در رفتار، در کردار و در گفتارشان چیزهایی که
مضر به حال جمهوری اسلامی است نزنند؛

ائمه جمعه و جماعات و روحانیون دیگری که با مردم سرو
کار دارند... توجه بکنند به اینکه این جمهوری اسلامی ربطش
به آنها بیشتر از دیگران است و این جمهوری اسلامی اگر از -

۱. سخنرانی در دیدار با جمعی از روحانیون، ائمه جماعات و وعاظ نقاط مختلف کشور در آستانه ماه

مبارک رمضان ۱۴/۱۲/۱۳۷۰.

۲. صحیفه امام، ج ۱۶، ص: ۲۷۹.

خدای نخواسته - یک نفر روحانی صدمه ببیند، بیشتر از دیگران مؤاخذه دارد. باید آقایان توجه بکنند، در رفتارشان، در کردارشان، در گفتارشان؛ چیزهایی که مضر به حال جمهوری اسلامی [است] نزنند.^۱

ائمه جماعات توجه داشته باشند که اگر دخالت‌های بیخود و بیجا انجام دهید، جمهوری اسلامی لکه‌دار می‌شود؛

همه آقایانی که در هر جای از این کشور هستند و صدای من را می‌شنوند، چه از طبقه علما و ائمه جماعات و جمعه و چه از طبقه خطبا - که آنها هم از علما هستند - و کسانی که در بلاد - از روحانیون - متصدی این امور هستند، توجه به این معنا داشته باشند که امروز آبروی جمهوری اسلامی به دست شما بسته است. اگر - خدای نخواسته - یک دخالت‌های بیخود و بیجا، یک کارهایی که از روحانیون صحیح نیست، انجام بدهید، این جمهوری اسلامی لکه‌دار می‌شود.^۲

ائمه جمعه و جماعات کوشش فرمایند از هر سخنی که موجب نگرانی و تفرقه شود خودداری نمایند؛

ائمه جمعه و جماعات - آیدهم الله تعالی - در خطبه‌ها و منابر و

۱. صحیفه امام، ج ۱۶، ص: ۴۱۵.

۲. صحیفه امام، ج ۱۶، ص: ۳۴۸.

سایر گویندگان کوشش فرمایند که آرامش در کشور برقرار باشد و از هر سخنی که موجب نگرانی مردم و تفرقه شود خودداری نمایند.^۱

اگر مطلبی که برخلاف ذائقه شما یا مسائل اسلامی است، از سوی مسئول دولتی صادر شود، او را تضعیف نکنید؛ بلکه نصیحت کنید؛

ائمه جماعات... توجه به این معنا داشته باشند که... مأمورینی که از دولت می آیند، در همه جا، مأمورین دولت اسلامی هستند. اگر - خدای نخواسته - از یک مأمور که من حیث اینکه درست اطلاع بر مسائل ندارد یا اشتباه می کند، یک مطلبی که برخلاف ذائقه شماست یا برخلاف مسائل اسلامی است، از او صادر بشود، مقابله نکنید، تضعیف نکنید، او را نصیحت کنید.^۲ نباید بین روحانی و بسیج مسجد، اختلاف به وجود آید؛

بد است که بین روحانی مسجد و بسیج مسجد، اختلاف به وجود بیاید.^۳

ائمه جماعات برسریك چیزهایی که مربوط به نفسانیت است نزاع نکنند؛ به مردم، به دستجات مختلف، به همه ائمه جمعه، ائمه

۱. صحیفه امام، ج ۱۴، ص: ۲۰۲.

۲. صحیفه امام، ج ۱۶، ص: ۳۴۸.

۳. در دیدار علما و روحانیون خراسان شمالی، ۱۹/۰۷/۱۳۹۱.

جماعات، روحانیون سراسر کشور و سایر قشرها این معنا توصیه بشود که در سر یک چیزهایی که مربوط به نفسانیت است نزاع نکنند. آن طور نیست که بعضی نزاعها مربوط به اسلام باشد، به خدا باشد. برای خدا انسان نمی شود اهانت کند به مؤمن، برای خدا انسان نمی شود که کشف ستر مؤمن بکند، اینها همه برای این است که نفسیت انسان این جور است.^۱

منش روحانی مسجد نباید فرماندهی باشد و با امر و نهی و پسر و پیشرو رفتار کند؛

منش روحانی نباید فرماندهی باشد؛ هر چند تشریفات فرماندهی اصلاً مردمی محض است. شما فرض کنید در فلان محله تهران یا هر شهر دیگری پیش نماز یک مسجد هستید. پیش نماز یک مسجد چگونه رفتار می کند؟ با امر و نهی و پسر و پیشرو رفتار می کند؟ اگر بکند، مردم به نمازش نمی آیند.^۲

بارو حانیونی که در یک اداره ای مشغول کار می شوند، در حالی که پیش نماز مسجد هم هستند، مخالفم؛

من بارو حانیونی که در یک اداره ای مشغول کار می شوند، در حالی که پیش نماز فلان مسجد هم هستند، مخالفم؛ چون یک

۱. صحیفه امام، ج ۲۰، ص: ۳۰۰.

۲. بیانات در دیدار مسئولان عقیدتی، سیاسی نیروی انتظامی ۱۳۸۳/۱۰/۲۳.

روز در هفته، دو روز در هفته، سه روز در هفته برای اقامه نماز جماعت به مسجد نمی روند. می گوئیم چرا؟ می گوید گرفتار شدم؛ سرم شلوغ بود. یا می رود نماز، ولی دیر می رود؛ مردم در صف جماعت منتظر نشسته اند؛ حالا آقا بعد از مدتی دوان دوان می آید؛ گاهی یک کیف سامسونت هم دستش است! من با این روش موافق نیستم.^۱

۲-۲. توطئه ها

سلطه گران در بلاد اسلامی با جدا کردن مردم از امام جماعت آن شهر می خواهند ملت ها را تحت سلطه در بیاورند؛

اینها با مطالعه های طولانی که از مردم شرق و مسلمانان و بلاد اسلامی دارند و داشته اند، و کارشناس های آنها در این بلاد اسلامی با شکل های مختلف آمده اند و مطالعه کرده اند و بررسی کرده اند، این را یافتند که توده های مسلمین با روحانیین نزدیکند، و روحانیین در آنها نفوذ دارند. در هر شهری ملای آن شهر، امام جماعت آن شهر با مردم روابط دارد و مردم از او حرف شنوی دارند، پس اگر بخواهند این ملت را بشکافند و تحت سلطه بیاورند باید مردم را از این روحانیین جدا و آنها را از آنها جدا کنند.^۲

۱. دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵.

۲. صحیفه امام، ج ۱۲، ص: ۳۳۰.

انحراف ائمه جمعه و دیگر روحانیون موجب می شود مخالفان دائماً انحرافات را بگویند و مردم را از مجاهدات علما اغفال کنند؛ امانت [اسلام] به دست ماهاست چنانچه به این امانت خیانت بکنیم؛ خیانت به اسلام است خیانت به احکام نورانی خداست؛ و خیانت به ملت های ضعیف است... روحانیون در سرتاسر کشور... و چه آنهایی که ائمه جمعه و جماعات هستند و چه آنهایی که در دادگاه ها و مقامات قضایی هستند و چه آنهایی که در کمیسیون ها و جاهای دیگر هستند، توجه کنند که... انحراف شما ولو بعضی از شما موجب می شود که اشخاصی که با شما و با اسلام دشمن هستند با قلم های خودشان و گفتار خودشان به شما حمله کنند و یک مطلب را بزرگ کنند: مجاهدات شما یک کلمه از آن گفته نشود، لکن انحراف شما دائماً گفته بشود و به گوش مردم خوانده بشود؛ مردم را از مجاهدات شما اغفال کنند.^۱

۳. شاخص ها و ویژگی ها

۱-۳. الگو و سرمشق

ائمه جماعت در کیفیت و کمیت نمازهای فریضه و نافله سرمشق دیگران باشند؛

ائمه جماعت ... مانند اصحاب معروف ائمه علیهم السلام در کیفیت و

کمیت نمازهای فریضه و نافله سرمشق دیگران باشند.^۱
 اگر امام جماعت، آقای وارسته‌ای باشد و توجه به دنیا نداشته باشد، مردم
 از او تبعیت می‌کنند؛

اگر این امام جماعت و آقا، آقای وارسته‌ای باشد، توجه به
 دنیا نداشته باشد، توجه به خدا داشته باشد، مردم تبعیت از او
 می‌کنند. از این جهت یک تکلیف زاید بر همه تکالیف به عهده
 طبقه روحانیین است.^۲

ائمه جماعت خیلی توجه داشته باشند که ترک اولی نکنند؛

آنهايي که مخالفند با روحانیت، می‌خواهند که یک نقطه
 ضعفی پیدا بکنند، این نقطه ضعف را بزرگ بکنند. اگر فرض
 کنید که از یک کسی که متکفل قضا هست یا از کسی که
 متکفل یکی از امور اجرایی - مثلاً - اگر هست، بخواهد یا حتی از
 ائمه جمعه و جماعت اگر یک وقت یک چیزی که به خیال آنها
 خلاف است یا ترک اولی هست، بدانند، این را بزرگش می‌کنند،
 دامن به آن می‌زنند، روی همین مقصدی که دارند که این طایفه
 وجه خودشان را از دست بدهند. آقایان باید این معناراهم خیلی

۱. پیام به نهمین سمینار نماز ۱۸/۰۶/۱۳۷۸.

۲. صحیفه امام، ج ۱۱، ص: ۲۵۰.

توجه بکنند که - خدای نخواستہ - از بعض - مثلاً - جوان‌ها، از بعض طلبه‌های جوان، از بعض علمای جوان، یک وقت یک چیزی که بر خلاف مذاق است و - خدای نخواستہ - بر خلاف شرع است این، پیدا نشود که اسباب دست بشود برای آنهایی که می‌خواهند نگذارند این کشور آرام باشد.^۱

۳-۲. مربی دلسوز

يك واجب عینی بر همه ائمهٔ جماعت است و آن اینکه باید هم خودمان را و هم شعاعی که داریم تربیت کنیم؛

یک تکلیف الهی بزرگ معیناً بر هر یک از ماست. نه من تنها؛ نه آقای تنها؛ نه شما تنها؛ یک تکلیف الهی به طور و جوب عینی بر همه افراد ما طلبه‌ها و روحانیین است و آن حفظ خودمان؛ که یک وقت قدم خلاف نگذاریم؛ و حفظ کسانی که با ما رابطه دارند. هر کس به اندازه خودش؛ یکی امام جماعت است آن جمعیت را، یعنی آقای یک شهر است به همان مقداری که هست. یکی طلبه است و توی مدرسه است، با آنهایی که تماس دارد. همه ما الآن موظفیم در این زمانی که ما مدّعی

هستیم که می‌خواهیم آن رژیم نباشد و یک رژیم روحانی، یک رژیم انسانی، یک رژیم اسلامی باشد. اگر در این وقت که ما این ادعا را داریم که ما آن رژیم را کنار گذاشته‌ایم و می‌خواهیم اسلام را بیاوریم روی کار، اسلام را هم ما باید معرفی‌اش بکنیم، اگر در یک همچو مقطع از زمانی، خدای نخواستہ ملت از ما یک چیزی دید که نباید ببیند، یک مسائلی دید که نباید باشد، این اسباب این می‌شود که روحانیت شکست بخورد. با شکست روحانیت، اسلام شکست خورده است. این تکلیفی است که بر همه ماست، و هر کدام باید هم شخص خودمان را و هم شعاعی که داریم تربیت بکنیم.^۱

از ائمه جماعات تقاضا دارم بادیده رحمت به جمهوری اسلامی و متصدیان امور نظاره کنند و با موعظه حسنه، خطاکاران را تربیت کنند؛

از عموم علمای عظیم الشان و ائمه جمعه و جماعات تقاضا دارم که بادیده رحمت و عطف به جمهوری اسلامی و متصدیان امور نظاره کنند و با ارشاد و موعظه حسنه، خطاکاران را تربیت کنند و کجی‌ها را راست فرمایند که این شیوه انبیای عظام و اولیای خداوند است. و تأثیر موعظه حسنه در نفوس بسیار زیادتر

است از عیبجویی و بدگویی، و ممکن است قلم‌ها و زبان‌های عیبجو در بعضی از نفوس عصیان بیاورد و به جای اثر مثبت و نیکو اثر منفی و بد به جا گذارد و به جای اصلاح، موجب افساد شود. باید حضرات اعلام بدانند که با وجود اشتباه و خطا در متصدیان امور آثار نیک و مثبتی که در کشور به دست متصدیان و به کمک ملت عزیز انجام گرفته بسیار بیشتر است از اشتباهات و خطاها، و چنانچه تمام قلم‌ها و زبان‌ها به ارشاد آنان به کار افتد و با دیده رحمت و سنت انبیاء علیهم‌السلام با آنان رفتار شود، بزودی با تأیید خداوند رحمان، امور اصلاح و نقیصه‌ها مرتفع می‌شود.^۱

۳-۳. پرتلاش و پرکار

پیش‌نمازی یعنی روحانی، مسجد را واقعاً محل کار خود بداند؛

پیش‌نمازی، یعنی آدم مسجد را واقعاً محل کار خودش بداند؛ قبل از وقت، حتی قبل از دیگران، به آن جابروند؛ اوضاع مسجد را ببینند؛ اگر اشکالاتی در وضع ظاهری مسجد هست، برطرف کند.^۲ پیش‌نماز باید مسجد را خانه، جایگاه و اداره خود بداند و وقتی وارد مسجد

۱. صحیفه امام، ج ۱۴، ص: ۲۱۷.

۲. بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاه‌های کشور و مسئولان دفاتر نمایندگی، ۱۳۶۹/۰۷/۰۸.

شد، «کالسمک فی الماء» باشد؛

پیش نماز مسجد، باید مسجد را خانه خود، جایگاه خود و اداره خود بداند؛ وقتی وارد مسجد شد، «کالسمک فی الماء» باید باشد؛ احساس کند که اینجا جای اوست و عجله ای برای بیرون رفتن از مسجد نداشته باشد؛ این درست است. جلسات مذهبی هم همین طور است. البته در درجه اول مسجد، بعد هم در درجه بعد، جلسات مذهبی و عرفیات فراوانی که ما در این زمینه بحمدالله داریم. این اولین وظیفه ماست و این را باید قدر بدانیم.^۱

ائمه جماعت در تحصیل شرایط نماز مقبول مجاهدت بلیغ کنند؛

ائمه جماعت و کسانی که در عمل، خود مقتدای دیگرانند، در تحصیل شرایط نماز مقبول مجاهدت بلیغ کنند.^۲ ائمه جماعت ... نماز را که ده سال پیش از انقلاب در کشور ما مورد بی مهری و تهاجم تبلیغات گوناگون قرار گرفته بود، در کیفیتی شایسته همگانی کنند.^۳

۳-۴. مردمی و جوان گرا

پیش نماز باید مردمی باشد؛ یعنی با مردم گرم بگیرد و خوش اخلاقی

۱. دیدار با روحانیون ۱۷/۰۸/۱۳۸۵.

۲. پیام به نهمین سمینار نماز ۱۸/۰۶/۱۳۷۸.

۳. پیام به نهمین سمینار نماز ۱۸/۰۶/۱۳۷۸.

کند، جواب مسئله‌شان را بدهد و مشکل مردم را تسکین دهد؛ همیشه گرم‌ترین نماز جماعت‌ها متعلق به پیش‌نمازهای مردمی است: با مردم گرم می‌گیرند؛ با مردم خوش اخلاقی می‌کنند؛ بی‌حوصلگی نشان نمی‌دهند؛ بدخلقی نشان نمی‌دهند، جواب مسئله‌شان را می‌دهند؛ یک وقت اگر کسی بیماری و مشکلی داشته باشد، اگر با پول نتوانند، با اخلاق آن مشکل را تسکین می‌دهند.^۱

پیش‌نماز باید خود را بر مردم عرضه کند و در معرض مراجعات مردم قرار دهد؛

پیش‌نماز... [باید] سجاده‌اش را پهن نماید؛ منتظر مردم بماند که بیایند؛ با یک یک افرادی که می‌آیند، تا آن جایی که می‌تواند، تماس بگیرد؛ به آنها محبت بکند؛ از آنها احوال‌پرسی نماید؛ اگر مشکلی دارند، در آن حدی که برایش میسر است، برطرف کند، نه این که پادوی کارهای خدماتی مردم بشود. در بعضی از مساجد، چنین چیزهایی وجود دارد که قطعاً غلط است. در آن جا بنشینند، مردم به او مراجعه بکنند، درد دل بکنند، خودش را بر مردم عرضه کند، در معرض مراجعات مردم قرار بدهد؛ نماز را که تمام کرد، برای مردم مسئله و تفسیری بگوید، حرفی بزند

۱. بیانات در دیدار مسئولان عقیدتی، سیاسی نیروی انتظامی ۱۳۸۳/۱۰/۲۳.

و بلند شود، بیرون برود؛ یعنی این طور، ساعتی از وقت خودش را در این جا صرف بکند.

به نظر من، این طور پیش نمازی، یک فرد خیلی مفید و مؤثر و با برکت و جلب کننده عواطف است. در سایه چنین پیش نمازی ای است که وقتی او به آن کسانی که با مسجدش سروکار و رفت و آمد دارند؛ حتی کسانی که وقت هم نمی کنند به مسجد بروند، اما دورادور می دانند و از دیگران شنیده اند که این آقا، چه آقای خوبی است، اشاره کند که فلان کار باید انجام بگیرد، نه بودجه می خواهد، نه قدرت قانونی می خواهد و نه بخش نامه لازم دارد؛ آن کار طبق نظر و گفته او انجام خواهد گرفت.^۱

رفتار ائمه جماعت با مردم باید رفتار پدران و برادرانه باشد؛

ائمه جمعه، ائمه جماعت ... با مردم باید سمت پدری داشته باشند، اینها با مردم باید رفتارشان رفتار پدران باشد. بین خودشان برادر باشند، رفتار، رفتار برادری باشد.^۲

پیش نماز باید ابرویش گشاده و با مردم و جوانان مرتبط باشد؛

به عنوان آخوندی، دست ما گشاده نیست؛ اما ابرویمان که

۱. بیانات در دیدار با اعضای شورای مرکزی نمایندگان ولی فقیه در دانشگاه های کشور و مسئولان

دفتر نمایندگی ۰۸/۰۷/۱۳۶۹.

۲. صحیفه امام، ج ۱۹، ص: ۲۵۰.

می‌تواند گشاده باشد. بنده خودم سال‌ها پیش نمازی کرده‌ام؛ می‌دانم انسان چگونه باید با مردم رفتار کند. وقتی نماز تمام می‌شد، برمی‌گشتم رو به مردم می‌نشستم. تسبیحات حضرت زهرا را هم که می‌گفتم، افراد می‌آمدند و می‌دیدند راه باز است. جوان می‌آمد، مزلف می‌آمد، بازاری می‌آمد، ریش‌دار می‌آمد، بی‌ریش می‌آمد. آن زمان، پوشیدن پوستین‌های وارونه در میان جوان‌های بیتل‌مد شده بود. یک روز رفتم نماز، دیدم یکی از همین جوان‌های آلامد که موهایش را روغن زده، آمده و صف اول کنار متدینین و بازاری‌های خوب و افراد محاسن سفید نشسته. احساس کردم این جوان با من حرفی دارد. نشستیم و به او پاسخ نگاه دادم؛ یعنی اجازه دادم بیاید حرفش را بزند. جلو آمد و گفت: آقا! من صف اول بنشینم، اشکال دارد؟ گفتم نه، چه اشکالی دارد؟ شما هم مثل بقیه. گفت: این آقایان می‌گویند اشکال دارد. گفتم: این آقایان بیخود می‌گویند! این جوان، دیگر از این مسجد پا نمی‌کشد. این جوان، دیگر از این پیش‌نماز دل نمی‌کند. همین‌طور هم بود؛ از ما دل نمی‌کنند. بنده وقتی مسجد می‌رفتم، در میان صد نفر، اقلاً نود نفرش جوان‌ها بودند. بنده هیچ چیز خاصی نداشتم؛ نه یک مایهٔ آنچنانی معنوی، نه

یک مایهٔ دنیوی؛ اما با مردم بودم.^۱
 با روی خوش و مدارا، پذیرای جوان‌ها باشید؛ حتی اگر ظاهر زنده‌ای
 داشته باشند؛

[شما ائمهٔ جماعت] پذیرای جوان‌ها باشید. با روی خوش هم
 پذیرا باشید؛ با سماحت، با مدارا. فرمود: «و سنّه من نبیّه»، که
 ظاهراً عبارت است از «مداراه الناس»؛ مدارا کنید. ممکن است
 ظاهر زنده‌ای داشته باشد؛ داشته باشد. بعضی از همین‌هایی که
 در استقبال امروز بودند و شما - هم جناب آقای مهمان‌نواز، هم
 بقیهٔ آقایان - الان در این تریبون از آنها تعریف کردید، خانم‌هایی
 بودند که در عرف معمولی به آنها می‌گویند «خانم بدحجاب»؛
 اشک هم از چشمش دارد می‌ریزد. حالا چه کار کنیم؟ ردش
 کنید؟ مصلحت است؟ حق است؟ نه، دل، متعلق به این جبهه
 است؛ جان، دلباختهٔ به این اهداف و آرمان‌هاست. او یک نقصی
 دارد. مگر من نقص ندارم؟ نقص او ظاهر است، نقص‌های این
 حقیر باطن است؛ نمی‌بینند. «گفتا شیخا هر آنچه گویی هستم
 / آیا تو چنان که می‌نمایی هستی؟» ما هم یک نقص داریم، او
 هم یک نقص دارد. با این نگاه و با این روحیه برخورد کنید. البته

۱. بیانات در دیدار مسئولان عقیدتی، سیاسی نیروی انتظامی ۲۳/۱۰/۱۳۸۳.

انسان نهی از منکر هم می‌کند؛ نهی از منکر با زبان خوش، نه با ایجاد نفرت.^۱

امامان جماعت در صورت کهولت سن، برای ارتباط با جوانان، در کنار خود فضیای جوان و پرنشاط رابه کار گیرند؛

امامان محترم جماعت اگر خود بر اثر کهولت و غیره نمی‌توانند وظیفهٔ رابطه و انس و راهنمایی را برای نمازگزاران به‌ویژه جوانان فراهم کنند، در کنار خود فضیای جوان و پرنشاط رابه کار گیرند و آنان را در کار با خود شریک سازند.^۲

۳-۵. بصیر و انقلابی

پیش‌نماز باید سیاسی باشد؛ یعنی آگاهی سیاسی، قدرت تحلیل سیاسی، قطب‌نمای سالم سیاسی داشته باشد؛

اینکه ما می‌گوییم روحانیون - حالا روحانیونی که درگیر کار سیاسی هم نیستند؛ روحانی است، مدرّس است، پیش‌نماز است، مشغول یک شأنی از شئون روحانی است - سیاسی باشند، یعنی چه؟ این، آن نکتهٔ اساسی است؛ یعنی قدرت تحلیل سیاسی داشته باشد. من همیشه به دانشجویها و طلبه‌ها می‌گویم، به شما هم عرض می‌کنم، و این به همهٔ روحانیّت مربوط می‌شود:

۱. در دیدار علما و روحانیون خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۰۷/۱۹.

۲. پیام به اجلاس سراسری نماز ۱۳۸۰/۰۶/۱۵.

باید سیاسی باشید؛ منتها نه به معنای ورود در باندها و جناح‌های سیاسی؛ نه به معنای ملعبه و آلت شدن این یا آن حزب یا گروه سیاسی، یا سیاست‌بازان حرفه‌ای؛ این مطلقاً مورد نظر نیست؛ بلکه به معنای آگاهی سیاسی، قدرت تحلیل سیاسی، داشتن قطب‌نمای سالم سیاسی که جهت را درست نشان بدهد. گاهی ما طلبه‌ها اشتباه می‌کنیم؛ قطب‌نمای ما درست کار نمی‌کند و جهت‌یابی سیاسی را درست نشان نمی‌دهد. این، چیزی نیست که به خودی خود و یک شبه به وجود بیاید؛ نه، این مُزاولت در کار سیاست لازم دارد؛ باید با مسائل سیاسی آشنا شوید، حوادث سیاسی کشور را بدانید و حوادث سیاسی دنیا را بدانید. طلبه‌ها امروز به این‌ها نیاز دارند. یک گوشه‌ای نشستن، سر خود را پایین انداختن، به هیچ کار کشور و جامعه کاری نداشتن و از هیچ حادثه‌ای، پیشامدی، اتفاق خوب یا بدی خبر نداشتن، انسان را از جریان دور می‌کند. ما مرجع مردم هم هستیم؛ یعنی مورد مراجعه مردمیم و اگر خدای نکرده یک علامت غلط نشان بدهیم، یا یک چیزی که مطلوب دشمن است بر زبان ما جاری بشود، ببینید چقدر خسارت وارد می‌کند. بنابراین، یک وظیفه مهمی که امروز ماها داریم، ارتباط با سیاست است. کناره‌گیری

از سیاست درست نیست و کار روحانی شیعه نیست.^۱
 ائمهٔ جماعت باید مستقیم باشند تا بتوانند دیگران را مستقیم کنند؛
 ائمهٔ جماعت باید مستقیم باشند تا بتوانند مستقیم کنند
 دیگران را. بنابراین، ما باید وظیفه خودمان را که بزرگترین وظیفه
 است، بدانیم، و بعد از اینکه مطلبمان حق است، مستقیم باشیم
 در این مطلب حق. اشکالی در کار نیست که مطلب ما حق است؛
 ما به حق هستیم؛ ما در مقابل باطل هستیم؛ رژیم شاهنشاهی
 باطل بود و شما در مقابل رژیم شاهنشاهی ایستادید، پس شما
 حق هستید؛ در مقابل باطل ایستاده‌اید؛ استقامت می‌خواهد. تا
 استقامت در کار نباشد، نمی‌توانید به پیروزی نهایی برسید. ما بین
 راه هستیم الآن. این طور نیست که ما صد درصد پیروز شدیم.
 ما یک سدی را شکستیم؛ شماها شکستید؛ قدرت ملت شکست؛
 اسلام شکست؛ قرآن شکست؛ ماها چیزی نیستیم؛ ایمان مردم
 شکست این سدر را؛ این سد شکسته شد، پشت سد وقتی که وارد
 شدید، دیدید که همه چیز آشفته است. نه فقط دانشگاه آشفته
 است، دانشگاه شما هم آشفته است؛ منبرهایمان هم آشفته است؛
 محراب‌هایمان هم آشفته است. - عرض کردم چون خودمانی

هستیم باید بگویم - مجامع علمیمان هم آشفته است. پشت این سده‌ها چیز را ما آشفته دیدیم و باید همه در سازندگی این آشفته‌گی‌ها شرکت کنیم. به عهده یکی گذاشتن یا یک جمعی گذاشتن یک امری است که نخواهد شد. اگر شما بخواهید که این آشفته‌گی‌ها را به عهده دولت بگذارید، به عهده مثلاً مراجع عظام بگذارید، نمی‌شود.^۱

روحانی اهل مسجد و اهل محراب به گونه‌ای رفتار کند که همه بدانند این روحانی، خود را خادم انقلاب می‌داند؛

باید مثل عمّار هوشیار بود و فهمید که وظیفه چیست. نمی‌شود گفت به من ربطی ندارد. امروز هر روحانی و هر عمّامه به سر، به مقتضای تلبّس به این لباس، موظف است از حکومت اسلام و حاکمیت قرآن دفاع کند؛ هر کس هر طور می‌تواند. یکی شمشیر به دست می‌گیرد و به جبهه می‌رود؛ یکی زبان گویایی دارد، به منبر می‌رود؛ یکی پست قضاوتی یا غیر قضاوتی از عهده‌اش برمی‌آید، آن را انجام می‌دهد؛ یکی این کارها را نمی‌تواند بکند، اما اهل مسجد و اهل محراب است اشکالی ندارد همه بدانند که این روحانی، خود را خادم این انقلاب می‌داند. این، افتخار است.

خدمت به این انقلاب، افتخار است.^۱

تکلیف ائمه جماعات همگامی با انقلاب و خدمت در جهت پیشبرد انقلاب است؛

آقایانی که در شهرها به تدریس، یا امامت جمعه، یا امامت جماعات، یا منبر مشغولند... [بدانند تکلیف آنها] همگامی با انقلاب و خدمت در جهت پیشبرد انقلاب است.^۲

آقایان در مساجدشان کارهایی که این انقلاب کرده به مردم گوشزد کنند؛ آقایان باید در منبرشان، در مساجدشان، در خطبه‌هایشان به این مسائل رسیدگی بکنند و کارهایی که این انقلاب کرده گوشزد کنند به مردم. در هر - فرض کنید - جمعه‌ای یک بحثش را اطلاع پیدا کنند و گوشزد کنند که تا حالا چه شده است؛ در طول مدت پنجاه سالی که اینها سلطنت می‌کردند و غارت می‌کردند کشور را. شما در این روستاها ببینید؛ هیچ چیز نبود، یک چیز کمی، بله، بعضی جاهایی که اعلی حضرت! می‌خواستند از آنجا عبور کنند، آنجا را یک کارش می‌کردند.^۳

۱. سخنرانی در جمع علما و روحانیون استان لرستان ۱۳۷۰/۰۵/۳۰.

۲. سخنرانی در جمع علما و روحانیون استان لرستان ۱۳۷۰/۰۵/۳۰.

۳. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۴۶.

در مساجد مسائلی که لازمه انقلاب است به مردم گوشزد شود و مسائل واقعی به مردم گفته شود؛

تبلیغاتی که در داخل هست، این تبلیغات داخلی که می شود، شما در مساجد بگویید مسائلی که شده است، مردم ببینند، و مسائلی که لازمه یک انقلاب است به مردم گوشزد بشود که مردم را نریزند - هی عرض بکنم - که چه بکنند، چه بشود.^۱ ائمه جماعت ارشادات ملت را محکم حفظ کنند و در عین حال مراقب اوضاع مملکت باشند؛

ائمه جماعت محکم مساجد خودشان را و ارشاد ملت را حفظ کنند. و خطبای ملت هم باید منابر خودشان را و موعظه های خودشان را و ارشاد خودشان را حفظ کنند. و در عین حال مراقب اوضاع مملکت خودشان باشند.^۲

امام جماعت از جماعت خود دلسرد نشود و برای امور سیاسی حاضر باشد؛

هر مؤمنی حفظ عرض خودش برایش واجب است، لکن علما بیشتر مأمورند به این امور. حجت بر علما تمام تر است. این وظیفه ماهاست که باید هر کسی شغل خودش را محترم بشمارد.

۱. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۴۴.

۲. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۳.

دلسرد نشود امام جماعت از جماعتش، اهل منبر از منبرش، و - عرض می‌کنم که - مراجع از مرجعیتشان، علمای بلاد از مسائلی که خودشان دارند. اینها باید حفظ کنند آن چیزهایی که مال خودشان است و حاضر باشند برای امور سیاسی.^۱

ائمه جماعت با تفاهم با مردم و مسئولین امور، محیط خود را اصلاح کنند؛ الآن یک مسئولیت بزرگی به دوش همه ماها هست؛ همه ائمه جمعه، همه ائمه جماعت و همه علمای بلاد؛ یعنی، خدا دیگر عذر را برداشته است. اگر ما در چند سال پیش از این عذر داشتیم که خوب با سرنیزه که ما نمی‌توانیم مقابله کنیم، یک کلمه بگوییم حبس است، اینها خوب، یک عذر بود. امروز دیگر تمام عذرها منقطع شده است؛ یعنی، خدا حجت را بر ماها تمام کرده است. نمی‌توانیم بگوییم که ما نکردیم چون نمی‌توانستیم. الآن همه شما توانایی دارید که هر کدام در محیط خودتان، آن محیط را اصلاح کنید. به اصلاح خودتان، و با تفاهم با مردم و تفاهم با مسئولین امور می‌توانید اصلاح کنید مسائل را.^۲

ائمه جماعت همانند دیگر اقدار مسئولیت دارند که مصالح و استقلال

۱. صحیفه امام، ج ۱۳، ص: ۱۴.

۲. صحیفه امام، ج ۱۵، ص: ۴۸۴.

کشور را حفظ کنند و مسامحه نکنند؛

امروز قدرت دارید برای اینکه حفظ کنید حیثیت اسلام را و حفظ کنید مصالح کشور را و حفظ کنید استقلال خودتان را و حفظ کنید آزادی خودتان را. اگر مسامحه کنید، مسئول هستید پیش خدای تبارک و تعالی. اگر نروید و رأی ندهید و آنها که جدیت دارند به اینکه وارد بشوند در مجلس و به هم بزنند اوضاع ایران را، آنها خدای نخواستہ بروند، مسئولیتش به عهده شماست مستقیماً. مسئولیت همه طبقات دارند. مراجع مسئولند. علما مسئولند. ائمه جماعت مسئولند، خطبا مسئولند. تجار مسئولند. بازرگانان مسئولند. دانشگاهی‌ها مسئولند. طلاب علوم دینی و مسئولند. کارگراها مسئولند. همه مسئولند. تمام قشرهای مملکت امروز مسئولند. امروز روزی است که آنهایی که از اول تا حالا مخالف با جمهوری اسلامی بودند، مخالف با اسلام بودند، اسلام را مخالف مقاصد خودشان می‌دیدند، آنها به دست و پا افتاده‌اند و دارند تبلیغات می‌کنند. اگر مؤمنین کنار بروند، آنهایی که متعهد به اسلام هستند کنار بروند و اینها بیایند و قبضه کنند، مثل صدر مشروطه که رفتند کنار اشخاصی که متعهد بودند، و قبضه کردند مشروطه را آنهایی که متعهد به اسلام نبودند. اسلام را به آنجا

کشاندند که همه دیدید.^۱

ائمهٔ جماعت محترم گویندگانی را دعوت نمایند که معتقد و علاقه مند به نهضت اسلامی باشند؛

حضرات ائمهٔ جماعت محترم - دامت برکاتهم - گویندگانی را دعوت نمایند که معتقد و علاقه مند به نهضت اسلامی و با هدفی اصیل روشنگری مردم را بر عهده گیرند... و فداکاری در راه اسلام و مصالح مسلمین را در رأس برنامه خود قرار دهند.^۲

۳-۶. معرفت بخش و بصیرت دهند

امام جماعت در هر وعده نماز، یا در يك وعده از شبانه روز، با ذکر حقایق دین افکار را باز کند و با ذکر مناقب ائمهٔ دلها را روشن نماید؛

امامت جماعت... در هر وعدهٔ نماز، یا لا اقل در هر شبانه روزی یک وعدهٔ نماز، با مردم حرف بزنید و افکار را باز کنید. با ذکر حقایق دین و مناقب ائمه علیهم السلام دلها را روشن کنید؛ دلها روشن می شود.^۳

ائمهٔ جماعات، ترجمه و مفهوم و روح نماز را به شکل نوین و جذاب آموزش دهند؛

ائمهٔ محترم جماعات،... آموزش ترجمه و مفهوم و روح نماز را

۱. صحیفهٔ امام، ج ۱۲، ص: ۱۸۲.

۲. صحیفهٔ امام، ج ۳، ص: ۴۳۴.

۳. در دیدار علما و روحانیون خراسان شمالی، ۱۳۹۱/۰۷/۱۹.

به شکل نوین و جذاب، در برنامه های خود بگنجانند.^۱
 تکلیف ائمه جماعت این است که قیام حضرت سید الشهداء را به مردم
 درست بفهمانند؛

تکلیف همه روحانیون، چه خطبایی که منبر تشریف می برند،
 یا ائمه جمعه و جماعت و هر کس که با مردم سرو کار دارد و
 با آنها صحبت می کند، این است که وضعیت قیام حضرت سید
 الشهداء^ع را به مردم درست بفهمانند که قیام برای چی بود، چه
 بود و با چه عده ای قیام شد و با تحمل چه مصایبی آن قیام به
 آخر رسید که به آخر نخواهد رسید.^۲

ائمه محترم جماعات تا سرحد امکان برای پُربار کردن و محتوا بخشیدن
 به مراسم عزاداری سالار شهیدان تلاش کنند؛

اینجانب همه مردم - به خصوص جوانان - را به پُر کردن
 مساجد و حضور در نمازهای جمعه و جماعت و گرم نگهداشتن
 مراسم عزاداری سالار شهیدان حسین بن علی^ع توصیه می کنم.
 البته روح و مضمون حقیقی این شعایر و مراسم باید به طور شایسته
 حفظ شود و معنویت و توجه و فراگیری بر آن حاکم باشد. حضرات
 ائمه محترم جمعه و جماعات و گویندگان مذهبی نیز تا سرحد

۱. پیام به اجلاس نماز ۱۳۷۶/۰۷/۰۷.

۲. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۵۵.

امکان باید برای پُر بار کردن و محتوا بخشیدن به این مراسم تلاش کنند و این کانون‌های معنویت و صفا را گرم نگهدارند.^۱ ائمه جماعات مسائل را به ملت بگویند و مردم را به مسائل سیاسی و اجتماعی توجه دهند؛

باید ائمه جماعات و ائمه جمعات همه‌شان توجه کنند به اینکه تکلیفشان این است که مسائل را به ملت بگویند. توجه بدهند مردم را به مسائل سیاسی، به مسائل اجتماعی، خصوصاً، ائمه جمعه که بحمد الله امروز در سرتاسر کشور جمعه‌ها بسیار خوب است و مردم هم باید بیشتر باز توجه کنند. مردم خودشان را غنی ندانند راجع به مسائل. این مسائل، مسائلی است که باید بروند و گوش کنند و عمل کنند.^۲

ائمه جماعات، مردم را به حضور در صحنه دعوت کنند؛

علمای بلاد، ائمه جمعه و جماعات، مبلغین، مردم را دعوت کنند به حضور در صحنه.^۳ مردم را به صلاح و اینکه دنبال مسائل نظام باشند و استقامت کنند، دعوت کنید؛

مردم را مجهز نگه دارند، و اسلام را با دست مردم نگه دارید و

۱. پیام به ملت شریف ایران، در پایان چهارمین روز ارتحال حضرت امام خمینی علیه السلام ۲۳/۴/۱۳۶۸.

۲. صحیفه امام، ج ۱۵، ص: ۴۱۵.

۳. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۱۱۹.

خودتان هم در مساجد، در مناظر مردم را دعوت به صلاح بکنید، و دعوت به اینکه دنبال مسائل باشند، و بگویید به آنها که فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ، آنی که پیغمبر ﷺ را نگران کرده است. الآن بدانید که اولیای خدا توجه دارند و نگرانند از اینکه خدای نخواستہ، این ملت ما از این راهی که رفته است یک وقت خدای نخواستہ سستی کند.^۱

مردم را به استقامت دعوت کنید؛ استقامت اهل هر مسجدی به عهده امام مسجد است؛

الآن استقامت ملت با شما روحانیون است؛ یعنی خطابِ فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ. یک نهضت حاصل شده، استقامت لازم دارد. یک جمهوری اسلامی تحقق پیدا کرده، استقامت در مقابل او لازم است، باید نگهش دارید؛ و همه اشخاصی که با شما هستند هم به عهده شماست که استقامتشان را حفظ کنید. اهل مسجدید، اهل مسجد را. امام جماعتید، اهل مسجد را باید استقامتشان را حفظ کنید. خطیب هستید، مستمعین را باید حفظ بکنید. هر چه هستید و در هر جا هستید، زمام امور مردم به دست شماهاست. و پیغمبر اکرم می فرماید که شَیْبَتِنِی سُوْرَةُ هُوْد. پیرم کرد سوره

هود؛ برای اینکه استقامت امت را هم به عهده من گذاشته‌اند. این یک چیز بزرگی است. استقامت هر مسجدی و اهل هر مسجدی به عهده امام مسجد است. استقامت هر شنونده‌ای به عهده گوینده است. گوینده‌ها باید مستقیم باشند تا بتوانند مستقیم کنند.^۱

ائمه محترم جماعات باید برای مردم این قضیه ساده را روشن کنند که در اسلام مصلحت نظام از مسائلی است که مقدم بر هر چیز است؛

طلاب عزیز، ائمه محترم جمعه و جماعات، روزنامه‌ها، و رادیو - تلویزیون، باید برای مردم این قضیه ساده را روشن کنند که در اسلام مصلحت نظام از مسائلی است که مقدم بر هر چیز است، و همه باید تابع آن باشیم.^۲

باید از طرف ائمه جماعات همه چیزها در دنیا منتشر شود؛

باید ما وضع را در نماز جمعه‌ها، در مساجد، در ائمه جمعه و جماعت، در همه جا [روشن کنیم] که از اینجا از طرف ائمه جمعه و جماعات باید همه چیزها در دنیا منتشر بشود.^۳

۱. صحیفه امام، ج ۹، ص: ۴۷۹.

۲. صحیفه امام، ج ۲۱، ص: ۳۳۵.

۳. صحیفه امام، ج ۱۷، ص: ۴۰.

۳-۷. وحدت آفرین

علما در مساجد مردم را به وحدت دعوت کنند؛

علما در مساجد مردم را دعوت به وحدت کنند، این جمهوری باقی می ماند و امور به تدریج درست می شود. ما هم میل داریم که احکام اسلام صد در صد اجرا شود.^۱ شما هم باید در مساجدتان، در منابرتان - عرض می کنم - مردم را دعوت به اجتماع بکنید. این اجتماعات است که اسلام را حفظ کرده، این اجتماعات، این فریادها، این زنده بادها، این مرده بادها، اینهاست که ما را پیش برد.^۲

آقایان ائمه جماعت مسائل مردم را حل کنند و آنها را به اتحاد و همبستگی دعوت کنید؛

در هر صورت من راجع به آقایان، هم خیلی ملتمس دعا هستم و هم مردم را دعوت کنید به اتحاد، دعوت کنید به بستگی به هم، همبستگی به هم. اگر یک اختلافی دارند حل کنید شما آقایان. ممکن است حالا در هر جایی اختلافات کوچکی هست، آقایان ائمه جماعت و جمعه باید حل بکنند مسائل مردم را، باید بروند با مردم تفاهم کنند، با هم صحبت کنند.^۳

۱. صحیفه امام، ج ۱۹، ص: ۳۰۴.

۲. صحیفه امام، ج ۸، ص: ۵۳۶.

۳. صحیفه امام، ج ۱۵، ص: ۴۵.

زبان و عمل کسانی که پشت تریبون مساجد قرار می‌گیرند باید در خدمت وحدت و یکپارچگی باشد؛

کسانی که پشت تریبون‌ها قرار می‌گیرند... مثل مساجد و حسینیه‌ها... باید زبان و عملشان در خدمت وحدت و یکپارچگی باشد. هیچ کس به هیچ عنوانی نباید حرکتی بکند که مردم یا عده‌ای از مردم را در مقابله با یکدیگر برانگیخته کند.^۱

ائمه جماعات مردم را به پشتیبانی از ملت و تمام ارگان‌های جمهوری اسلامی و نهادهای انقلابی و قوای مسلح تشویق فرمایند؛

ائمه جمعه و جماعات... مردم را در پشتیبانی از ملت و تمام ارگان‌های جمهوری اسلامی و نهادهای انقلابی و قوای مسلح و مردمی تشویق فرمایند.^۲

ائمه جماعت لزوم تشریک مساعی در تمام امور کشوری و لشکری و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی را به مردم گوشزد نمایند؛

علمای اعلام و ائمه جماعت و خطبای محترم بر حجم ارشاد و رهنمودهای خود بیافزایند و قشرهای میلیونی مردم را متوجه طرق نگرهبانی از اسلام و احکام مقدسه و حراست از جمهوری اسلامی نمایند، و به توده‌های متعهد میلیونی اسلامی لزوم

۱. سخنرانی در مراسم اولین سالگرد ارتحال حضرت امام خمینی علیه السلام ۱۴/۰۳/۱۳۶۹.

۲. صحیفه امام، ج ۱۴، ص: ۲۰۲.

تشریک مساعی در تمام امور کشوری و لشکری و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی را گوشزد نمایند و به آنان توصیه کنند که برای کمک به اقتصاد کشور - که امروز از اهمّ مسائل است - از اسراف، تبذیر و استعمال امور تشریفاتی و تجملی اجتناب نمایند، و از سپردن پول‌های خود اگر چه اندک باشد به بانک‌های دولتی برای به راه افتادن چرخ‌های اقتصاد و کمک به دولت اسلامی دریغ نمایند، و از کمک کردن به جنگ و جنگ‌زدگان غفلت نمایند، و از شرکت در بسیج مستضعفان و تعلیم و تربیت دیدن برای حراست از اسلام عزیز کوشا باشند.^۱

ائمهٔ جماعت شهر برونند نزد دیگر روحانیون و از آنها خواهش کنند که اختلاف نداشته باشند و رفیق باشند؛

اختلافاتی که در بلاد مختلفه من می‌شنوم که گاهی بین بعضی از مثلاً اشخاص هست، اشخاص روحانی هست، بسیار ناراحت‌کننده است ... اگر شما فرض کنید که در یک جایی که تشریف دارید دیدید که بعضی از اشخاص مخالف با بعضی هستند، خوب، ممکن است یک سوء تفاهمی باشد؛ ممکن است یک اشتباهاتی باشد. خود آقایان شهر و خود ائمهٔ جماعت شهر

و خود اهل منبر و خطبای شهر بروند پیش آقایان، از آقایان خواهش بکنند که اختلاف نداشته باشند؛ رفیق باشند؛ برادر باشند؛ با هم باشند.^۱

ائمهٔ جماعت نگذارند عده‌ای بین روحانی و مردم اختلاف بیندازند؛ از اول جلویش را بگیرند و نگذارند ریشه‌دار شود؛

خود آقایان توجه بکنند در هر جا که تشریف دارند که اگر یک همچو دست‌هایی پیدا شد که به واسطه یک فضولی‌هایی که می‌کنند، بخواهند اختلاف بین روحانی و روحانی بیندازند، یا روحانی و مردم بیندازند و اینها توجه بکنند به اینکه نگذارند این کار بشود، از اول جلویش را بگیرند؛ نگذارند ریشه‌دار بشود. این از مسائل بسیار مهمی است که باید به آن توجه بشود؛ هم از طرف ائمهٔ جمعه که هر جمعه خطبه می‌خوانند برای مردم تنبّه داده بشود و هم بر ائمهٔ جماعت [است] که با مردم تماس دارند، و توجه [کنند] به اینکه مبادا یک وقتی ما بیدار بشویم و اختلاف حاصل شده باشد. باید از حالا جلویش را، اولی که می‌خواهند یک کاری، یک فضولی می‌خواهند بکنند، جلویش را بگیرند.^۲

۱. صحیفهٔ امام، ج ۹، ص: ۴۷۷.

۲. صحیفهٔ امام، ج ۱۵، ص: ۳۷۹.

فهرست تفصیلی

فصل اول: اهمیت و جایگاه مسجد

۱. منزلت مسجد در صدر اسلام

پدید آوردن هویتی به نام مسجد، در شمار زیباترین و پرمغزترین ابتکارهای اسلام در آغاز تشکیل جامعه اسلامی است. ارتش اسلام هر جا رفته است اول مسجد درست کردند و برای آباد کردن مساجد کوشش می‌کردند. پیغمبر ﷺ همه کارهای بزرگ دنیا را در مساجد انجام می‌دادند. مسجد در صدر اسلام، مرکز همهٔ تصمیم‌گیری‌های مهم و کارهای بزرگ بود. در صدر اسلام مسجد ابزاری بود در دست کسانی که می‌خواستند در امور کشوری فعالیت کنند.

۲. تأثیر متقابل مسجد و انقلاب اسلامی

۱-۲. وضعیت مساجد در قبل از انقلاب

عمّال استعمار با تظاهر به مسلمانی، کمر به نابودی اسلام بسته‌اند و می‌خواهند مساجد را قبضه کنند. رژیم پهلوی دست به کار شده که مساجد را تحت نظارت سازمان ضد اسلامی اوقاف قرار دهد و یا سنگرهای اسلام را به انزوا و تسلیم وادارد.

غایت آمال رضاخان این بود که مسجدی‌ها دست از کار خود بردارند و متدینین میدان را برای جولان آنها خالی کنند. قبل از انقلاب، روحانی جرأت نداشت در گوشهٔ مسجد علیه امریکا یک کلمه حرف بزند.

۲-۲. نقش مساجد در پیروزی انقلاب

مساجد نهضت را درست کرده است. انقلاب از خانهٔ مذهب یعنی مسجد شروع شد. مساجد از جمله عواملی است که در پیروزی انقلاب نقش تعیین کننده داشت.

اقبال مردم به مساجد و تبدیل آن به مرکزی برای آگاهی، نهضت و افشای اسرار زمامداران طاغوت، یکی از علل پیروزی انقلاب است. بسیج عمومی در نهضت که منجر به پیروزی شد، از سنگرهای الهی مساجد انجام می‌شد.

ما برای خدا انقلاب کردیم؛ انقلاب کردیم تا مسجد درست کنیم.

۲-۳. جایگاه مسجد در تداوم انقلاب

مساجد از جمله عواملی است که در تداوم انقلاب نقش تعیین کننده داشته است.

هیچیک از ما نباید خود را از برکات عظیمی که مسجد طراز اسلامی به کشور و نظام و مردم هدیه می‌کند، محروم سازیم. در همهٔ مراحل تاریخ پُرافتخار انقلاب اسلامی، مساجد همیشه پایگاه دین‌داری و حرکت مردم در جهت دین بوده است.

مساجد را آباد کنید؛ زیرا به حرکت انقلابی و بزرگ شما برکت خواهد داد.

اگر مسجد قوی باشد، ترس از فائتوم‌ها نداشته باشید؛ آن روز باید ترس داشته باشید که به مساجد پشت کنید.

اگر مسجد، کیفیت شایسته بیابد، هزینه‌های مادی و معنوی بسیاری از دوش مردم و مسئولان برداشته خواهد شد.

امروز جوان‌های فراوانی در مساجد کشور تلاش دینی می‌کنند و از معنویت آن الهام می‌گیرند.

به‌خاطر لطف خداوند به این ملت، در ماه رمضان دست‌های جوانان ما در مساجد به سوی آسمان بلند می‌شود.

۴-۲. نقش انقلاب در ارتقاء جایگاه مسجد

هر چه قدرت اسلام و احکام الهی بیشتر باشد، مساجد آن آبادتر است. امروز دل‌های ما برای مسجد می‌تپد و مساجد ما با حضور نسل

جوان پاک نهاد و روحانیون، مظهر آمیختگی دنیا و آخرتند.

از اول انقلاب تا امروز، مساجد بهتر و مسجدسازی بیشتر شده است.

به برکت انقلاب در این سال‌های اخیر، حضور در مساجد زیاد

شده و کیفیت پیدا کرده است.

به یاد نداریم که در سال‌های قبل از انقلاب مردم در مساجد

کشور اعتکاف کنند؛ اما امروز مساجد سرتاسر کشور مملو از

معتکفین است.

چند سالی است که در ایام اعتکاف در خیلی از شهرها مساجد عمده پُر از معتکف می‌شود. جوانان ما در شب‌های قدر از همه انواع سلايق گوناگون مردم به مساجد می‌روند. در ساعت تحویل عید، بیشتر مردم در مراکز دینی و در مساجد مشغول توجه و دعا و ذکرند.

۳. جایگاه مسجد در بیداری اسلامی

مسجد، در نقاط مختلف عالم، منشأ آثار بزرگ و نهضت‌ها و حرکت‌های اسلامی بزرگی شده است. امروز به برکت انقلاب اسلامی، مساجد کشورهای اسلامی، جایگاه جوانان و کانون جنبش‌هاست. نهضت فلسطین و بسی نهضت‌های دیگر، امروزه از مساجد نیرو و توان می‌گیرد. قیام مردم کشورهای مسلمان شمال آفریقا مثل الجزایر، از مساجد شروع شد. انقلاب الجزایر، انقلاب مساجد و علمای دین بود. انقلاب در کشورهای مسلمان شمال آفریقا آن روزی رو به شکست رفت که رابطه خود را با مساجد قطع کردند. با محوریت مساجد و همکاری و همفکری روحانیون و نخبگان، فضا و محیط امن و آرام در کشورهای بحرانی ایجاد خواهد شد. برائمه جماعت مساجد در همه ممالک اسلامی فرض است که مردم را بیدار کنند.

حَجَّاج با حضور در نمازهای جماعت مسجد الحرام، مسجد النبی ﷺ و مساجد دیگر وحدت را نشان دهند. مسلمان‌ها روز قدس در محافل و مساجد فریاد بزنند. مسلمان‌ها مساجد را پر کنند و در آنجا مسائل روز را بگویند و فریاد کنند. امروز حفظ مساجد از سوی مسلمانان، جزء اموری است که حفظ اسلام به آن وابسته است. در سال‌های اخیر میزان گرایش به مسجد و شعائر اسلام در ملت‌ها از مصر و اردن تا ترکیه و مالزی و ... افزایش یافته است.

۴. ترس و کینه دشمنان از مسجد طراز اسلامی

دشمنان اسلام در نقاط مختلف جهان، به مساجد با بغض و کینه‌ای عمیق می‌نگرند. دشمنان اسلام یک عده را علیه مساجد تحریک می‌کنند تا زندگی را بر مسلمانان تلخ نمایند. زمانی که کمونیست‌ها بر آذربایجان شوروی مسلط شدند، مساجد را به انبار تبدیل کردند. مخالفان و ایادی دشمنان از مسجد می‌ترسند. دشمنان از مساجد پر از معتکفان می‌لرزند؛ زیرا یکی از ابعاد عظمت انقلاب اسلامی است.

فصل دوم: چپستی مسجد طراز اسلامی

۱. ماهیت

مسجد، فرد و جامعه را به طراز اسلامی نزدیک می‌کند. مسجد، مظهر آمیختگی دنیا و آخرت و پیوستگی فرد و جامعه است. مسجد، ارتباط زمین و آسمان و جایی است که انسان خود را به منبع لایزال فیض و قدرت الهی وصل می‌کند. مسجد، مظهري از درهم آمیختگی ذکر و نماز و نیایش با سامان زندگی اجتماعی است.

خلوت انس با خدا و جلوت حشر با مردم و جایگاه عبادت و پایگاه سیاست، دو گانه‌های بهم پیوسته مسجد اسلامی است.

روح مسجد، کالبد زندگی را پرنشاط و پرانگیزه می‌سازد.

مساجد مراکزی هستند که به مردم معنویت می‌بخشند.

مساجد پایگاه‌های معنویت، تزکیه و هدایت است.

مساجد اصلی‌ترین پایگاه دین، معنویت و اخلاق است.

مسجد مهبط رحمت و هدایت الهی است.

مساجد، مراکز بسط حقیقت و فقه اسلام است.

مسجد مرکز ستاد اسلام است.

مساجد، پایگاه‌های انقلاب و اسلام هستند.

مسجد، کانون ذکر و عبادت و اندیشه و معرفت است.
 مساجد پایگاه معرفت و روشن بینی و روشنگری و استقامت ملی است.
 مساجد پایگاه حریت، جایگاه رابطه با خدا و مرکز آگاهی از
 شیطنت‌های شیاطین زر و زور است.
 مساجد سنگرهای اسلام در مقابل شیاطین است.
 مساجد، دژهای محکم اسلام است.
 مساجد سنگرهای اسلام و محراب و محل حرب است.

۲. شاخص‌ها

۲-۱. آباد و پررونق

آباد کردن مسجد ملاک است چون تأثیر بسزایی دارد.
 مساجد باید آباد باشد و همه نشانه‌های توجه به اقامه نماز در شهر
 اسلامی دیده شود.
 بنای مسجد و حضور روحانی شایسته در آن امر مهمی است.
 مساجد روزه روز گرم‌تر و پررونق‌تر شود.
 مساجد در وقت نماز، سرشار از انسان‌های ذاکر و ساجد و راکع باشد.
 اگر اینجا قبه الإسلام است، وقت اذان حتی در سحرها باید در
 پشت بام مساجد یا مساجد بزرگ از طریق بلندگو اذان گفته شود.

نماز صبح در مساجد اقامه شود.

۲-۲. مرکز و کانون شهر و روستا

هر جا سامان زندگی است، باید مسجد مرکز و کانون اصلی باشد. در شهرها و شهرک‌های در حال ساخت، مسجد جامع به عنوان نخستین بنا و مرکز حقیقی شهر ساخته شود. در بنای شهر و روستا باید مسجد را همچون قطب و محور بنا نهاد.

۲-۳. دارای آرایه‌های ظاهری و معنوی

عمران مساجد و پرداختن به آرایه‌های معنوی و ظاهری آن، وظیفه همگان است.

مسجد باید پاکیزه، زیبا و آرام‌بخش باشد. تنظیف و تطهیر و پاک‌سازی و غبارروبی و عطرافشان مساجد، جزو کارهای خوب است.

مسجد را همچون دل‌های جوان، پاکیزه و پیراسته، و لبریز از شور و انگیزه و نشاط کنید.

مساجد پاکیزه و مرتب و رغبت‌انگیز باشد. ساختمان مساجد باید به اقتضای نیاز و تناسب با محیط و استفاده عملی و کاربرد، شکل‌های مهندسی مناسب پیدا کند.

مسجد باید کانونی باشد که مشکلات نماز در آن بدرخشد و نور معرفت و محبت و انس و صفا از آن ساطع شود.

به برکت نماز، فضای مسجد نورانی و عطرآگین می‌گردد و آموزش دین و اخلاق و سیاست بیش از هر جای دیگر بر دل می‌نشیند.

۴-۴. مایه برکت و به دور از زحمت

مسجد در هر محل، مامن و مایه خیر و برکت باشد و وسیله زحمت و آزار مجاوران نگردد.

در سحرها، برای اذان صبح، از بلندگو استفاده نشود؛ البته با حنجره اشکالی ندارد.

در هنگام سحر، همه مساجد با بلندگو اذان نگویند. تنها بانگ اذان، با صوت خوش و دلنواز طنین افکن شود.

۴-۵. دارای روابط مستحکم با مردم

مسجد رابطه خود را با کسانی که به موقیّت‌های علمی، اجتماعی، هنری و ورزشی دست می‌یابند و با غم‌دیدگان برقرار و مستحکم کند. دانش‌آموزان برجسته و ممتاز در هر محل، در مسجد و در برابر چشم مردم تشویق شوند.

مسجد رابطه خود را با جوانانی که ازدواج می‌کنند و حتی نوزادانی که متولد می‌شوند، برقرار و مستحکم کند.

مساجد در ماه رمضان، افطاری بدهند تا ارتباطات معنوی با مردم زنده شود.

افطاری دادن‌های ساده و بی‌پیرایه در مساجد، سنتی بسیار خوب برای نزدیکی با فقرا و مستمندان است.

۴-۶. مکانی جذاب برای جوانان

نباید فقط پیرمردها و از کار افتاده‌ها به مساجد بروند؛ مساجد باید از جوان‌ها مجتمع شود.

زمرمه محبت متولیان، مدیران و امنای مساجد، دل‌های پاک جوانان را مجذوب و مشتاق کند. برای مسجد، جاذبه درست کنید تا بچه‌ها، جوانان و زن و مرد، مجذوب مسجد شوند.

۳. آثار و برکات

۳-۱. کارکرد عبادی

برای کیفیت یافتن نماز، آن را در مسجد و به جماعت برگزار کنید. نماز در مسجد و با جماعت مؤمنان، بارش رحمت الهی را انبوه‌تر و دل‌نشین‌تر می‌سازد. مسجد فقط برای نماز نیست؛ در مسجد انواع عبادات از جمله تفکر وجود دارد.

در مساجد، تلاوت و انس با قرآن و انس با ادعیه وارده از اهل بیت علیهم‌السلام را مغتنم بشمرید.

۳-۲. کارکرد سیاسی اجتماعی

اینکه اهل یک بلد در مساجد مجتمع شوند و مشکلات خود را حل کنند، یک امر اجتماعی - سیاسی است. در مسجد پیغمبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم، مسائل سیاسی اجتماعی بیشتر از مسائل عبادی نماز و روزه بود.

مسجد مرکز اجتماع سیاسی و تبلیغ احکام سیاسی اسلام است. مسجد در صدر اسلام مرکز سیاست بود و از آنجا مسائل سیاسی طرح ریزی می‌شد.

امیدواریم این محتوا دوباره برگردد که مسجد ابزار طرح کارهای مهم و اجرای مسائل سیاسی بود.

در مسجد، مردم مجتمع می‌شوند و همه اموری که اسلام را به پیش می‌برد مطرح می‌شود.

تدبیر شود تا مساجد مرکز سیاست باشد.

مساجد، توجه مردم و هماهنگی بین آنها را ایجاد می‌کند.

مسلمین روزی چند مرتبه در مساجد اجتماع می‌کنند تا به برپایی نماز جماعت بپردازند و از احوال خود و مستضعفین مطلع شوند.

این از برکات مساجد است که هرگاه حرکت و بسیج سیاسی مردم مطرح می‌شود، مساجد کانونند.

امیدواریم حالا هم مساجد ما برگردد به آن وقتی که مسجد، محلّ حل و عقد امور بود.

مسجد پایگاهی برای رتق و فتق امور مسلمین است.

مساجد بهترین سنگرها و مناسبترین میدان تشکل و بیان مصالح مسلمین می‌باشند .

۳-۳. کارکرد تبلیغی

پایگاه عظیم تبلیغ مسجد را مغتنم بشمارید.

مساجد را محلی برای تبلیغ اسلام و حرکت اسلامی قرار دهید.

تبلیغ سنتی ما در مسجد بدیل ندارد.

۳-۴. کارکرد آموزشی تربیتی

مساجد باید مرکز تربیت های صحیح اسلامی باشد. مسجد، مدرسه و دانشگاه است؛ مرکز تفکر و تأمل و تصفیه روح است.

مساجد، مدرّس تفسیر و حدیث و منبرِ معارف اجتماعی و سیاسی و کانون موعظه و پرورش اخلاق باشد.

در ماه مبارک، تربیت و تعلیم به تمام معنا و در همه بُعدهایش در مساجد باشد.

تشکیل کلاس سواد آموزی در مساجد و بدون چشم داشت، علم و سواد را به مردم یاد دادن، یک جهاد است.

در مساجد و منابر، باید مردم را انداز کنیم؛ باید آگاهی بخشی به مردم داد و روح معنویت را در میام آنها بیدار کرد.

در سخنرانی های مساجد بارها معارف نماز همچون مسائل آن بازگو شود.

۳-۵. کارکرد مبارزاتی و نظامی

مسجدها در صدر اسلام محلی بود که در آن روحیه مبارزه ایجاد می شد و ارتش برای جنگ با کفار و قلدرها راه می افتاد.

مسجد در صدر اسلام همیشه مرکز جنبش و حرکت های اسلامی بوده است. هرگاه حرکت و بسیج نظامی مردم مطرح می شود، مساجد کانونند.

فصل سوم: چگونگی مسجد طراز اسلامی

۱. آسیب شناسی

۱-۱. آفات

این طور نباشد که عده ای خیال کنند حالا که پیروز شدیم، دیگر مسجد می خواهیم چه کنیم؛ قیام ما برای اداره مسجد بود. قدر مساجد را بدانیم و مورد بی اعتنائی قرار ندهیم. اداره مساجد با افت کیفی و کمی نسبت به قبل از انقلاب مقتضای حق و مصلحت نیست.

کمبود مسجد در شهر و روستا، نپرداختن به پاکیزگی مساجد و نپرداختن امام جماعت به رابطه با مأمومین، نقاط ضعف است. هیچیک از ما نباید از خطری که از کمبود مسجد یا ضعف نارسائی مساجد، جامعه را تهدید می کند، غافل بمانیم. چرا وقت ظهر بازار را رهانمی کنید و به مسجد نمی روید. چرا بنده باید بشنوم برای نماز صبح در اول اذان، چندان مسجدی باز نیست و نماز جماعتی برقرار نمی شود؟!

پیامبر اسلام نیازی به مساجد اشرافی و مناره های تزئیناتی ندارد. شدیداً از زرق و برق ساختمان های مساجد اسلام امریکایی جلوگیری شود.

پول گرفتن مسجد از مردم عیب ندارد، منتها مراقبت شود که به یک دستگاه پول سازی تبدیل نشود.

پخش صداهای آزار دهنده به ویژه در شب، کاری ناروا است. حفظ قداست مساجد و تقویت هماهنگی جنبه‌های معنوی، انقلابی، تعلیمی و تبلیغی آن، نیازمند دور ماندن از منازعات و مناقشات داخلی است. خطاست کسی خیال کند در مسجد فقط چند رکعت نماز می‌خوانند و بیرون می‌آیند.

این طور نباشد که اگر امام جماعتی بخواهد در مورد اجتماع مسلمین صحبت کند مورد طعن واقع شود.

اگر مسجدی مسجِد ضرار شد و نتوانستیم آن را اصلاح کنیم، خرابش می‌کنیم.

این خسارت است که برخی در مساجد فلسفه تدریس می‌کنند؛ مرکز فلسفه باید حوزه علمیه باشد.

تعرّض شیعیان به مساجد اهل سنّت کمک به مقاصد دشمنان اسلام و ملت‌های مسلمان است.

در مشروطیت، همان گرایش ضد کلیسائی در غرب به عنوان ضد مسجد و ضد روحانیت و دین بروز پیدا کرد.

۱-۲. موانع

این یک توطئه است که می‌خواهند مساجد را کم کم خالی کنند. دشمنان تلاش می‌کنند مساجد را خالی کنند و بعد از خالی کردن این سنگرها، حمله کنند.

دشمنان می‌خواهند روحانی مسجد را کنار بزنند تا مساجد خالی شود.

آنهايي که مي‌خواهند نقشه بکشند و شما را دور کنند از مساجد، دشمن‌هاي شما هستند.

مي‌خواهند مساجد، اين سنگرهاي اسلامي و محل تهيج قيام بر ضد ظلم را از دست شما بگيرند.

در صدر اسلام دشمنان از طريق مسجد سازي قصد ضربه به حکومت اسلامي را داشتند.

دشمنان به منظور ضربه زدن به وحدت اسلامي، براي ساختن مسجد ضرار پول خرج مي‌کنند.

۲. تکليف شناسي

۱-۲. مردم و جوانان

ملت، مساجد را حفظ نمايند.

مردم، مساجد را با حضور در نمازهاي جماعت رونق بخشند.

قدر مساجد را بدانيد و آنها را هر چه بيشتر گرم و مجهز نگه داريد.

ملت شريف اجتماعات خود را در مساجد هر چه بيشتر و باشکوه‌تر برپا کنند.

حضور در مساجد و نماز جماعت را به جوانان توصيه مي‌کنم.

جوانان حضور در مساجد و نماز اول وقت را مغتنم بشمارند.

جوان‌هايي که شب‌هاي قدر در مساجد گرد هم آمدند و دل‌هايشان را با محبت الهی نوراني کردند، اين رابطه را حفظ کنند.

ائمه جماعت در مساجد را محترم و مهم بشماريد.

خدمت به مسجد، کاری مردمی و همگانی شمرده شود. انسان چقدر لذت می‌برد که می‌بیند به ابتکار مردم، افطارهای بی‌نام و نشان در مساجد داده می‌شود.

۲-۲. مسئولین و نهادهای نظام

از چیزهایی که حتماً باید مورد توجه قرار گیرد و مسئولین به آن توجه کنند، پرداختن به مساجد است. باید به مساجد خیلی اهتمام شود. مراکز رسیدگی به امور مساجد در همه جا باید امامان جماعت را یاری دهند.

سهم مسجدسازی و مسجدپردازی، در ردیف اول اعتبارات فعالیت‌های فوق برنامه مدیران آموزش و پرورش و علوم قرار گیرد. دسترسی آسان به مسجد، نیاز ضروری مؤمنان و جوانان و نوجوانان ما است.

در همه بناهای عمومی و جاهایی که مردم در آن گرد می‌آیند مسجد بنا شود.

در جاده‌های بیابانی مسجد به قدر کافی ساخته شود. در شهرهای سر راه، در بیست و چهار ساعت، مسجد باز و آماده وجود داشته باشد

ساخت‌های هنری، هزاران صف جماعت پر شور و حال و گروه‌های انبوهی که از کار روزانه دست کشیده و به مسجد می‌روند را نشان دهند.

مساجد را در دهه فجر فعال کنید.

۲-۳. متولیان و امام مسجد

این سؤالی است که باید از خودمان بکنیم که برای تحول بخشیدن و پیشرفت دادن به مساجد و مجالس تبلیغ چه می‌خواهیم بکنیم؟ باید از سوی علما و مسئولان روحانی، نظمی برای مساجد به وجود آید؛ تا خوب اداره شوند.

روحانیون و ائمه جماعات برای مساجد برنامه‌ریزی کنند. می‌توان شیوه گذشته را با محتوای بهتر ادامه داد؛ البته اگر امام جماعت مصلحت دانست می‌تواند از وسایل تبلیغاتی جدید هم استفاده کند.

مسئولین مساجد مراقب باشند برنامه‌های جنبی جوری نباشد که با خلوت معتکفین منافات پیدا کند. علما و ائمه جماعات با آن سنگرهایی که دارند، مردم را در سنگر حفظ کنند.

ائمه جماعات، مساجد را محکم نگه دارند و فعال‌تر کنند. در هر محل، میان مسجد و مراکز آموزشی همکاری و پیوند تعریف شده و شایسته‌ای برقرار گردد. روحانی مسجد با همکاری بسیج، کانون‌های فرهنگی - هنری مساجد را مؤثر کنند.

۲-۴. نیروی مقاومت بسیج

مساجد را رها نکنید و مساجد را مسجد نگه دارید.

نماز را به جماعت در مسجد بخوانید و در مراسم دینی مسجد و تبلیغات آن شرکت کنید.

با امام جماعت و عبادت کنندگان مسجد، صمیمی باشید و این صمیمیت را بیشتر کنید.

شما و امام جماعت مشترکاً مسجد را حفظ کنید.

حضور روحیه‌های بسیجی باید محیط مسجد را زنده، پرنشاط، آینده‌پو و لبریز از امید سازد.

۲-۵. حوزه‌های علمیه و روحانیون

حوزه‌های علمیه، روحانیان را برای مدیریت خردمندانانه و مسئولانه و عاشقانه در مسجد آماده نمایند.

حوزه‌های علمیه در همه جا باید امان جماعت را یاری دهند.

علمای دینی و فضلا، امامت مسجد را وظیفه ای بزرگ بشمرند.

شایسته است علمای دینی و فضلا به عمران معنوی مساجدی که در آنها نماز جماعت اقامه نمی شود، پردازند.

فضلالی که در بخشهای گوناگون دولتی مشغولند، امامت در مسجد را وظیفه‌ای بزرگ بشمرند.

فضلالی که برای فراگیری علم به قم رفته اند به شهرهای خود بروند و مساجد را آباد کنند.

۲-۶. دانشگاه و دانشگاهیان

در دانشگاه پرچم اسلام را بالا ببرید و مسجد بسازید.

من تکلیفم را باید ادا کنم و به شما دانشگاهی‌ها بگویم بروید مساجد

را پر کنید.

منافات ندارد که دانشگاهی باشید و مسجد هم بروید.
مسجد دانشگاه‌ها و مدارس، جایگاه امن و صفا باشد.

فصل چهارم: امام جماعت طراز اسلامی

۱. منزلت و جایگاه

به سنت پیش‌نمازی، خیلی معتقدم؛ کار خوب، مؤثر، پرفعالیت و پرتلاشی است.

کرارا سفارش علمای اعلام و ائمه جماعت را نموده‌ام؛ اگر خللی در موقعیت آنها وارد شود، اجانب چپاولگر به آمال خود خواهند رسید.

روحانی پرهیزگار، خردمند، کارشناس و دلسوز در مسجد، روح و مایه حیات مسجد است.

چشم و گوش و همه هوش مردم به امام جماعت توجه دارد. امروز اسلام به شما ائمه جماعات که شاخص و اولی هستید، سپرده شده است.

امروز اسلام در دست ائمه جماعت و دیگر روحانیون امانت است. ائمه جمعه و جماعت پدر ملت هستند.

آنچه مردم را مجتمع می‌کند همین ائمه جماعت و جمعه‌هاست. مدیریت محتوایی و معنوی مسجد بر دوش روحانی مسجد است.

۲. آسیب‌ها و چالش‌ها

۲-۱. آفات

از ائمهٔ جماعات قابل پذیرش نیست که بگویند، انقلاب اسلامی به اینجا رسیده و دیگر ما بی‌طرف باشیم و کنار برویم. اگر ائمهٔ جماعت وظایفی که محول به آنهاست را فراموش کنند، و راه دیگری بروند، این خلاف نظم است. اگر ائمهٔ جماعات در عمل شخصی خود کوتاهی کنند، ایمان مردم به روحانیت و اسلام سست خواهد شد. متأسفانه حضور روحانی در مسجد و انجام وظیفه پیش‌نمازی مسجد ضعیف شده است. اگر ائمهٔ جماعت، قدم و کلامی بر خلاف مصالح اسلام بردارد، معاقب است. ائمهٔ جماعات توجه کنند که در رفتار، در کردار و در گفتارشان چیزهایی که مضر به حال جمهوری اسلامی است نزنند. ائمهٔ جماعات توجه داشته باشند که اگر دخالت‌های بیخود و بی‌جا انجام دهید، جمهوری اسلامی لکه‌دار می‌شود. ائمهٔ جمعه و جماعات کوشش فرمایند از هر سخنی که موجب نگرانی و تفرقه شود خودداری نمایند.

اگر مطلبی که بر خلاف ذائقه شما یا مسائل اسلامی است، از سوی مسئول دولتی صادر شود، او را تضعیف نکنید؛ بلکه نصیحت کنید. نباید بین روحانی و بسیج مسجد، اختلاف به وجود آید. ائمه جماعات بر سر یک چیزهایی که مربوط به نفسانیت است نزاع نکنند.

منش روحانی مسجد نباید فرماندهی باشد و با امر و نهی و پسرو و پیشرو رفتار کند.

با روحانیونی که در یک اداره‌ای مشغول کار می‌شوند، در حالی که پیش‌نماز مسجد هم هستند، مخالفم.

۲-۲. توطئه‌ها

سلطه گران در بلاد اسلامی با جدا کردن مردم از امام جماعت آن شهر می‌خواهند ملت‌ها را تحت سلطه در بیاورند.

انحراف ائمه جمعه و دیگر روحانیون موجب می‌شود مخالفان دائماً انحرافات را بگویند و مردم را از مجاهدات علما اغفال کنند.

۳. شاخص‌ها و ویژگی‌ها

۳-۱. الگو و سرمشق

ائمه جماعت در کیفیت و کمیّت نمازهای فریضه و نافله سرمشق دیگران باشند.

اگر امام جماعت، آقای وارسته‌ای باشد و توجه به دنیا نداشته باشد، مردم از او تبعیت می‌کنند.

ائمهٔ جماعت خیلی توجه داشته باشند که ترک اولی نکنند.

۲-۳. مربی دلسوز

یک واجب عینی بر همه ائمهٔ جماعت است و آن اینکه باید هم خودمان را و هم شعاعی که داریم تربیت کنیم. از ائمهٔ جماعات تقاضا دارم با دیده رحمت به جمهوری اسلامی و متصدیان امور نظاره کنند و با موعظه حسنه، خطاکاران را تربیت کنند.

۳-۳. پرتلاش و پرکار

پیش‌نمازی یعنی روحانی، مسجد را واقعاً محل کار خود بدانند. پیش‌نماز باید مسجد را خانه، جایگاه و اداره خود بدانند و وقتی وارد مسجد شد، «کالسمک فی الماء» باشد. ائمهٔ جماعت در تحصیل شرایط نماز مقبول مجاهدت بلیغ کنند.

۴-۳. مردمی و جوان‌گرا

پیش‌نماز باید مردمی باشد؛ یعنی با مردم گرم بگیرد و خوش اخلاقی کند، جواب مسئله‌شان را بدهد و مشکل مردم را تسکین دهد. پیش‌نماز باید خود را بر مردم عرضه کند و در معرض مراجعات مردم قرار دهد.

رفتار ائمهٔ جماعت با مردم باید رفتار پدران و برادرانه باشد. پیش‌نماز باید ابرویش گشاده و با مردم و جوانان مرتبط باشد. با روی خوش و مدارا، پذیرای جوان‌ها باشید؛ حتی اگر ظاهر زنده‌ای داشته باشند.

امامان جماعت در صورت کهولت سن، برای ارتباط با جوانان، در کنار خود فضیای جوان و پرنشاط را به کار گیرند.

۳-۵. بصیر و انقلابی

پیش‌نماز باید سیاسی باشد؛ یعنی آگاهی سیاسی، قدرت تحلیل سیاسی، قطب‌نمای سالم سیاسی داشته باشد.

ائمه جماعت باید مستقیم باشند تا بتوانند دیگران را مستقیم کنند. روحانی اهل مسجد و اهل محراب به گونه‌ای رفتار کند که همه بدانند این روحانی، خود را خادم انقلاب می‌داند.

تکلیف ائمه جماعات همگامی با انقلاب و خدمت در جهت پیشبرد انقلاب است.

آقایان در مساجدشان کارهایی که این انقلاب کرده به مردم گوشزد کنند.

در مساجد مسائلی که لازمه انقلاب است به مردم گوشزد شود و مسائل واقعی به مردم گفته شود.

ائمه جماعت ارشادات ملت را محکم حفظ کنند و در عین حال مراقب اوضاع مملکت باشند.

امام جماعت از جماعت خود دلسرد نشود و برای امور سیاسی حاضر باشد.

ائمه جماعت با تفاهم با مردم و مسئولین امور، محیط خود را اصلاح کنند.

ائمه جماعت همانند دیگر اقشار مسئولیت دارند که مصالح و

استقلال کشور را حفظ کنند و مسامحه نکنند.
 ائمهٔ جماعت محترم گویندگانی را دعوت نمایند که معتقد و
 علاقه‌مند به نهضت اسلامی باشند.

۳-۶. معرفت بخش و بصیرت دهنده

امام جماعت در هر وعده نماز، یا در یک وعده از شبانه روز،
 با ذکر حقایق دین افکار را باز کند و با ذکر مناقب ائمهٔ دل‌ها را
 روشن نماید.

ائمهٔ جماعات، ترجمه و مفهوم و روح نماز را به شکل نوین و جذاب
 آموزش دهند.

تکلیف ائمهٔ جماعت این است که قیام حضرت سید الشهداء علیه السلام را
 به مردم درست بفهمانند.

ائمهٔ محترم جماعات تا سرحد امکان برای پُربار کردن و محتوا
 بخشیدن به مراسم عزاداری سالار شهیدان علیه السلام تلاش کنند.

ائمهٔ جماعات مسائل را به ملت بگویند و مردم را به مسائل سیاسی
 و اجتماعی توجه دهند.

ائمهٔ جماعات، مردم را به حضور در صحنه دعوت کنند.

مردم را به صلاح و اینکه دنبال مسائل نظام باشند و استقامت کنند،
 دعوت کنید.

مردم را به استقامت دعوت کنید؛ استقامت اهل هر مسجدی به
 عهده امام مسجد است.

ائمهٔ محترم جماعات باید برای مردم این قضیه ساده را روشن

کنند که در اسلام مصلحت نظام از مسائلی است که مقدم بر هر چیز است.

باید از طرف ائمه جماعات همه چیزها در دنیا منتشر شود.

۳-۷. وحدت آفرین

علما در مساجد مردم را به وحدت دعوت کنند. آقایان ائمه جماعت مسائل مردم را حل کنند و آنها را به اتحاد و همبستگی دعوت کنید.

زبان و عمل کسانی که پشت تریبون مساجد قرار می گیرند باید در خدمت وحدت و یکپارچگی باشد.

ائمه جماعات مردم را به پشتیبانی از ملت و تمام ارگان‌های جمهوری اسلامی و نهادهای انقلابی و قوای مسلح تشویق فرمایند. ائمه جماعت لزوم تشریک مساعی در تمام امور کشوری و لشکری و اقتصادی و اجتماعی و فرهنگی را به مردم گوشزد نمایند. ائمه جماعت شهر بروند نزد دیگر روحانیون و از آنها خواهش کنند که اختلاف نداشته باشند و رفیق باشند.

ائمه جماعت نگذارند عده ای بین روحانی و مردم اختلاف بیندازند؛ از اول جلویش را بگیرند و نگذارند ریشه دار شود.

